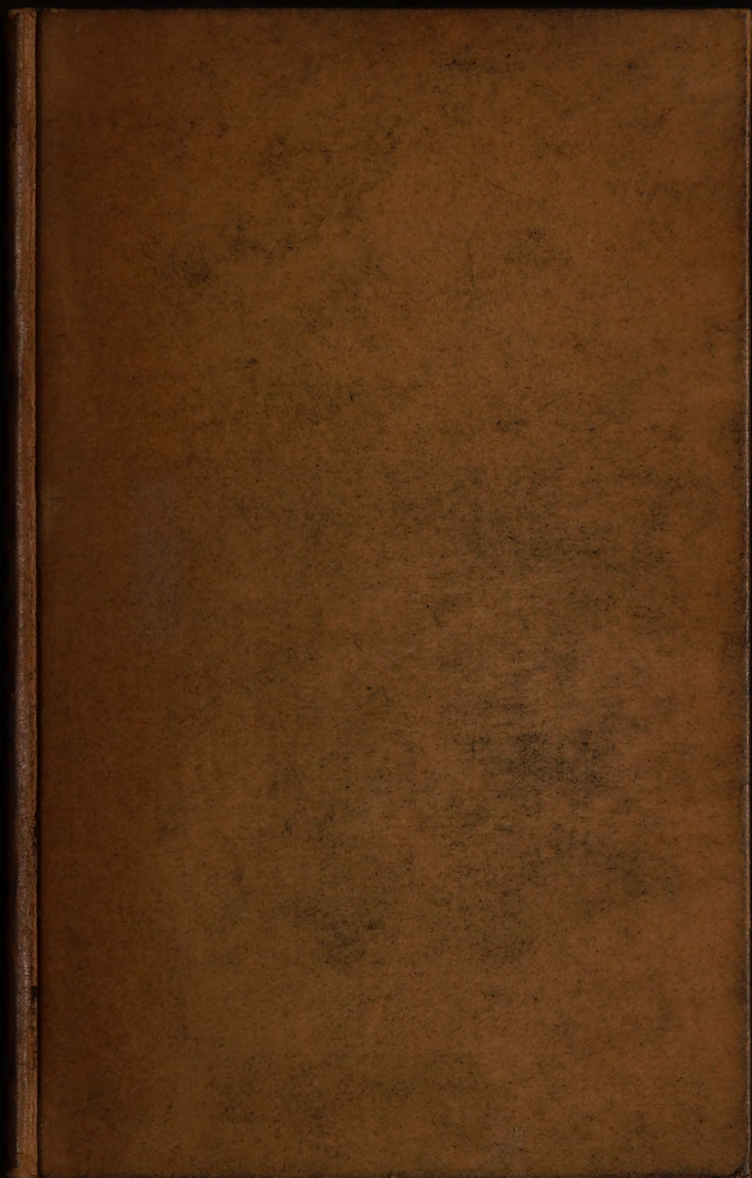

TREVISANUS
DE CHYMICO
MIRACULO
etc.
Basel 1600

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 435
COLLECTION

TREVISANVS DE CHYMICO MIRACVLO, QVOD *Lapidem Philosophiæ appellant.*

DIONYS. ZECHARIVS Gallus de eodem.

Auctoritatibus varijs Principum huius artis, DEMOCRITI, GEBRI, LVLLII, VILLANOVANI, confirmati & illustrati

Per GERARDVM DORNEVM.

Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Maiest.

BASILEÆ,

Typis CONRADI WALDKIRCHII.

Anno cIↄ Iↄc.

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO RICHARDO D. G. Comiti Palatino Rheni, Duci Bauariæ ſuperioris & inferioris, &c.

T non in verba ſolius Paracelſi iuraſſe dicar à veritatis calumniatoribus, quorum hac tempeſtate (proch dolor) infinitus eſt numerus. Volui pariter & aliorum ſcripta, Princeps illuſtriſſime, cùm veterum, tum recentium autorum, & ſcribentiũ in hac arte traducere quædam, alia colligere, Quo ſtudioſi huius Philoſophiæ Lectores videant ex collatione mutua, hæc perbellè Paracelſicis reſpõdere, vt niſi colorib. diuerſis vna & eadem imago veri depicta videatur, ab vtriſque materia quidem & forma nullatenus differens: hoc ſolo tamen, quòd à Paracelſo hac de re breuiùs expeditiùſue tractatum ſit, quàm à veteribus: in eo tamen conueniunt omnes, quia Phyſicarum abdita rerum principia miranda perficiunt, vbi verò præpara-

tionum artificialium opera, per imitationem ad naturalia fuerint cõformia. Tum demùm aliud nil requiritur, quàm nobilißimæ formæ naturalis, ac diuinißimæ potentialis in materiam purißimam introductio, qua manifestetur in inferioribus occulta virtus actione superiorum, vt actu suam in alia quæq; per naturam producta simpliciter, cùm artificio naturæ, tum artis, exerat. Siquidem intensa vis & compressa longè vehemẽtior extensa quauis existit, & præsertim cùm natura per hominis ingenium & artem adiuta, simpliciùs operabitur. Qui autem sunt harum periti rerum, nulla de re mirari magis debent, quàm cæcitatis hac in parte literatorum doctorúmque hominum (vt interim de vulgo taceam) non videntium ea quæ sibi versantur ob oculos, manibúsque sunt obuia. Nihilominus & quæ toto cœlo distant, & quæ sub terra latent, ac vt illa non vident, iudicare, multaq; de his disserere præsumunt, assererecq;, cùm tamen & quæ manifestò vident, non intelligant. Quo fit, vt existiment omnia, quæ non didicerunt, esse mera somnia, haud secus atque mundi Sapientes olim Christi sapientiam: & modò nostri diuinæ creationis arcanam virtutem iudicant. Hoc solo ferire conscientiam iustorum

volo. Dei virtus coniuncta naturæ si cognoscatur, ab iis qui percipiunt, non contemnitur, sed potiùs recipitur cum reuerentia & gratiarum actione. Ab aliis verò non percipitur, neque recipitur, ad quos etiam non pertinet. Talia sunt igitur Chimica vera, vt non sint probabilia, quibus ingenium tenebris obfuscatum est. Verùm enimuerò non istis scribimus, neque laboramus, at ingenio fælici & perspicaci viris tantùm, quibus hæc pauca sub tuo patrocinio, Princeps illustrissime, publicare voluimus, cui bonam valetudinem animi tum corporis imprecamur. Datum Francofurti, Anno à Christo nato 1583. mense Februario.

Illustrissimæ C. T.

addictissimus

GERARDVS DORN.

GENEROSISSIMI DOMINI BERNARDI, COMITIS MARCHIAE TREVISANAE LIBER.

De secretissimo Philosophorum opere Chimico, per naturam & artem elaborando.

QVo veros inquisitores huius artis à communibus erroribus retraham in veram semitam, ne suas facultates dilapident, laborumq; nominis & famæ iacturam faciant falsis librorum receptis insistentes, vt sunt Geberi, Rasis, Alberti Magni, Tramitis, Luminis, Canonis Pandectarum, Demophontis, Summæ, ac aliorum hominum seducētium, narrabo primùm errores meos, ac deinceps quemadmodum ad optatum finem peruenerim, quaterque hisce proprijs manibus lapidem fabricatus sim, & absoluerim. Quo tandem & qui meum legerint processum, speculationibus & imitatione operum naturæ pariter efficere valeant. Fatuum esset cum vulgo iudicare, propter Sophistas & impostores, quos in hac arte versari videmus indies, falsam existere, vel eius veros autores, & sapientes suis scriptis imponere voluisse alijs, quia ipsi fuerint illusi, quin potiùs famam de se post mortem reliquisse voluerint, & non infamiam, aut vituperium. At ignarum vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, vt mox à prima lectura,

quod non intellexerit, contemnat. Proinde longe plus proficiet quicunq; per firmas imaginationes principia naturæ sequutus fuerit, quàm litera vana & mortua sub ænigmatum figuris innumeris, ac sophisticis. Vt autem proborum sententias vobis colligam sincerè purè tractātium, libellum hunc conscribere volui, partirique in quatuor partes: quarum prima narrabit inuentores artis, eosq; potissimum, qui hac potiti sunt ex voto, ac per quos ego adeptus sim. In secunda meam propriam historiam enarrans, dicam ad longum quicquid mihi contigerit in inquisitione temporis, & laborum onera citra vllam inuidiam ab initio in finem omnia. Tertia de radicibus & principijs differet metallorū, euidentissimis & philosophicis demonstrationibus. Quarta verò practicam ipsam continebit, sub parabola non vsque adeò obscura, quin optimè possit intelligi. Singula quidem ad eū scripta modum, vt nisi Lector per hunc meum libellum intelligas, facilè non crediderim per alium te percepturum vnquam. Nec est etiam quòd prima facie mox intelligere te posse putes, vix decima lectura, quò sepiùs eam repetes, eò meliùs indies rem detegere poteris. Non tedere debet laborum, vel pœnitere quenquá, qui credat his euitari posse paupertatem intolerabilem, & morbos omnes animi & corporis, vt ipsemet expertus sum in multis leprosis, caducis, hydropicis, ethicis, apoplecticis, yliacis, demoniacis, insensatis, furibundis, & alijs quamplurimis. In addiscenda quapiam arte mechanica vel aliqua liberali sex vel septē anni sunt ad minimùm insumendi, sed

in hac omnes alias excellente, quantùm Sol stellas omnes nõ vltra mensem, quinque vel sex sustinere quis volet. Facilis est admodum, & vsque adeò, vt si claris enarrarem verbis, vel ad oculũ demonstrarem, vix credere posses. Tota difficultas consistit in nostris vocibus, & intentione.

PRIMA PARS CHEMIAE DOMINI Bernardi Comitis Marchiæ Treuisanæ: De primis inuentoribus huius artis.

RTIS Chimisticæ primus instaurator, ab eius obliuione post diluuium, fuit HERMES TRISMEGISTVS, vt legitur Historiarum libris memorialibus gestorum antiquorum, in Imperiali, & in expositione Tabulæ smaragdinæ per Clauetum. Hic dictus HERMES vel MERCVRIVS, quia sapientissimus omnium sui temporis, & Trismegistus, Termagnus, vel Tersapiens, quòd omnem mundanam sapientiam, aut Physicam triplicem calluit atq; docuit, vegetabilem, mineralem, & animalem, vnum lapidem: Pater autem in hac arte vocatur, ab instauratione, vt omnibus libris habetur Hermeticæ Turbæ, in quibus eius mentio facta est priusquam Pythagoræ. Quotquot etiam hâc tenuerint artem filij vocabuntur Hermetis. De hoc viro legitur in Biblijs, ipsum intrasse in vallem Ebron primùm, & ibidem inuenisse lapideas tabulas septem, quibus insculptæ fuerãt à Sapientibus, priusquam inundatio fieret aquarum, septem artes liberales, cui-

que ſua ſolùm in principijs ſuis, ne tranſirent in obliuionem. Etenim eo tempore licet inſtructi ſatis, vt præuiderent non omninò periturũ mundum, ſed ſeruatum iri, nihilominus tamen perfectam non habuerunt ſapientiam, vt conſiderarent Deum, qui dederat ipſis illam eo tempore, dare potuiſſe alijs, & alio quoties vellet.

Vixiſſe fertur ante Legem, & pòſt, quo tempore multi ſapientes viri vixerunt. Narrat Aros in epiſtola quadam ad Regem Meſſohe, hác artem reuelatam à Deo nonnullis filijs Iſrael, ad Arcam Domini decorandam auro, & perficiendam, vti habetur apud Ezechielem & Danielem Prophetas: item apud Ioſephum. Nonnulli abſque manifeſta reuelatione libríſue, ſed occulta per meditationes in operibus Dei viſibilibus à ſuis creaturis, quemadmodum Phithomea, Rebecca, Salomon, & Philippus Macedo, quos omnes tamẽ à Diluuio præceſsit Hermes in huiꝰ artis inuentione, per tabulas dictas in valle Ebron ab ipſo repertas, quo loco poſitus fuerat Adam ab exilio de Paradiſo Eden. Ab Hermete ad plurimos alios deriuauit, per libellum, quem inſcripſit Smaragdinam tabulam, ſub his verbis: Verum eſt, certum & veriſsimum. Quod eſt ſuperius, naturam habet inferioris, & aſcendẽs naturam deſcendentis. Coniungas vnica via diſpoſitioneque. Sol eſt eius coniugij pater, & alba Luna mater, tertius ſuccedit, vt gubernator, ignis. Craſſum fac ſubtile, & hoc ſpiſſum reddito, ad hunc modum gloriã habebis huius mundi. Breui hoc libello totum opus continetur. Plurimi hanc artem cõſequuti ſunt, quemadmodum legitur

gitur de Rege Calib, medio Bendagid Ternarij. Aristotele Chimista, Platone, & Pythagora Hermetis discipulo, Codicis autore, quo libro continetur ipsa rei veritas huius absque superfluitate, vel diminutioné, licet obscurè satis. In Arabia Rex Haly maximus Astrologus habuisse fertur eius notitiam, qui Morienum docuit, & iste Regem alium Arabiæ, Calib dictũ antea: item Aros eam docuit Nephandin fratrem suum, & Saturnus Luncabur, atq; sororem eius Mederã. Infinitus est eorũ numerus, quos recensere vanum est: & librorum de hac arte conscriptorũ ingens habetur copia, sub metaphoricis verbis atque figuris, vt non facilè queant intelligi ab alijs, præterquàm à filijs artis, quorum lectura potiùs à via recta seducit in varios errores, quàm ad scopum dirigat, è quorum numero sunt Scotus, Arnaldus, Raymundus, Io. Mechungus, Hortulanus, Veridicus, &c. Proinde quo studiosos ad semitam rectam reducere valeam, opusculum hoc ipsis conscribere volui.

SECVNDA PARS, IN QVA DEscribuntur ingentes labores autoris, & impensæ maximæ, cum singulis operationibus ab initio vsq; in finem, ex veritate perseuerantißimi successus.

VM primùm opus hoc aggressus sum, in manus meas incidit liber Rasis, in quo quidem experiundo quatuor annorum, & octingentorum coronatorum: item in Gebri libris plus quàm duorum

millium pro principio iacturá feci: ad id me sollicitantibus, ac inducentibus multis impostoribus, vt meam exhaurirent substantiam. Postmodùm inspexi libros Archelai tribus annis, in quibus operatus sum, vnà cum quodam monacho, & in libris Rupecissæ, ac Io. de Sacrobosco, per aquas vitæ rectificatas trigesies cum fecibus, vt in tantam acredinem abiret, quæ nullo vitro cohiberi possit, in eo labore deperierunt alij trecenti coronati. Duodecim aut quindecim ad hunc modum consumptis annis, & innumeris aureis, absque fructu, post multorum experimenta receptorum, in dissoluendis & congeládis, vt communi, armoniaco, pineo, saraceno, metallico, & salibus, tum plusquá centies calcinandis spatio duorum annorum: item in aluminibus rupeis, glaciei, scaiolæ, plumæ, in marcasitis, sanguine, crinibus, vrina, humano fimo, semine, animalibus & vegetabilib. herbis, cuperossis, vitriolis, atramentis, ouis, per separationem elemẽtorum in athanore, per alembicum, pellicanum, per circulationem, coctionem, reuerberationem, ascẽsionem, descensionem, fusionem, ignitionem, elementationem, rectificationem, euaporationem, coniunctionem, eleuationẽ, subtiliationem, per commixtionem, & alia sophisticationum infinita regimina, quibus iam duodecim annis inhæseram, ætatis factus annorum trigintaocto, adhuc insistens in extractionibus mercuriorum, ab herbis & animalibus, hactenus dilapidaram inutiliter, cùm stultitia propria, tum impostorum seductionibus, circiter sex millia coronatorum, vt ferè despódissem animum. Verùm enimuerò semper

ſemper interea meas preces ad Deum fundere non ſum oblitus, vt ſubuenire meis conatibus dignaretur. Deinceps in quendam Præfectum noſtræ patriæ pariter inueſtigantem, incidi, qui ex ſale communi lapidem cõſtruere conabatur, hoc in aere diſſoluens, & congelans ad Solem, aliaque multa narratu prolixiſsima. In hoc opere præterlapſus eſt ſeſquiannus cum alijs, inani labore, quod in vera materia non operabamur. Fruſtrà quæritur in eo, in quo, quod quæſitum eſt, non continetur, vt in Codice Turbæ veritatis legitur. Cùm ergo ſal commune haudquaquam habeat quod optabamus, quinquies atq; decies aſſumptum repetitionibus, nullam ſuæ naturalis proprietatis alterationem demonſtrare nobis voluit vnquam, quapropter ipſum reliquimus vltrà non tentatum. Præterea vidimus alios in aqua fortiſsima diſſoluentes argentum optimum, cuprum, & alia metalla : item argentum viuum, quodque ſeorſim in peculiari vaſe, ac eadem aqua, tandem eiuſmodi ſolutiones omnes, poſtea quàm duodecim integris mẽſibus quieuiſſent, confundentes in vnicum vas : eam permixtionem aſſerebát eſſe coniugium ſpiritus & corporis. Vas eiuſmodi ſuper cineres calidos continebant, vſq; dum aquæ tertia pars euaporaſſet, reſiduum exponebant Solis radijs, opinãtes lapillos chryſtallinos inde procreatum iri albos cõgelatos & liquabiles, ad albam ex albo, & ex rubeo metallo rubeos, ad rubeam tincturam. Ex viginti duabus phialis eiuſmodi liquore ſemiplenis, tres nobis dederunt. Expectauimus omnes euentum generationis huiuſmodi lapil-

lorum in fundis vasorum, quinque annis, at frustra: siquidem, vt in Turba dicitur, nihil extranei opus est ad istum lapidem: per seipsum enim in materia sua metallica perficitur: tunc temporis annum ætatis meę quadragesimum sextum compleueram, cùm ego vnà cum doctore monacho nomine Godefrido Lepore, lapidem ex eius intentione præmeditatũ aggressus fui: sciebamus enim aliud opus quodcumque præter lapidem esse vanum, ac frustraneum: quapropter hunc fabricare conati sumus, ad hunc modum videlicet. Eminus gallinarum oua numero duo millia, quæ in aqua cocta duraq; separauimus, cortices in summam albedinem calcinantes: vitellos autem & albumina quælibet per seipsa in equino fimo putrefieri siuimus, & postea destillauimus trigesies in aquam albam, & in oleum rubeum separatim, aliaque multa, quæ ob prolixitatem relinquimus: in hoc opere vano similiter anni duo cum dimidio nobis deperiêre præter vtilitatem, imò dispendio maximo, quò factum, vt fermè desperabundi prorsum deseruissemus omnia, nisi noua spe fulciti: cœpimus iterum addiscere spirituum sublimationes, aquarum fortium destillationes, separationes elementorum, fornacum & ignium structuras varias, in quibus versati fuimus annos octo. Superuenit alius quidam Theologus, ac doctus, Prothonotarius à Bergis, quo cum etiam operati lapidem extruere volebamus, cuius instinctu solùm ex vitriolo rẽ exequi putauimus, ac primò destillauimus acetum acerrimum octies, in quo vitriolum dictum calcinatum dissoluimus, abstraximus: iterum af-
fusum

fusum abstraximus decies & quinquies die quolibet, spatio duorum mensium, ob cuius odorem vehementissimum quartana febre laboraui quatuordecim mensibus, commixtum hoc anno integro quiescere, sed nullo fructu permisimus: erat enim extranea materia. Relatum nobis postea fuit à quodam viro docto, Confessorem Imperatoris, cui nomē erat Magister Henricus, certissimè habere ac tenere magisterium lapidis: vt igitur eius notitiam haberemus, opus fuit amicorum medio maximo, & vltra dispendio plura quàm ducentorum coronatorum, antequàm nobis familiarem potuimus reddere. Hic autem in hunc modum operabatur: Pastam ex argento & mercurio miscebat cum sulphure, & oliuarum oleo, decoquendo simul igne lento in pellicano luto munitissimo, spatulaq; lignea incorporando, sed materia nunquam permisceri potuit in vnum corpus spatio duorum etiam mensium. Tandem in aliam phialam positam hanc materiam, luto similiter munitam, ac sigillatam, in cineribus continebamus calidis omninò sepultā, igneque circumcirca fouebamus, existimantes mercurium spatio dierum quindecim, aut viginti & vno, virtute sulphurei corporis, conuersum iri in optimum argentum. Decoctione absoluta phialæ, plumbum imponebat pro arbitrio, & igne violentissimo liquefaciebat omnia simul in massam vnam: qua fulminata per cupellam cineritij, debebamus inuenire argentum pro tertia parte multiplicatum. Ego pro mea parte dederam argenti marcas decē, alij verò triginta duas, ex quibus recipere putabamus centum & trigin

ta marcas. At ſecùs euenit, quoniam ex triginta duabus marcis, ab examine ſocij duodecim duntaxat habuerunt, ego autem ex meis decem quatuor marcas accepi. Quo factum, vt cùm lapidis arcanum habere crederem à parte Confeſſore, quadringentis rurſum coronatis pauperior factus ac dolens, duobus menſibus abſtinui, vt ab opere prorſus abhorrerem, maximè quòd mei parentes omnes increpare me, ac tormentare in dies non deſiſterent, vt præ mœrore vix edere, vel bibere poſſem, ad tantam maciem redactus ſum, vt omnes exiſtimarent me veneno contagioſo quopiam imbutum eſſe. Nihilominus repentè poſtmodum quàm antea magis accenſus plus millies, maxime quia tederet inutiliter elapſi temporis: agebam enim tunc annum quinquageſimum octauum. Omnium errorum cauſa meorum (proch dolor) vnica hæc fuit, quia deuius oberrans non operabar in materia cõgrua: nam, vt ipſe Geber loquitur: Corpora quæuis imperfecta, mixtione cum corporibus à natura ſimpliciter perfectis, nullatenus perficiuntur, quia ſimplicem formam pro ſe tantùm, in primo gradu perfectionis, à natura quæ perficiuntur, adepta ſunt, ac velut mortua, nihil de ſua perfectione non ſuperflua, tribuere poſſunt alijs, idq; duabus de cauſis, priore quidem, quia per imperfectionis admixtionem redduntur imperfecta, cùm non habeant plus perfectionis, quàm pro ſeipſis indigent: poſteriore quia nõ poſſunt hac via permiſceri principia ſua mixtione per minima, vt in decimotertio Digeſtorum habetur in Pandectis, & libro Calib: item apud Gebrum, & in

in opere naturali,apud magiſtrum Daalin,& Arualdum Villanouanũ, in Speculo Alchimiæ, in Semita errantium à Platone conſcripta,in epiſtola Euuaralij,in Roſario magno,& in Euclidis tractatu breui, ac reliquis non ſophiſticis ad hunc modum: Corpora vulgaria, per naturam ſolam in mineris abſoluta, ſunt mortua, vt imperfecta perficere nequeant, verùm ſi per artem ad ſeptenam, denam, vel duodenã ſuæ perfectionis multiplicationem adducâtur, eatenus tingunt in infinitum. Tum demûm enim penetrantia, ingredientia, tingentia, pluſquàm perfecta, viuaq; facta ſunt reſpectu vulgarum: de quibus etiá apud Raſim, Ariſtotelem chimiſtá, Aulphanem in ſuis Pandectis, & Danielem quinto capitulo ſuarum Retractationum, Aurum noſtrum completum (inquiunt) eſt pluſquam viuum. Item aurum noſtrum, & argentum noſtrum album, quæ ſunt vnum & idem, non ſunt vulgaria metalla: ſunt enim viua, alia verò mortua virium expertia, vt aureo Codicis libro legitur, & pleriſque alijs. Innumeros vtique vidimus, operantes in amalgamationibus & multiplicationibus ad album & rubeũ, in omnis generis materia, quæ poſsit excogitari, maximis laboribus, tantaque perſeuerantia, ac tam conſtanti, vt maiora nequeat, ſed nunquam vidimus adhuc argentum tertia parte, media vel minima locupletatum. Infinitas nihilominus dealbationes, vidimus rubificationes, recepta multa ſophiſticationum in tam varijs atque diuerſis regionibus, vti Romæ, in Nauaria, Scotia, Turcia, Græcia, Alexandria, Barbaria, Perſia, Meſsinæ, Rhodi, in Gallia, in Hiſpa-

nia, in Terrasancta, & in cōterminis regionibus, in Italia, in Germania, in Anglia, ac per totum ferè mundum in circuitu, nullibi horū locorum adhuc vidimus, nisi laborantes in rebus sophisticis, herbalibus materijs, animalibus, vegetabilibus, plantalibus, lapidibus mineralibus, salibus, aluminibus, aquis fortibus per destillationes, elementorum separationes, sublimationes, calcinationes, argenti viui congelationes, medijs herbarum, lapidum, aquarum, oleorum, fumorum, ignium, & vasorum admodum extraneorum, at nunquam in congruis operantes materialibus substantijs reperimus. Nonnullos aliquoties in illis regionibus inuenimus, qui lapidis conficiēdi modum tenebāt, ac rationem: sed in ipsorum familiarem consuetudinē deuenire minimè potuimus. Quamobrem huc atque illuc discurrendo, inuestigando, & experiundo iam consumpseram decies mille, & trecentos coronatos aureos, vendiderā enim quandā possessionē, quæ valebat octo millia florenorum Germanicę monetę, vt omnibus meis parentibus venissem in maximum contemptum, quia redactus eram ad paupertatem, vt pauca mihi iam residua pecunia maneret, annos tunc sexaginta duos & vltrà nato. Nihilominus ob tantas aduersitates admodum fractus corpore, non animo tamen adeò, vt à concepto desisterem, quin potiùs misericordiæ Dei confidens, bonę voluntatis hominibus atque diligentibus nunquam deficienti, patriam non sine maximo dedecore derelinquēs, Rhodum me contuli, nemini hominum vt notus, quærerem si quomodo reperire quenquam valerem, qui con-

fabularetur

ſolaretur meas afflictiones deſideriorum. Vna dierũ de quodam audiuerá viro valdè religiòſo, magni nominis: rumor erat ipſum habere lapidem tantopere quæſitum, cum quo maximis tamen impẽſis amicitiam inij. Mutuo ſumpſeram à quodam, qui meos parentes optimè nouerat, octo millia florenorum. Formula ſui laboris erat, aurum & argentum purgatiſsima & foliata, cum ſublimati mercurij partibus quatuor mixta reponebat in fimum equinum, quę cùm ſtetiſſent ibidem vndecim menſibus, deſtillabat inde aquam igne vehementiſsimo: terram in fundo vaſis reſiduam calcinauimus igne violento per ſe, aquam verò ſexies iterum deſtillauimus, quavis deſtillatione ſubſidentem terram primę coniunximus, toties repetita deſtillatione donec reſidentiam nullam poneret ampliùs. Terræ tritæ & in vrinali poſitæ ſenſim affuſimus, at fruſtrà multis laboribus conabamur terrá aqua ſua imbuere: nunquam enim permiſcere potuimus, aut efficere quin ſemper nataret ſuper terram, etſi contineremus in continuo calore ſpatio ſeptem menſiũ: nulla facta fuit coniunctio nec alteratio, igne etiam aucto, quo factum vt friuolum opus relinqueremus, propter quod rurſum temporis annorum trium, & quingẽtorum coronatorum iacturam feci. Vir iſte religioſus habebat excellẽtiſsimos libros chimicos, vt ſunt Roſarius magnus, Arnaldus de Villanoua. Liber verborum Mariæ prophetiſſæ, in quibus ſtudere cæpi denuò, tantiſper abſtinens ab opere ſpatio quidem annorum octo: tum primùm cognoui rationibus philoſophicis, & euidentibus, quicquid an-

teà fuerá operatus, nil nisi stultos & inanes fuisse labores: maximè cùm considerarem Codicis totius veritatis hoc dictum: Natura, inquit, non emendatur nisi in sua propria natura, natura sua natura gaudet, natura naturam vincit, & natura naturam retinet. Hoc libro tandem edoctus, eua si liber ab omnibus meis sophisticationibus, erroneisque laboribus. Priùs itaque studere volui, quàm operari rursus magnis impensis & sine fructu. Multas noctes peragebam insomnes assiduè mecum arguens, & concludens in hanc sententiam: Quid opus est (inquam) vt hanc artem ab hominibus quæram, in vanum hac via meipsum torquens? Si norint artem, nunquam patefacient, si non, frustrâ cum ipsis versor, & magno dispendio conor ipsorum captare familiaritatem & amicitiam. Consideraui potiùs quibus locis libri maximè conuenirent, in eundem sensum ibidem existimaui latere potissimùm veritatem, quæ non potest in pluribus: sed in vno tantùm existere: hac via mihi facta est obuiam ipsa veritas: in quibus enim maximè conuenire videbam in vnum, hoc ipsum fuit, quod tam anxiè quæsieram. Quamuis vnus hoc nomine vocet, alter alio, nihilominus vna & eadem est substantia, solus error in diuersitate verborum committitur, & non in concordantijs. Proinde, fili mi, hunc libellum in tui gratiam conscribere volui, ne despondeas animum, neue decipiaris, quemadmodum ego diu miserrimè seductus fui: tutissima cautela siquidem alienorum exemplo periculorum est addiscere. Sanè credo (ita me Deus amet) istos homines, qui talia scribunt figurati

uè, aut parabolicè, crines, vrinam, sanguinem, spermata, herbas, vegetabilia, animalia, plantas, lapides minerales, vti salia, alumina, cuperossas, atramenta, vitriola, boraces, magnesias, quoscunque lapides & aquas, proponunt in hac aqua legentibus, credo (inquam) impensarum admodum parum aut nihil in ea fecisse, neq; laborum quicquam sustinuisse, vel ad id mera crudelitate motos. Nam eorum omnium qui hoc labyrintho sunt intricati, vel imposterũ eò prolabi possent, me miseret, quoties in mentem veniunt intolerabiles miseriarum & calamitatum pœnæ, quas perpessus sum. Quisquis igitur fidem adhibere mihi volet, non sine maximo commodo suo fecerit, solùm inde laborem, alios instruendo, reportare possum. Qui verò credere nolet, suo damno tandem experietur, quãta sit fatuitas aliorũ exemplis nil commoueri, nec discere velle. Fugite sophisticationes Alchimistarum nequam, & quoscunque alios, qui fidem istis adhibent. Nam si quid boni vos lectura librorum docuit, falsis iuramentis & assertionibus adimere conabuntur, ac à via recta vos abducere, nihil habentes quo suos errores tandem excusent, feci sæpiùs, (inquiunt) at iam non habui quæ ad hanc rem erant necessaria, hæc & illa si addantur, &c. Nisi fugias potiùs quàm pestem istos impostores & nebulones, in hac arte nihil vnquam boni degustabis. Priusquàm ego hoc opus perfecissem experimento, duobus annis artem exactè didiceram ex libris, nihilominus ad me cùm venirent eiusmodi homines detestabiles, & nequissimi fures, iuramentis imò periurijs asserebant mihi ma

nifestissimos errores pro veris experimentis, quos tamẽ olim delirans maximo dispendio fuerã expertus. Nec priùs in bonis meis opinionib. confirmari potui, quàm ipsos omninò desererẽ, ac studium meum in ea materia totum intenderem, & vigilantissimè prosequerer. Quicunque cupit artem verã addiscere, versetur cum sapientibus: id est, istorum libros legat, & non impostorum, licet obscuris verbis eam doceant. Nullibi claris & apertis descriptos eiusmodi libros reperies, quapropter consideranda possibilia sunt ex operibus naturę per comparationem istorum ad illa, & è contrà. Sophisticationes omnes fugiendæ sunt: item sublimationes, coniũctiones, separationes, congelationes, præparationes, disiunctiones, connexiones, aliæque deceptiones omnes. Taceant quotquot aliam tincturam affirmant, quàm nostram & aliud sulphur, quàm nostrum occultum in magnesia: item illi qui aliud argentum viuum extrahere præterquàm ex seruo rubeo, & aliam aquam à nostra quæ permanens est, & nulli rei coniungitur, nisi propriæ suę naturæ, nihilq; madefacit aliud præter id, quod est vnitatis proprię suæ naturę. Aliud enim acetũ non est quàm nostrum, non aliud regimen, neq; alij colores: item non alia sublimatio, solutio, congelatio, putrefactio, &c. quàm nostræ. Suadeo vt alumina, vitriola, salia, & atramenta omnia, boraces, aquas fortes, animalia, & omne quod ex eis prouenit, crines, sanguinem, spermata, carnes, oua, lapides, & mineralia quæque relinquas, pariter & metalla sola. Quãquã enim ex ipsis est introitus, & materia nostra, vt asserũt omnes Philosophi,

ſophi, componi debet ex argento viuo, & hoc alibi non reperitur, quàm in metallis (vt apparet ex Gebro, magno Roſario, Codice totius veritatis, Ariſtotele Chimiſta, Platone, Morieno, Haly, Calib, Maria, Auicẽna, Conſtantino, Alexandro, Bendegid, Eſid, Serapione, Arnoldo Villanoua no, Sarni Lilio, Daniele, S. Thomæ Breuiloquio, Alberti Tramite, Scoti Abbreuiatione, Senecæ ad Aros epiſtola ad Regem Arabiæ, & Hemus, Euclide ſeptuageſimo capitulo Retractationũ, & Philoſopho tertio Metheorum, per quos omnes affirmatur, metalla nihil aliud eſſe, præter argentũ viuum congelatum graduum decoctionibus) his non obſtantibus omnibus affirmatiuis rationibus, ipſa non ſunt lapis noſter, dum in forma ſunt metallica: nam impoſsibile eſt vnam & eandem materiam habere duas formas. Qua ratione poſsint eſſe lapis, qui formam dignam, & mediam habet inter metallum & mercuriũ, niſi primò corrumpatur, & auferatur eiuſmodi forma? Hac de cauſa Philoſophus, atque Democritus libro 3. Phyſicorum, cap 3. de Metheoris, inquiunt: Glorientur Alchimiſtę vtvt volent, nunquàm formas tranſmutabunt metallorum, niſi per ipſorum in primam materiam reductionem: hoc ipſum habent omnes libri, qui de forma tractant metallica. Verum, vt intelligatur quid ſibi velit in primã reductio materiam, apprimè ſciendum materiam eſſe primam, rem ipſam in quam immeditatè proximeq; ſpecifica forma introducitur, vti prima hominis materia, eſt vtrumque viri ſemen & mulieris. Plerique ignari hanc intelligere putantes reductionem, interpretantur

perperam ad quatuor elementa: nam (vt ipsi loquuntur) ex istis constant omnia, quæ creata sunt absque dubio: sed ista sunt materia prima primæ materiæ, id est, ex elementis quatuor constant argentum viuum & sulphur, quæ tandem sunt prima materia metallorum. Etenim elementa quatuor æquè sunt ad formationem asini, vel bouis apta, ac ad metalla: primò namq; fieri debent per naturã argentum viuũ & sulphur, quam esse queant metallorum materia prima. Exempli gratia, homo nõ componitur ex quatuor elementis, existentibus adhuc in elementari natura simplici, sed à natura transmutatis in naturã primæ hominis materiæ. Haud secùs natura transmutans elementa quatuor in mercurium & sulphur, tum primùm effecit metallorum primam: nam quicquid vltrà fuerit in dictam operata materiam, nihil aliud inde resultare poterit quã forma metallica. Verùm antea cùm adhuc essent elementa, & non argentum viuum, neque sulphur, natura potuisset ex eisdem elementis procreasse bouem, herbam, hominem, aut quiduis aliud à metallo differens. Ex præcedentibus liquet apertissimè, quatuor elementa non esse metallorum primam, sed argentum viuum & sulphur. Alioqui iuxta sententiam illorum, sequeretur inde homines, & metalla, herbas, plantas, animalia bruta, in summa cuncta nil nisi rem vnam existere sine differẽtia, quo nihil absurdiùs vnquam dici potest. Item inde sequeretur, etiam ex metallis homines generari posse, cùm isti pariter, vt illa, constent ex elemẽtis, & vltra quiduis ex quouis fieri, nec non simile sibi simile nõ producere, non

esse

esse generationem, neque semina, nullam rerum differentiam, si actu omnia essent vna substantia. Vt ad primá redeamus materiam, vtemur exemplo hoc videlicet, semen viri per se, & semen per se mulieris, non sunt prima materia fœtus, quoniam natura potest ex eis ad hunc modum separatis, aliud quid producere monstrosum, velut substantiam verminosam: sed ex amborum in vnum coniunctione, vt vnius virtus alterius virtutem in se recipiat, & amplectatur, tum demùm natura nihil aliud inde producere potest, præter formá infantis, quòd hic sit finis illius materię, & non alius. Natura non potest itaque aliam introducere materiæ formam, ea sola, ad quam finaliter est inclinata, dispositaque: spermatica igitur vnio duntaxat, est prima materia eius, vel eorum à quibus semina decisa, vel separata fuerunt, quæ nullam aliam formá recipere potest, quàm propriæ suæ speciei, ad quam est disposita. De dispositione ad finem rude satis hoc sit exemplum: Si quis aliquò festinet iter, priusquàm eò deuētum sit, multæ occurrunt viæ huc atq; illuc deflectentes, at vbi semel in rectam gradum direxerit, perseuerans in ea, tandem eò perueniet, quo statuerat ire. Ad hunc modum singula propriam viam, ac materiam habent, per quá & ex qua facta sunt, & non ex omni materia quoduis, neque modo quouis perficitur. Manifestum est vtiq;, rem omnem habere sibi similem & præcedenté, ex qua producitur naturaliter, vt inde nihil aliud fieri queat, velut in equi formationem, requiritur natura quæpiam equina in spermaticam substantiam transmutata, ex duabus contrarijs materijs

(ſub eadem equina ſpecie tamen) vnitis: item ad hominem ipſa natura non ſumit ſubſtantiam equinam principaliter: habet enim vnaquæque ſubſtantia proprium, ac principale ſemen ex quo fit, ac per ſeipſam in ipſo multiplicatur, & per aliud neque alio modo quopiam. Patet ex verbo Dei, cùm creaſſet hominem virum & fœminam, creſcite & multiplicamini, ex veſtra met ſubſtantia, videlicet vobis ſimili: alijs ſuis creaturis nam que dixerat anteà, Producat vnumquodque fructum ſuum & ſemen in ſeipſo, multiplicetur, &c. Si ex vno generari voluiſſet vnumquodq; Deus, non tot ac tantas feciſſet creaturas, tamq; diuerſas, nec opus fuiſſet cœlo, neque luce, ſed elementa quatuor ſemper vnum & idem protuliſſent, quod abſurdiſsimum eſſet. Proinde ex omnibus fecit omnis generis diuerſa, vt vnumquodq; ſibi ſimile generaret. Nunquid ante diluuium Dominus Deus dixit Noe, Sume tecum in Arcam ex omnibus animalibus vnita paria maſculum & fœminam, vt poſteà quodq; multiplicetur in ſua ſpecie, & non aliter fieri videmus? Patet igitur ex præcedentibus ad vniuſcuiuſq; generationem, opus eſſe ſui ſimili, vt ex mandato Dei, diuerſæ rerum radices ab ipſo createꝫ multiplicarentur in diuerſa, ſub propria quolibet ſubſtantia. Per Philoſophorum autoritates id ipſum probatur: Scotus enim apertè loquitur, ex argēto viuo coagulato, & ex argento viuo ſulphureo, primá materiam fieri metallorum omnium. Item in Turba quidam Noſcus nomine, Rex Albaniæ, loquitur ad hunc modum: Ex homine aliud nil niſi homo fit, ex volatili niſi volatile; ſimiliter ex bruto

quouis

quouis animali nil nisi bruta bestia: natura namque in alio non emendatur, at solùm in sua natura. Idem à Io. Mechungo dicitur in suo testamento: Quæuis arbor suum fructum producit, vt pyrus pyra, poma pomus: pariter & metallo generatur, atque multiplicatur metallum, & nullo alio. Item Geber in Summa nonnullis locis benè in hanc sententiam scripsit, (quamquam in plerisque suis libris ferè omnibus de studio scabrosus totus & sophisticus) inquiens: Exactissimè singula sumus experti suis, idq; probatis rationibus, nihil potuimus vnquam reperire permanentis in igne, præter viscosam humiditatem solam, radicem omnium metallorum, reliquæ omnes humiditates ab igne per euaporationem facilè fugiunt, & per separationẽ vnius elementi ab alio, velut aqua per ignem: pars vna in fumum abit, alia in aquam, in terram alia manente in fundo vasis: sic in omnibus, quoniam quæ in homogeneatione haud benè sunt vnita, minimo consumuntur igne, ac separantur à sua naturali compositione. At humiditas viscosa, mercurius videlicet, nunquam in eo consumitur, nec separatur à sua terra, nec ab alio suo elemento: nam vel omnia simul manent, vel simul abeunt, vt nihil omninò de pondere pereat. His verbis itaque Geber concludit, ad hunc pretiosum lapidem nullo alio opus esse, quàm sola substantia mercurij per artem optimè mundati, penetrantis, tingentis, stantis in prælio aduersus ignem, & in diuersa separari se non permittentis, at semper in sola sua mercuriositatis substantia constantissimè persistentis, tum demùm (inquit) coniungitur metal-

lis in profundo radicaliter, formam ipſorum cor-rumpendo, ac aliam introducendo iuxta virtutem & colorem elixiris, aut medicinæ tingentis. Item Aros ille Rex magnus & doctiſsimus ait: Noſtra medicina fit ex duobus vnius eſſentię, videlicet ex vnione mercuriali fixæ, & non fixæ naturæ, ſpiritualis & corporalis, frigidæ & humidæ, calidæ & ſiccæ, & ex alio fieri nequaquam poteſt. Etenim artis induſtria nihil infert noui, nec adfert ad naturam in ſua radice, verùm adiuta natura per artem, vt decet vincula ſoluendo : item ars per naturam adiuta diſcendo ab operationibus eius, & in ſuppeditatione materię, ſimul ambæ deſiderium adimplent, ex voto diligēter operantis. Ad hæc Morienus ait: Miſcete & proiicite medicinam ſuper corpora perfectione diminuta, vel imperfecta: & hoc aliud eſſe nihil dicit, præter argentum viuum exaltatum arte ſuper argentum viuum imperfectum: ex his docent apertè nihil aliud eſſe, quàm argentum viuum. Adfert Arnaldus Villanouanus : Totum ſtudium tuum intendatur, in digerēdo & coquendo mercurioſam ſubſtantiam, & pro ſua dignitate corpora digna reddet, quæ nihil aliud exiſtunt, quàm ſubſtantia mercurioſa decocta. Infinitis rationibus probari poſſet, mercurium duplicem eſſe ſolam materiam primam, & proximá omnium metallorum, & non elementa quatuor, quæ ſunt remotiſsima. Dixerit quiſpiam errorem ſuum protegere cupiens, ex tuis (inquit) contra teipſum adduco, elementa quatuor poſtmodùm in mercurium & ſulphur, quę metallorum prima materia ſunt, arte reduci, hac via ſubtiliora facta ſunt

eiuſ-

eiusmodi separatione, præcedẽte, quá si sine hac statim in mercurialem substantiam adducta fuissent, materiamque proximam. Vt hoc refellam tanquam erroneum & falsum, ex ista vana opinione sequeretur facilè superfluá esse naturam, si spermata rerum arte fieri valeant, sic homo generaretur absque homine solùm ex quatuor elementis absque alia natura media, vel alteratione, non aliter & principia fierent compositionum, quod pugnat contra omnem rationem naturalem. In hac arte siquidem natura produxit materiam, in qua postmodum iuuatur arte. Sequeretur etiam ex ea falsitate medicum arte sua, vel herbis resuscitare posse mortuum, aut morientẽ hominem sanare, contra dictum Auicennę & Rasis. Medicina solùm auxiliatur naturæ, qua quidem absente vel deficiente, nihil operari potest illa, vt si proiiciatur in corpus mortuum laxatiua, non purgat, quia per naturam non recipitur actio. Quod Hypocrates in Aphorismis & principijs naturalibus, diuinus magis quàm humanus, ac velut spiritus corpore carens, testatur, inquiens: Ars præsupponit rem aliquam à natura sola creatam, in qua præstat auxilium ipsi naturæ, & hæc arti. Proinde constat artem indigere materia, quę sit à natura creata, & non ab arte, à qua si esset, quid opus natura foret in eis, quæ non est operata, cùm de suo nihil absit? sola ars perficere posset absq; alia re extranea, & præter naturam. Patet multis irrefragabilibus testimonijs, & euidentissimis, naturá ex seipsa procreare naturas spermaticas, ac præparare: tandem ars per coniunctionem in eis operatur, ad finem tendens, in

quem natura crearat. Quamuis etiam, si fieri queat, vt metalla reducantur in quator elementa, priùs oporteret in mercuriū & sulphur, quàm in elementa separari necessariò, postmodùm elementa rursus in sulphur & argentum viuum, vt fiant proxima natura metallica: quæ stultitia quæso hæc esset? Cùm hæc omnia sint vnum idem, & eadem substantia, quæ nouam nō acquirit inde naturam, neque materiam, ab eiusmodi reductionibus, at solùm manet quod anteà fuerat. Quid istis frustàneis igitur laboribus indigemus, si tantundem substátiæ habebatur, cùm essent in forma spermatis argēti viui & sulphuris, atq; post reductionē in elemēta quatuor, & nihil acquirant noui, non in virtute, non in pondere, neq; quantitate, vel qualitate? ea de causa videlicet, quia nulla materia sibi fuit adiuncta, quæ digniora reddidisset, vel cū ipsis fuisset exaltata, sed vnica tantùm huc atq; illuc circunducta materia sola, præter additionē: quapropter in forma proprij spermatis æquè valida, ac in forma elementorum. Ad nostrum lapidem si opponatur idem, nempe nihil etiā acquiri sibi, negatur: nam ipsum reducimus, vt in ea reductione fiat coniunctio nouæ materiæ vnius & eiusdem radicis, præter quàm reductionem fieri nequit, atqui accedit etiam additio materiæ. Duarum vtique materiarum vna subuenit alteri, quo resultet inde longè dignior materia, quàm erant per se seorsim ante coniunctionem. Est igitur ista reductio nostra necessaria, quòd per eam materiæ nouam acquirunt formam & virtutem ob additionem materiæ nouæ: quæ non fit in alijs reductioni-
bus

bus elementorum, in quibus aliud nihil apparet fieri quàm circunductio materiæ nudæ ſine forma, citra omnem innouationem, exaltationem, & acquiſitionem alicuius formæ, vel materiæ nouæ. Vnde liquet reductiones iſtorum hominũ eſſe meras phantaſias, vanas, & erroneas. In huius rei confirmationem aptiſsimè loquitur quidam nomine Guilhelmus Pariſienſis, vir in hac arte doctus: In creatione hominis (inquit) primò concurrunt in vnionem duo ſpermata, qualitatibus differentia, quarum qualitatum in vno eſt vna frigida & humida, & in altero altera eſt calida & ſicca, quæ in vtero materno digeruntur mixtione virtutis vtriuſque ſeminis, & augmentatione per humiditatem ſanguinis, qui eſt eiuſdem ſubſtantiæ, cuius eſt ſperma fœmineũ, actione virtutis maſculini ſpermatis interueniente, nutritur inde materia dictæ mixtionis, donec fiat ſubſtantia media participans cum vtriuſque natura, citra vllam diminutionem, vel ſuperfluitatem. Proinde ſpermata creantur à natura, & non ab arte, quæ nullo modo etiam poſſet, hoc ſolùm efficit, in vtero materno coniungit ſimul ambo. Quamquam etiam iſta iuuare poteſt in mixtione fomento caloris externi, quietis, ciborum optimorum delectu, & facilè digeſtibilium, cum temperie & moderatione ſumptorũ, quibus omnibus aliud nil operatur, quàm rebus iam à natura creatis auxiliari tantùm.

Subiungit idem auctor: Creare ſpermata non eſt artis, at poſtquàm à natura creata ſunt, tum demùm ars per ſolam virtutẽ naturalem exiſtentem in ſpermaticis materijs iam à natura creatis,

coniungendo; velut naturæ minister, succurrit ipsi rei quidem existenti, at nondum perfectę: nihil tamen addsit formę, nec materię, neque virtutis. Est igitur generationis prima causa naturalis, & secunda solùm artificialis; quæ posterior absque priore nihil efficit. Frustrà namque terra cultiuatur ad messem, nisi naturalis adsit materia creata per naturam, frumenti granum videlicet. Constat igitur vtramq; ab altera iuuari, naturam ab arte, hanc à natura, & vicissim ambas ad opus facere, cùm naturæ, tum artis. Cùm igitur ab arte spermata creari nullo modo valeant; neq; materiæ metallorum, impossibile fuerit hominem quouis artificio reducere quatuor elementa in spermaticam formam reductiuam, alteratiuam, aut attractiuam, ad finem recipiendi formam, vel actionem tendentẽ, siue disponentem. At si quis arguat Philosophos dicere quatuor elementa in arte nostra existere debere: sententia quidem eorum est, in duobus suis spermatibus quatuor primas elementorum, quatuor qualitates haberi, caliditatem & siccitatem videlicet, ignem & aerem in argento viuo maturo, quod est sperma masculinum, & frigiditatem atque humiditatem in argento viuo crudo, & imperfecto, quoad finẽ, quę terra sunt, & aqua in spermate fœmineo, non quòd actualiter in istis sint quatuor partes elementales à se mutuò separatæ, vt sunt quatuor elementa, quæ videmus: etenim haud sic essent materia prima metallorum ampliùs, nec etiam alterari possent aliquo ingenio, vel artificio humano, in formam duorum spermatum metallorum primæ materiæ, vt apertè docet Calib Philosophus,

phus & Albaniæ Rex,ad hunc modum: Scitote nos ab initio noſtri operis, niſi duabus materijs duntaxat non indigere, non niſi duo videntur, neque tanguntur, nec duabus plures intrant in mageſterij noſtri principium,medium,& finem: verũ iſtis duabus qualitates quatuor inſunt virtualiter:in maiori namque ſpermate, velut in digniore, duo digniora continentur elementa per qualitates, ignis & aer videlicet: in altero verò ſpermate natura ſua crudo & imperfecto,reliquę duæ qualitates habentur, & alia duo minus digna elementa, quæ terra ſunt & aqua: per Calib apertè ſatis patet, in hac arte non eſſe niſi duas materias ſpermaticas, vnius & eiuſdem radicis, ſubſtantiæ & eſſentiæ,ſcilicet mercurialis, ſolius ſubſtantiæ viſcoſæ & ſiccæ, quæ nulli rei iungitur in hoc mundo, præterquàm corporibus.Id ipſum aſſerit manifeſtè Morienus libro ſuo,inquiens: Durum aquaticum,& molle reddito durum, vt ei coniungatur aqua, celato, vel abſcondito potiùs ignem ſub, vel in aqua frigida: hoc eſt,iunge ſperma maſculinum, quod aliud nihil eſt, quàm mercurius coctus & maturus, continens in ſe per digeſtionem elementũ ignis, cum ſpermate fœminino,id eſt,cum aqua viua. Item Iſudrius in eandem ſententiam loquitur in Turba Philoſophorũ: Aquam igni permiſceto, hæc eſt vnio ſpermatica potentialiter, proxima lapidis nobili perfectioni,ad eam recipiendum.Et in Codice totius veritatis,quidam Philoſophus nomine Arteſimalef: Coniunge rubeum virum,albæ ſuæ fœminæ, in rotundo cubili circundato corticum igne, continuo quoque calore fouea-

tur ibidem; vſque dum fiat coniunctio hominis cum aqua philoſophica, & non vulgari, id eſt, in continente hoc; omne ineſt quod ad vſui perfectionem requiritur: tum demùm iſta coniunctio dicitur prima lapidis materia, & non aliter. Nam in ſe continet fixi naturam, qua fixatur, atq; ſpiritualem naturam, dignamque ſubſtantiam nobiliſsimi lapidis. In ſumma qui probè Philoſophos intelligit omnes, optimè concordare videt in omnibus, qui verò nõ ſunt artis filij, ſed ignari, diſſentire perperam iudicãt. Poſtquàm de prima materia metallorum abundè ſatis loquutus ſum, argumentis quoque firmiſsimis, & autoritatibus dignis mercurium & ſulphur eſſe probaui, latiùs vt progrediar in gratiam & vtilitatẽ auditorum, in hac ſequenti parte libri mei tertia, dicã quid ſint mercurius & ſulphur: & quemadmodum in terra metalla generentur, eorumque differentias, adductis Philoſophorum autoritatibus, à quib. didici quæ de lapide ſcio, Deo dante gratiam & intellectum.

PARS TERTIA LIBRI D. BERN. *Comitis Marchiæ Treuiſanæ, qua per ipſum tractatur de radicibus & principijs Metallorum, idq; rationibus & autoritatibus euidentiſsimis, atque philoſophicis argumentis.*

IN primis non ignorandum eſt, diuinum hoc Geneſis opus, quo Deus in principio creauit materiam confuſam & inordinatam: plenam tamen ex eius voluntate multis ac infinitis materijs, ex qua tra

xit elementa quatuor, & ex istorum commixtione creauit animantia, diuersasq; creaturas, nonnullas esse voluit intellectiuas, sẽsitiuas alias, vegetatiuas & minerales. Intellectiuæ creatæ sunt ex quatuor elementis, at ignis & aer in istis dominantur magis, quàm alia duo. In sensitiuis tamen minuitur ignis, quòd aer æquè dominetur ac ille, velut in animalibus brutis, equis, asinis, canibus, auibus, &c. Vegetatiuæ pariter ex quatuor constant, in his dominantur aer & aqua: sed aer dignitate diminuitur per aquá, & ista per solam substantiam quandam terrestrem & vaporosam. Minerales verò creaturæ, licet ex quatuor etiam constent, prædominentur tamẽ terra & aqua: sed aquæ dignitas est terrosa magis, quàm aquatica. Diuersarum sunt formarũ, at multiplicari nunquàm possunt, nisi per reductionem ad primam sui materiam, cæteris antea dictis proprium semen in seipsis habentibus, in quibus delitescit omnis ipsorum multiplicationis & finalis compositionis virtus. Materia metallica constat ex solo mercurio frigido & humido crudo, in quo sunt etiam elementa quatuor, scilicet calidum, humidum, frigidum & siccum: quorum duo dominantur, frigidum & humidum: subiecta sunt istis calidum & siccum. Cœlestis motus calor circumcirca terram penetrás, & venas eius, est tam remissus ac temperatus, vt vix perceptibilis, at continuus: noctu pariter ac diu semper æqualis. Calor hic non prouenit ex Sole (quod nonnulli fatui volunt) sed ex reflexione sphæræ ignis aerem circuentis, & etiam ex continuo motu corporum cœlestium, calorẽ continuum & lentum

excitantium vix imaginabilem. Quamuis etiam calor mineralium esset à Sole (ex sententia Raymundi Lullij & Aristotelis) nihilominus calor esset continuus, quia Sol dies & noctes circum terram incessanter voluitur. Verùm istorum opinio falsa est, quoniam Sol non est calidus, neque frigidus, at motus eius est naturaliter calidus. Calor itaque proueniens ex motu corporum cœlestium, assiduè versatur in venis terrę: non tamen calefacit (vt putant nonnulli stultè loquentes) mineras: nam si vel minimè calefaceret, hoc tantillo calore actiuo, minore spatio temporis quàm annorum decẽ, decoqueretur mercurius in perfectionem Solis, quòd vix centum fieri cõsueuit. Terra siquidem est frigida & sicca; mineræ quoque sunt in centro terræ: priusquàm igitur vel tantillùm caloris percepissent à Sole actualiter, nos qui sum⁹ proximiores adureremur prorsum: intentissimus esse deberet enim, si terram & aquam frigidissima corpora penetrans, nihilominus calorẽ adhuc retineret, cùm ad centrum peruenisset, non extinctũ penitùs. Verùm enim uerò hæc naturaliùs intelligi debẽt ad hunc modum: Cùm ipse mercurius componatur ex quatuor elementis, calefactis igitur istis à communibus & generalibus per suum proprium motum, naturalis calor excitatur ab eiusmodi motione: pariter ignis & aer existentes in mercurio mouentur, & sensim eleuâtur, cùm digniora sint elemẽta quàm aqua & terra mercurij, nihilominus humiditas & frigiditas dominâtur. At quia calor & siccitas digniora sunt elementa, vincere conâtur alia duo, videlicet frigiditatem & humidita-
tem

tem in mercurio denominantes: nam cœleſtes motus excitant alios motus calorum naturaliũ, per quos mercurij motus, I. qualitates mouẽtur. Poſtmodùm ſucceſſu longo temporis mercurij ſiccitas vincit gradum vnum ſuæ humiditatis, & fit plumbũ, alium quoq; deinceps gradũ vincit, & fit ſtannum. Tandem calor mercurij iterũ paululum humiditatis ex frigiditate vincit, & fit luna. Calore plus adhuc dominante, fit æs, vel venus, & poſteà ferrum atque ſol perfectus. Hac via duæ qualitates, quæ priùs ſuccumbebant frigiditate & humiditate victę, modò vincũt alias, ac dominantur caliditas & ſiccitas, quæ ſunt in excitatione ſua ſulphur, & mercurij frigiditas atque humiditas ſunt ipſemet mercurius. Non quòd ſulphur hoc ſit quidpiam à mercurio diuiſum, aut ſeparatum: ſed eſt ſolùm caliditas & ſiccitas, quę non dominantur in frigiditatem & humiditatem mercurij. Hoc ſulphur poſteà digeſtum dominium habet in duas alias qualitates di ctas, frigiditatem, humiditatem, & ſuas imprimit virtutes. Per eiuſmodi graduum decoctionum varietates, fiunt metallorum diuerſitates. Plumbum ab igne continuè fugit, auolatque, non alia de cauſa, niſi quia frigiditas & humiditas ſui mercurij, nondum alteratæ fuerunt per caliditatem & ſiccitatem ſui ſulphuris, quæ quidem in eo nullo modo dominãtur, alioquin ab igne plumbum quantumuis etiam vehementi, nõ abſumeretur, quinimò mercurius eius gauderet in ſibi ſimili. Pariter & alia metalla quæque fugiunt ab igne, præter ſolem, quia ſunt adhuc frigida humidaq;, plus vnum alio, iuxta maiorem cum dictis qua-

litatibus participationem, vel minorem fugiunt (inquam) quod ſibi contrarium eſt, ſuſtinereq́; nequeunt. Omne ſiquidem naturaliter fugit ab aduerſario, ſimili verò delectatur: inde ſequitur, ſolem aliud nil exiſtere, quàm purum ignem in mercurio, cùm ab igne, quantumcunque vehementi non recedat, alijs omnibus illum non ſuſtinentibus, vno minùs alio, plúſue, vt magis accedunt, vel recedunt ab ignis complexione. Sulphur enim aliud nihil eſt, quàm purus ignis occultus in mercurio, qui longo ſucceſſu temporis in mineris excitatur, atq; mouetur motibus corporum cœleſtium (vt ſuprà dixi) digeritq́ue frigiditatem & humiditatem in mercurio, pro varietate graduum decoctionis & alterationis in diuerſas formas metallicas, quarum prima plumbum minùs calidum & humidum: ſecunda ſtannum: tertia argentum: quarta cuprum: quinta ferrum: ſexta ſol, qui quidem in perfectione ſuæ naturæ metallicæ, purus eſt ignis à ſulphure digeſtus exiſtente in mercurio. Ex his manifeſtè rurſum patet, ſulphur non eſſe quid per ſe ſeorſim extra ſubſtantiam mercurij, neque vulgare ſulphur, alioqui materia metallorum non eſſet homogenea (quod pugnat contra Philoſophorum omnium aſſertiones) qui huiuſmodi qualitates dominantes vocauerunt ſulphur, à ſimilitudine, quia ſubſtantiam habēt inflammabilem, velut ſulphur calidā & ſiccam, cui inſunt. Vnde liquet apertiſsimè, formas metallicas à natura ſolùm ex pura ſubſtantia mercuriali creatas eſſe, non extranea, Gebro ſic atteſtante. In profundo (inquit) naturæ mercurij, eſt ſulphur, quod fit

longo

longo ſucceſſu temporis in venis minerarum terræ. Manifeſtiùs hac de re loquũtur Morienus & Aros: Noſtrum ſulphur (inquiunt) non eſt vulgare, ſed fixum, & non volatile, de natura mercurij. & non ex alia re quapiam. Naturam exactiſsimè imitamur, quæ in ſuis minoris aliam non habet materiam, in quam operetur, præterquàm puram formam mercurialem, vt etiam apparet optimis rationibus, autoritatibus, & experientia. Mercurio huic ineſt ſulphur fixum & incombuſtibile, quod noſtrum opus perficit, abſq; alia ſubſtantia quàm pura ſubſtãtia mercuriali. Non aliter loquuntur Calib, Bendegid, Ieſid, & Maria: ſed clarè ad hunc modum: Natura metalla ſua procreat ex calore, & ſiccitate mercurij, frigiditatem & humiditatem ſuperantibus, alterando, & alia nulla perficiuntur eſſentia, vt omnibus Philoſophorum libris affirmatur, quos omnes allegare prolixum foret. Nonnulli perperam exiſtimant in procreatione metallorum interuenire materiam aliquã ſulphuream: ſed contrà manifeſtò patet, in mercurio ſulphur incluſum eſſe, quando natura operatur: verùm nõ dominatur in eo, niſi per motum calidum, quo ſulphur dictũ alteratur, & vnà ſimul aliæ duæ mercurij qualitates: ad hunc itaque modum natura per hoc ſulphur in terræ venis generat metallorum formas diuerſas, pro diuerſitate graduum alterationum. In eo pariter imitamur naturam, cùm nihil extraneum ad materiam noſtram aſſumamus, atqui noſtro argento viuo ineſt ſulphur incombuſtibile mercuriale, quod nihilominus adhuc non dominatur, ſed frigiditas & humidi-

tas mercurij volatilis, vſque dum actione continui caloris ſuper hoc noſtrum argentum viuum perſeuerantis, fixum per totam ſubſtantiam volatilem mixtum dominetur, & vincat mercurij frigiditatem & humiditatem, ac tandem fixi caliditas atque ſiccitas, quæ ſunt eius qualitates, incipit aliarum dominari, ac pro gradibus huius alterationis mercurij, per ſuum ſulphur diuerſi calores oriuntur, quemadmodũ nec aliter, quàm per naturam ipſam in mineris. Colorem eiuſmodi primus eſt nigredo ſaturnea; ſecundus albedo iouialis: tertius lunaris: quartus venereus: quintus martialis; ſextus ſolaris: ſeptimus verò vno gradu per nos altiùs adducitur, quàm per naturam: ſiquidem perficimus, & pluſquàm perfectũ reddimus rubeo ſanguineóue calore exaltatiſsimo Proinde cùm ſit pluſquàm perfectum, catenus alia perficit; nam ſi non perficeretur vlteriùs quàm à ſua ſimplici natura, quid opus eſſet tantũ impendere temporis, vt putà menſium nouem cum dimidio, cùm à natura preter tantos labores eiuſmodi corpora habere poſsimus iam creata. Verùm oportet, vt anteà dixi, corpus maſculinum pluſquàm perfici, idque per artem naturam imitantem, quo ſua pluſquàm perfectione, abundantiq; radiatione perficere queat, alia imperfecta, in pondere, colore, & ſubſtantia, in radicibus & principijs mineralibus. Quis igitur adeò præſumptuoſus, vt credat illud perficere poſſe, taleque reddere, quale deſideramus alio quopiam extraneo, in quo nulla radicalis habetur commixtio? In Turba quidem Ariſteus nomine, qui mundum vniuerſum gubernauit an-

nos ſedecim ſua ſapientia, poſt Hermetem excellétiſsimus, de quo legitur in Chronicis Salomonis, ipſum congregaſſe diſcipulos Pythagoræ, ac nunquã mentiri ſolitum: quapropter veridicus appellatus ab Aſtrologis, ait; Natura non emendatur niſi in ſua natura. Non poteſt igitur noſtra materia aliter, quàm in ſua propria emendari. Parmenides idem loquitur, qui me primùm retraxit ab erroribus, & in rectam viam direxit. Patet vtique naturam metallicam non emendari, præterquàm in ſua natura metallica, & non in alia quauis; adeò vt hac via per noſtrã artem perficiamus aliquot menſibus, quod ipſa natura vix mille poſsit annis. Nam in mineris calor ferè nullus, qui ſe vel tantulus ineſſet, opus naturæ celerrimum foret At in arte noſtra duplicem calorem habemus, ſulphuris videlicet, ac ignis, vt alter alteri ſubueniat. Non eſt ignis (vt volunt Conſtantinus & Empedocles) de ſubſtantia materiæ, qui tamen opus augmentat, alioqui ſequeretur eiuſmodi caloré indies magis ac magis penetrare, quod eſt erroneum. Verùm ignis duntaxat omnẽ artem regit, quo natura vtitur, aliud nihil adferre poſſumus. Igne vehemẽti verò non alterantur inter ſe viciſsim, neque mouẽtur. Fiat igitur ignis digerens continuus, non violentus, ſubtilis, concluſus, aereus, circundatus, alterans, & non comburens: ita me Deus amet, iam tibi narraui omnem ignis conſtruendi modum, conſidera igitur, ac rumina verba mea particulatim: ſiquidem ignis omnem comprehendit artem, vt patet ex omnibus locis Codicis veritatis. Conſidera pariter quid Roſarius magnus in hanc ſen-

tentiam adferat: Cauete (inquit) ne solutionem vestram acceleretis, perficere volentes illam ante requisitum tempus: nam hæc præcipitatio signum est priuationis coniunctionum: sit igitur ignis vester perseuerans, ac lenis, in modum gradus naturæ, corporibus mitis, digerens, & frigus excludens.

Item adfert ad hæc Maria Prophetissa: Vehemens ignis impedit coniunctionem, & album in rubeum tingit coloris florũ papaueris syluestris, quod quidem per teipsum poteris imaginari, & ex opere, quemadmodum ego, discere. In calore fimi frustra tenui, & in igne carbonum absq; medio, materia mea sublimata est, nõ soluta. Verùm in igne quem dixi, vaporoso, digerẽte, continuo, non violento, subtili, circuente, aereo, claro, clauso, incomburente alterante, penetrante, & viuo benè successit. Iam si fueris qualem te decet esse verum inquisitorem, facilè per hæc verba intelliges qualis esse debeat ignis. In Turba habetur, experientia artificialis te docebit qualis sit ignis. In Lumine Aristotelis Chimistæ: Mercurius (inquit) in triplici vase coquendus est, ad euaporandum & conuertendum actiuitatẽ siccitatis ignis, in humiditatem vaporosam aeris circuentis materiam. Geber & Seneca hoc ipsum affirmant: Ignis (inquiunt) materiam nostram non digerit, sed calor eius alterans, siccus per aerem existimatus, quod medium est quo ignis mouetur, & humectatur. De hoc dicere hactenus distuli: nam ignis omnia perficit, vel destruit. Aros & Calib, In toto nostro opere (inquiunt) mercurius & ignis tibi sufficiant, in medio, & in fine: sed

ſed in principio non ita ſe res habet: ſiquidem non eſt mercurius noſter: quod intellectu facilimum. Item Morienus ait, Scitote noſtrum Latonem eſſe rubeum: ſed inutile nobis exiſtit, vſq; dum albus fiat. Scitote etiam aquam tepidam penetrare, ac albefacere, quemadmodum ipſa eſt, & ignem humidum & vaporoſum omnia operari.

Rurſus Bendegid, Io. Mehungus, & Haly: Vos qui dies & noctes (aiunt) quærentes, veſtras dilapidatis pecunias, facultates, & opes veſtras conſumitis, atque tempus inutiliter, torquetis ingenia veſtra circum librorum ſubtilitates, admonitos ex charitate volo (per compaſsionē) velut pater motus, erga filium: vt (inquam) albificetis Latonem rubeam, per aquam albam ſuffocatam atque tepidam: cæterùm frangite tot ſophiſticos libros, tot regimina, tantasque ſubtilitates relinquite, mihi credite, vt benè ſit vobis: vana ſiquidem hæc ſunt opera cuncta, præter id, quod iam vobis dixi: & in hunc ſcopum tendunt omnia, quæ ſcripta ſunt. Quid meliùs clariúſue dici poſſet vnquam?

Codex etiam omnis veritatis ad hæc: Dealbate (inquit) rubeum, & poſtmodùm rubeum faciatis album, in eo tota conſiſtit ars, eiuſq; principium & finis. Ego autem dico tibi, niſi nigrum effeceris, minimè dealbare poteris, ſiquidem nigredo eſt initiū albedinis, & nigredinis finis, eſt ſignū putrefactiōis, corporis penetrati iā & mortificationis. At hæc inquit Morienus ille ſapiens philoſophus Rom. Niſi putrefiat & nigreſcat, nō diſſoluetur, & niſi diſſolutum fuerit, ab aqua ſua

non poterit penetrari, neq; dealbari: vnde nulla coniunctio, mixtio nulla, & per consequens nulla prorsum vnio, quæ postrema fieri non potest absq; mixtione: item compositio præcedere debet alterationem. Ad hunc itaque modum per eiusmodi gradus nostra materia tractatur ad imitationem operis naturæ, in omnibus absque diminutione vel additione cuiusuis alterius. De ponderibus verò, ne quis multũ sit anxius, quænam sint, & qualia, quibus natura vtitur, sciendum vtique minerarum locis non haberi: nam vbi solùm vnum, quid his opus esse videtur, & alibi quàm inter duo, vel plura? Pondus autem nostrum est respectu sulphuris existentis in mercurio. Siquidem (vt anteà dixi) elementũ ignis, quod in mercurio crudo non dominatur, hoc ipsum est, quod materiam digerit. Quapropter omnis, qui verè Philosophus erit, optimè sciet quantò subtilius est elementũ ignis alijs elementis, & ista vincere quanta proportione valeat: Pondus igitur est in elementali prima compositione mercurij, & nõ in alio quouis opere. Proin de compositio primo loco fieri debet, vel coniũctio, postmodùm alteratio, posteà mixtio, & postremò tandem fert vnio. Quicunq; volet in his imitari naturam, huius obseruet ordinem atque pondera duntaxat, vt Codex omnis veritatis habet. Si confectio fiat absque pondere, retardabitur opus, quò fiet vt animum facilè despondeas. In hanc sententiam optimè loquitur Albugazal præceptor Platonis: Terrena potentia super sibi resistens, pro resistentia dilata, est actio agẽtis in ista materia. Verba sunt merè aurea, ponderum funda-

fundamentum nobis aperientia, quæ non facilè, nisi doctus, intelliges, vel à quopiam explicata fuerint, insigniter docto. Ipse tibi libenter exposuissem, nisi Deo votum, æquitati, Philosophisq; præstitissem, me nunquam nudis verbis expositurum, aut vulgato sermone pondus, materiam, neque colores, at solùm parabolis (vt infrà mox audies) veris & perfectis, absque diminutione & superfluitate, ad imitationem sapientum. Anteà dixi de huius artis inuentoribus, eisque qui habuerunt, me quoque habuisse perfecisseque lapidem à principio vsque in finem fassus sum: item de imposturis, quas sustinui, & propter eas ingentes impensas & labores intolerabiles, ab anno decimo octauo ætatis meæ, vsque ad annum sexagesimum quartum, priusquá artem adeptus essem. Verùm si habuissem ab initio libros omnes, quos postea nactus sum, citiùs ad eá haud dubiè peruenissem: at nihil aliud quàm falsissima legebá recepta, & libros erroneos: præterea non nisi cum peruersissimis furibus, hominibus nequam, & impostoribus communicare contingebat. Sed postquàm sciui, familiarem notitiam habui cũ quindecim bonis viris, qui pariter sciebant lapidis artificium, & præcipuè cum quodam Barbarino (sciueram nihilominus artem duobus annis priusquàm elaborassem, vel perfecissem) hic inter disputandum (cùm ex improuiso dixissem, me nondum expertum fuisse) conabatur à proposito vero diuertere, quapropter deserui societatem eius. Disputabamus potissimùm de modo celandi, & contegendi hominibus indignis artẽ. Verùm in ignis structura scri-

bentum alij dissentiebant ab alijs, quamuis ad eundem scopum tenderent omnes, vt nempe fieret ad hunc modũ, ne fugiens priùs auolet quàm ipsum persequens, quocumque modo pararetur ignis. Conclusionem igitur hanc meam vt intelligas, arrige attentiùs aures. Opus nostrum fit ex vna radice, & ex duabus substantijs mercurialibus, crudis, assumptis, & ex minera tractis, puris, & mundis, igne coniunctis amicitiæ, vt exigit ipsa materia, assiduè coctis, vsq; dum ex duobus vnum fiat, in quo quidem vno corpus spiritus, & iste corpus facta sunt à commixtione.

Postmodùm augeatur ignis donec fixum corpus, tingat nõ fixum suo calore naturaque: nam vbi ritè mixtum est, omnia vincit, ac ad suam naturam & virtutem adducit, ac tandem superat & tingit millies, millena, ac decies millies millena: id qui vidit, is pariter credit. Ad hunc itaq; modũ virtute, quantitateque multiplicatur, vt fatentur venerabilis ille Pythagoras, Isudrius, & Codex omnis veritatis. In nullo vnquam librorum reperi multiplicationem, præterquàm in Rosario magno, in Pandectis Mariæ, in Veridico, in Testamento Pythogoræ, in Turba, in Morieno, in Auicenna, in Bolzain, in Albugazal frater Bendagid, in Iesid Constantinopolitano, at in alijs si habebatur, non intellexi, nec ab ipsis addiscere potui. Noui quendam ex Marchia Anconę, qui lapidem optimè nouerat, multiplicationẽ autem ignorabat, hic me sedecim annos integros sollicitè insequutus est, vt disceret, verùm ex me nunquã sciuit, libros enim quos dixi, habuit vt ego. Totam speculatiuã igitur, & principia mineralia,

cum

eum suis rationibus detexi, quibus verum à falso discerni potest, modò verò practicam attexere visum est, obscuris verbis tamen, vt egomet elaboraui, & quater composui dictum lapidē. Quicunque igitur hunc meum libellum habuerit, ac legerit, ab omni liberari meritò deberet anxietate, necnō veritatem cognoscere citra defectum, dilucidiùs enim scribere haudquaquam potuissem, nisi rem ad oculum demonstrarē, quod quidem omnis ratio dissuadet. Ipse tu cùm sciueris longè me cautiùs velabis, ægreque feres me tam apertè scripsisse. Voluntas Dei vetuit omnibus palàm fieri, quod valdè paucis notū esse bonum est, vt in Turba passim legitur.

QVARTA PARS LIBRI BERNARdi Comitis Marchiæ Treuisanæ, de practica Philosophici lapidis.

CVM in hac arte maximè profecisse me percepissem, cœpi doctos in ea potissimùm quærere ac frequentare: decet enim probatos viros sibi similibus adiūgi, & non alijs. Cùm igitur per celebrem quandam ciuitatem Appuleam Indiæ transirem, audiui doctissimum in ea residere virū in omni scientiarum genere, qui partem in hoc mundo nō haberet. Hic prætium disputationibus instituerat omnibus in arte peritis, libellū folijs & coopertorio puro, puroq; auro fabrefactum. Quapropter honoris auidus, animum facere mihimetipsi nō dubitaui, ac ad præscriptas disputationes disponere, addente mihi, ad hác susceptam prouinciā,

calcaria verò doctissimo, veniente mihi in mentem etiam, audẽtes ad sublima prouehi, timidos deijci, ac perpetuò humi degere, viriliter in palestram transij, fatoque palmam obtinui disputationis coram astantibus, libellusque premij fuit mihi per facultatem philosophiæ admodum honorifice oblatus, vt circumspectarer ab omnib9. Deinceps animi studio fatigati recreandi gratia, campos amœnos & prata quærens, in lympidissimum incidi fonticulum, pulcherrimo lapide circumseptum, atq; munitum, supra quercinum truncum, cętera muro circundatum, ne bruta ad eam intrarent, nec aues in eo balneum sibi facerent. Super hunc fontem sedens, contemplatus sum eius pulchritudinem, ac vidi superiùs clausam. Ea faciens iter vir senex, & venerandus admodum, vt Sacerdos, à me salutatus honorificè, & rogatus quamobrẽ iste fonticulus ad eum esset modum, superiùs, inferiùs, & ad latera circumquaque clausus, & munitus, amico responso me dignatus ait: Est quòd scias, amice mi, fontem hunc esse valdè mirabilis, ac terribilis virtutis præ cæteris omnibus totius mundi fontibus, pertinet ad Regem solùm huius patriæ, quẽ fons optimè nouit, & ipse fontem. Prætereuntem Regem hac semper ad se trahit, & à Rege non trahitur. In eo balneo manet ducẽtis octuaginta duobus diebus, quibus ad tantum iuuentutis robur adducitur, vt à nemine quãtumuis robustissimo vinci queat. Curauit igitur suum concludi fonticulum albo lapide rotundo, vt vides, in quo relucet fons clarus, velut argentum, & cœlestis coloris, vt etiam esset fortior, ne ab equis & alijs destrueretur,

ſtrueretur, induxit quercum veterem fiſſam per mediũ, qui tuetur à Solis radijs, vmbrã faciens. Deinceps, vt vides, muro circundatur valdè ſpiſſo: primò duro lapide & claro clauditur, tum demùm caua quercu, maximè quia terribilis eſt naturæ, adeò vt omnia penetret ſemel inflamatus, ac irritatus: item ſi euaneſceret, actum de nobis eſſet. Rogaui poſtmodùm vtrum ipſe Regem in dicto fonte vidiſſet, qui reſpondit, ſe vidiſſe quidem intrantem, ſed ab eo tempore, quo per cuſtodes in eo clauditur, non apparet ampliùs in centeſimum & trigeſimum vſque diem: tandem emergit admodùm ſplendens, ac nitens. Cuſtos portenarius balneum aſsiduè calefacit, vt perſiſtat in ſuo calore, qui in aqua fontis occultus eſt, ac dies & noctes calefacit abſq; intermiſsione. Interrogaui rurſum cuius caloris Rex eſſet, qui ait, veſtiũ eſſe panno aureo primùm ab initio, deinceps holoſericea diploide, vel thorace nigro, camiſia quidem alba ſuprà niuem, eius carnem tamen, vel ſanguinem rubicundiſsimam. Rogaui deinceps vtrum Rex eò veniens multam cohortem extraneorum, plebiſque minutæ ſecùm adduceret? reſpondit amicè, ac ſubridens: Cùm Rex huc venire propoſuit, relictis omnibus ſuis aulicis & extraneis, ſolus intrat, nemine fontem præter ipſum appropinquante, & ſolam eius cuſtodiam: cuius curã habet homo valdè ſimplex, imò ſimpliciſsimus hominum, eius ſupplere vices optimè poſſet, cùm aliud nihil efficiat, quàm calefacere fontem. Petij rurſum vtrum fonti Rex eſſet amicus, & fons ipſi? qui ait, mirum in modum ſeſe viciſsim amant, fons Regem attrahit, &

nô Rex fontem: nam Regi velut mater est. Interrogaui tandẽ cuius generis Rex esset? respondit esse ex fonte, qui talem, vt est, effecisset absq; alia re quapiam. Petij vtrum multos haberet aulicos, qui ait, sex duntaxat habere, qui succeßionem expectant, si fortè Rex quandoq; mori posset, potirentur etiam, vt ipse, regno: hinc fit, vt illi seruiant, quia sperant ab eo multam dominationem & posseßionem. Tandem interrogaui vtrũ senex esset, qui respõdit seniorẽ esse fonte, suisq; maturiorem subditis quibuscunq;. Quî fit igitur, (petij) vt isti non interficiant Regem, à cuius morte tantam succeßionem expectant, cumque sit adeò senex? Qui ait: Quamquã admodũ prouectæ est ætatis, nihilominus subditorum suorũ nullus adeò patiẽs algoris atq; sudorum, pluuiarum, ventorum, & laborum vt ipse: item nemo illorum per se, nec simul omnes occidere possent, neq; vis vlla. Quomodo igitur poßidebunt regnum si mori nec etiam occidi poßit ab aliquo? Respondit, sex eius subditi sunt ex fonte, à quo poßident omne quod habent, vt ille, quo fit, vt à fonte trahantur, maximè. Rex occiditur ab ipso fonte pariter vt illi, resuscitatur per ipsum, deinceps ex substantia regni sui, quæ posita est in minutißimas partes, quisque subditorum eius portionem accipit, & quantumcunque minutißimam particulam quilibet habeat, æquatur opulentia, viribus & potentia Regi, fiuntque inter se æquales. Interrogaui rursum quanto tempore illis expectandum esset? qui subridens iterum ait: Scito Regem intrare solum absque subditis, etsi fons amet etiam istos, non tamẽ intrant quia non-

nondum hanc dignitatem promeriti sunt. Verùm intrante Rege, veste auri puri contexta folijs, & contecta exuitur, quâm primo suo tradit cubiculario, Saturno dicto, hic seruat diebus quadraginta, plus quandoque duobus ad summum, postquàm semel habuit. Deinceps exuit Rex thoracem holosericeam nigram, quàm secundo suo cubiculario Ioui nomine tradit, qui custodit viginti bonis diebus, tum demũ Iupiter iubente Rege, tradit Lunæ, quæ tertia persona est pulchra & resplendens, hęc viginti diebus seruat. Tum demùm Rex in pura camisia alba niuis instar, aut salis floris existit, quàm etiam exuit, eamque Marti tradit, hic seruat quadraginta diebus, aliquando duobus aduenientibus. Postmodùm Mars, Deo iubente, tradit Soli flauo, non claro, qui seruat quadraginta diebus. Tum demùm venit Sol pulcherrimus, & sanguineus, qui statim camisiam arripit. Interrogaui tandem, quid inde fit ex istis omnibus? qui ait: Fons deinceps aperitur, ac vt camisiam dedit illis, vestem, atque thoracem, mométo iam suam carnem sanguineam & rubeam tradit omnibus manducandam, iam demùm habent quod optabant. Rursus petij, vtrum tanto tempore semper expectarent, & num priùs aliquam remunerationem seruitiorum habere possent, in finem vsque nisi perseuerent? qui ait: Statim atque albam habent camisiam, quatuor istorum aulicorum, si velint, gaudere poterunt, opibus quoque frui plurimis: verùm dimidia parte regni solummodò potirentur, quapropter malunt, vel tantillo diutiùs finem atque exitum expectare,

vt etiam diademate regio sui domini coronetur. Interrogaui an vnquam aliquis accederet medicus, vel quiduis aliud eo tempore? qui respondit, nullũ, nec quicquam aliud præter custodem vnicũ qui subtus calorẽ excitat continuum circuentem & vaporosum, præterea nihil. Rogaui nũ custos hic multos labores pateretur? qui ait, plus à principio quàm sub finẽ, quia fons inflammatur. Petij vtrum vidissent multi, qui respõdit, versatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognouit eorum qui sunt in mundo. Rogaui latiùs quid agerent? qui ait, Si volẽt sex illi Regem iterum purgare potuerunt in fonte dieb. tribus, circuendo locum iuxta contentam continentiam, dando primo die thoracem, secundo camisiam, ac tertio carnem suam sanguineam. Dixi ad hæc quorsum ista? at ipse, hactenus tibi respondi, fatigatus sum. Quod cùm percepissem, nolui esse molestus, at abeuntem comitatus sum aliquatenus, illi quoq; gratias agẽs immortales, vale dixi. Venerabilis admodum senex fuit atq; sapientissimus, vsq; adeò vt ipsi obedirent cœli, cunctaq; tremerent coràm ipso. Sopor etiam inuasit me, vt rediens ad fontem aliquantisper quiescere destinaram, sedẽq; super hunc abstinere nõ potui, quin claustra omnia secretò reserarem. Interea cùm libellum meum disputationis premium inspicerem, per suum splendorem & pulchritudinem, soporem anteà cõceptum auxit, vt oscitantia quadã è manibus in fõtem delapsus sit, quod me pessimè habuit: volebam enim seruare in me moriam honoris adepti. Cumq; inspicerem disparuit ab oculis, existimans igitur in fundum deci-

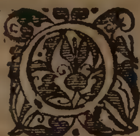
decidisse fontis, aquam exhaurire cœpi, cum industria tamen, adeò vt non maneret in eo, nisi decima pars eius cum decem partibus. Cumque totum exhaurire conarer, tenaces erant valdè, interea dum in hoc opere fatigarer, superuenerunt aliqui, vt vltrà haurire impedirent. Priusq; abirem tamen, conclusi rursum omnia, ne quispiam perciperet me fontem exhausisse, neque vidisse, néue fortè mihi libellum etiam surriperet. Tum demùm cœpit excitari calor circumcirca in balneo ad lauandum Regem. Ego autem ob perpetratum facinus adductus sum in carcerem, ibidemque detentus quadraginta diebus. Quibus absolutis fui relaxatus, & ad fontem reuersus vt viderem ipsum: obscuræ nubes apparuerunt, quæ durarunt longo tempore. In summa vidi sub finem omnia, quæ desiderabat animus, absque multo labore: qui te non torquebit etiam adeò, modò rectam ingressus viam, ab ea nõ deflexeris ad erroneas, at naturam in omnibus fueris imitatus. Concludens dico tibi, quicunque libellum hunc meum legens, lapidem per ipsum non intellexerit, nunquam intelliget, quicquid operetur. Nam in hac mea parabola totum opus continetur in practica, diebus, coloribus, regiminibus, vijs, dispositionibus, & continuationibus, quantò meliùs fieri potuit narraui singula, pietate, charitate, & compassione motus erga desolatos operatores, in hac arte pretiosissima. Finem igitur faciens libello meo, Deum Optimum Maximum rogo, cuius gratia fuit absolutus, vt aperiat mentes hominum bonæ voluntatis, quibus, vt ingeniosis, pauca difficultas erit, modò absti-

neant à somniatis phanthasijs, & subtilitatibus sophistarum, in via quoque naturæ maneant, quæ per meam speculatiuam demonstratur. Valete in IESV CHRISTO omnes, & memores pauperum estote, cùm ad hunc thesaurum inexhaustibilem perueneritis. Deum orate, qui vos docebit vlteriùs.

FINIS.

OPVSCVLVM PHILOSOPHIAE NATVRALIS METALLORVM D. DIONYSII ZACHARII nobilis viri Philosophi Galli,

Ad benignum Lectorem.

VOTQVOT in hac arte diuina scripserunt olim docti, sapientes viri, naturalesq́ Philosophi prophanationem, vel diuulgationem eius arcani vetuerunt. Nihilominus amice Lector cùm satis considerassem interpretationes contradictionum, figurarum, comparationum, æquiuocationum, ac variorum ænigmatum passim in ipsorum scriptis occurrentium, absq́ numero, celatum esse nolui, quicquid (post multos inutilesq́ labores, atque prolixissimos, circa sophisticationum recepta, deceptoria potiùs dixerim opera prorsum inepta) per imaginationes veras, ex proborum libris resoluerim continuis lectionibus approbatissimorum autorum, velut Geberi in sua Summa, & aliorum. Pedem itaq́ retrahens ab erroneis vijs, quibus implicitus fue

ram anteà magis quàm Dedalus in suo labyrintho, in semitam rectam figere volui, quà gradiẽs tandem cognoui veram & perfectam materiam, à natura nobis in cauernis terræ præparatam, ad perficiendum supra terram, quæ sub ista generat ipsa metalla naturaliter, quemadmodum experientia (Deo miserente) me docuit, vt hoc libello declarabo clariùs, quàm vnquam fieri valeat. In cuius prima parte narrabo modum & progressum, quibus perueni tandem ad veram huius operis diuini cognitionem. In secunda, quibus autoribus vsus sum in perquirendis autoritatum explicationibus, terminorum, aliarumq; difficultatum. Tertia verò & vltima, declarabo practicam ad eum nempe modum, vt ignaros lateat, filijs autem artis sit manifestissima: propter quos omnia redigere in optimũ ordinem studui quàm diligentissimè: non imitatus hac in re nonnullos inuidos vtilitatis R.P. homines, proprijq; sui commodi nimiùm auidos, qui suam noluerunt materiam declarare, præterquàm sub diuersis varijsq; fabularum allegorijs, imò qui libros suos alijs ostendere vix voluerunt. Noui quendam qui nonnulla scripta receperat à Veneto, hæc velut adorans occultabat occlusa, vt ipsemet vix auderet introspicere,

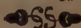
cere, ne dicam aliјs ostendere, vel communicare, existimans fortè lapidem ex ea papyro sola proditurum absq; labore, si modò conclusa strictißimè contineretur arca, tamquam Hermetico sigillo materia philosophica. Verùm ignorant isti nō fortuitò concessam esse tam diuinam scientiam hominibus, vt aiunt Philosophi, dum repræhendunt eos, qui nō propriјs, at alienis impensis operantur. A quibus dubio procul asperrimè taxabor, quia hoc opusculum publicaui, præsertim idiomate vulgari, cùm nulla hac tempestate scientia magis vulgo sit odiosa. His breuiter volo respōsum quod hactenus ignorarunt, nimirum huius diuinæ philosophiæ partem non esse in humana potestate, adeò vt libris solis intelligi queat, sed in voluntate Dei sitam, qui reuelat cui vult per Spiritum S. suū, vel per medium alicuius hominis, vti secunda libri huius parte narratur latiùs: tantùm abest vt palàm faciam omnibus. Quid noui si vulgariter scribam artem, quæ ab omnibus suis professoribus non alio sermone quàm suo proprio pariter descripta fuit hactenus, vt ab Hamech Hæbræo Hebraicè, à Thebit & Haly Chaldæis Philosophis Chaldaicè, ab Homero, Democrito et Theophrasto Græcis, Græcanica lingua, ab Aboholy, Gebro, &

Auicēna Arabibus in Arabica. Morienus, Raymundus, & pleriq; alij Latini, Latinè tradiderunt artem, suis vt cognosceretur à successoribus, diuinam istam sciētiam hominibus etiam suæ nationis concessam quandoq; fuisse. De populari odio sciendū veritatē artis nō esse spretā, sed falsas duntaxat in ea sophisticationes, vt in prima huius libelli parte narrabo latiùs. At si dicant, cur ego non dilucidè ac manifestè singula scribā, vt ex hoc opusculo quisq; securè valeat operari, cùm secùs faciens nihil vtilitatis adferam lectoribus? Vt respondeā, quis ignorat innumeras impensas, & inutiles, quæ circa hāc artem in Gallia solùm fiunt indies, propter sophisticationes, à quibus si retrahi possint in viam rectam lectura mei libri, tum pij probiq; lectores in veritatis semita retineri per ea quæ secunda parte doceo, nō erit istis omnibus lectura tertiæ partis inutilis, in qua narratur, quæ patet ad practicam operis diuini prorsum facilis aditus. Diuinū voco hac de causa, quòd nemo per seipsum absq; diuina inspiratione cōprehendere, vel intelligere potest, etsi doctissimus alioqui philosophus existat, vt ait Geber aduersus omnes, qui sola consideratione causarum, operumq; naturaliū operari nituntur, inquiens: In eo plurimū errant putantes se na-

turã imitari posse, cùm id arti sit in omnibus impoßibile. Abstineant igitur eiusmodi calumniatores à lectura nostri opusculi: non ipsis enim elaboraui, sed filijs doctrinæ benignis, docilibus, & studiosis amatorib. huius artis. Quos amicè quidem rogo, & admonitos volo, priùs q̃ operari incipiant, vt omnib. dubijs, quæ circa singulas operationes in compositione necessarias versantur, collatis & quæ sibi mutuò contradicere videbuntur, ænigmatum æquiuocationibus, & id genus alijs, animum adeò resolutum atq; liberum habeant, vt videant, ac intelligant, non nisi meras esse concordantias, non diuersorum, sed vario modo prolatorum in vnum & eundem sensum. Hæc est vnica via cognoscẽdi veritatis, in hac arte præsertim, vt Rasis inquit. Quicumque desidiosus erit, ac oscitans in nostrorum lectura librorum, ineptus etiam erit ad præparandas materias, quandoquidem vnus alio declaratur, tum quòd in isto vno fortaßè requiritur, suppletur in alio. Impoßibile namque fuerit, (sic disponente diuino consilio) reperiri omnia ex ordine scripta, quæ ad hanc artem sunt necessaria. Proinde quoscumque rogo, qui per hoc meum Opusculum ad tantam felicitatem peruenerint, non abutantur

ea, pauperumq́; in primis non sint immemores ad sui condemnationem, Deo gratias agāt assiduè pro hoc, & reliquis liberalitatis suæ donis, cui sit laus, honor, & gloria soli in æternū.

PRIMA PARS OPVSCVLI DIONYSII ZACHARII, QVAE NARRAT, QVÁ VIA PERuenerit autor ad veram notitiam huius artis, operisq́; diuini.

Hermes ille Trismegistus non immeritò vocatus philosophorum omnium naturalium propheta primus, atq; pater, diuini lapidis autor, & Termagnus Interpres, postquàm expertus esset veritatem huius diuinæ philosophiæ, scriptum nobis reliquit, quòd nisi metuisset vniuersale Dei iudicium postremum, nunquàm de hac diuina scientia quicquam scripsisset, in tantam veneratioņē habuit. Huius opinionis etiam extiterunt quotquot eum in hac arte sunt imitati: quo factum vt omnes libros conscripserint in ea, varijs argumētis in vtramq; partem concludentibus, vt ait Geber in Summa, vt ignorantes ad hunc modum errare cogerentur, econtrà doctrinæ filij sub opinionum eiusmodi varietate, mentē ipsorum perciperent. Quos nihilominus etiam errare fuit necessarium à principio, vt postquàm adepti fuerint

rint artem summis laboribus, cùm intellectus, tum corporis, pluris faciant, occultiusq; seruent. Ista nimirum est occasio maxima celandi: nam ad intolerabiles pœnososque labores accedunt sumptus ingentes, his potissimùm qui librorum lectura sola discunt, exspectãtes inspirationem à diuino spiritu, quemadmodum ego feci spatio decem annorum, vt narraturus sum, & medium dicturus per quod in cognitionem huius arcani venerim. Cùm annorum essem circiter viginti, postquàm cura parentum instructus domi fuissem in principijs Grammatices, ad artes & philosophiam relegatus, annorum spatio trium, diligentia particularis mei præceptoris, adeò profeci, vt visum fuerit meis tutoribus (interea temporis enim vterque parens interierat) altiùs me prouehere, videlicet ad legisprudentiam sub eodem præceptore: sed priusq; discederem ab artium collegio, familiaritatem & amicitiam cũ plurimis alijs scholaribus inieram, isti varios habebant receptorum chimicorum libros, quos mihi datos mutuo summa diligẽtia descripseram, annuente præceptore familiari, qui iamdudum etiam in hac arte laborare cœperat, adeò vt antequàm abirem, collegissem librum admodum copiosum eiusmodi receptis refertissimum. Statim atque vnà cum præceptore meo venissem eò locorum, vbi legibus operam nauare debui, scripta mea cœpi reuoluere, quorum aliqua proiectiones continebant vnius super decem, alia super viginti, triginta, tertiam, mediam partem, ad rubeum octodecim caractorum, viginta, &c. in coronatorum aurum, ducatorum, altiorisque co-

loris quàm vnquàm esse posit, vnũ sustinere debuit liquationem, aliud examen Lydij lapidis, omnia aliud examina de albo similiter, vnũ esse debuit denariorum decem, aliud vndecim, aliud capitalium numismatis argentum, album ex igne rediens, aliud in affricatione lapidis Lydij. Summatim existimabã, si vel minimum istorum præstare valerem, in hoc mundo maiorem fœlicitatem contigere mihi non posse. Præsertim cùm legerẽ eiusmodi recepta magnatũ inscriptiones præ se ferre, vnum Reginæ Nauarræ, aliud Cardinalis Lotaringiæ, Turnonis, & aliorum infinitorum, vt eiusmodi laruis atque titulis fides ab incautis hominibus adhiberetur, quibus etiam decipiebar facilè cùm cæteris. Fornaculas itaq; fabricare cœpi, & à minimis ad maximas deueniens, totũ istis repleui magnum cubiculũ: vnam ad destillationem destinaueram, ad sublimationem aliam, ad calcinationem, dissolutionem, balneum Maris, ad fusionem, adeò vt pro primo introitu mei principij, ducentos coronatos, quos receperamus in sustẽtationem studiorũ ad duos annos, penitùs insumpsissem, partim in fornacibus, partim in carbonib9, infinitis materialibus, & vasis vitreis, auro & argento inutiliter fusis, mixtis, atque solutis, quæ longa tractatione peribant inter loppas & cineres, ac ita diminuta vix apparebant, vel tantillo residuo fragili & corrupto: finito nondũ anno priore, substantiam duorum, aut saltem posterioris iam inchoantis, in fumum redegi. Hoc tempore meus præceptor calidissima febre correptus, per calores nostris carbonibus excitatos (illorum instar fermè qui Venetijs

netijs

nectijs in Arcenali percipiuntur à fusoribus tormentorum) quia iam inflammatus, ac flagrans intrinsecùs frigidè bibisset, ob cuius mortem maximè dolui: tum quia parentes renuebant plures mittere pecunias, quàm pro me solo. Proinde cupiens inchoatum opus prosequi, domum redire coactus sum, vt liber à tutela factus, meiq; iuris, de paternis bonis modo quò vellem disponeré, quæ statim in arendã (vt vocant) conscripsi quatuor annis quadringẽtorum coronatorum pretio, quibus tandem receptum ab Italo mihi datum experirer: hunc alui mecum, donec viderẽ exitum rei: affirmabat enim se vidisse per experientiam eius effectum. In hác rem emi duas vncias auri, & marcam vnam argenti, liquata simul dissoluimus in aqua forti, postmodùm calcinauimus per euaporationem, alijs quoque diuersis aquis, varijsque destillationibus dissoluere conati sumus, tantisper dum tres præterirent menses priusquã hic puluis paratus esset in proiectionem, quàm quidem iuxta recepti præscriptum fecimus, at frustrà: nam augmentum transmutatum est in detrimentum, adeò vt ex auri & argenti simul vncijs octo, restiterint vnciæ tres tantùm, vt interim taceam de multis alijs sumptibus, quibus quadringenti mei coronati, sunt ad ducentos & trĩginta redacti, de quibus etiam viginti defecerunt, istos Italo meo dedi, vt autorem adiret recepti, quem asserebat esse Mediolani, à quo meliùs instrueretur. Proinde per totam hyemem expectabam eius reditum, verùm in diem postremum potuissem ibidem mansisse, nunquàm enim posteà mihi visus est. Æstas

tandem comitante peste rediјt, quapropter loco mihi cedendum fuit, alijsque socijs anno dimidio, quo tempore incidi in quendam senem, vulgo Philosophum appellatum, quo cum amicitiam contraxi, meaque recepta communicaui, rogás vt suo iudicio meliora notaret: decem itaque vel duodecim quæ sibi potissima videbantur, demonstrauit. Hæc, cessante peste, rediens ad pristinum locum tentare cœpi mox à reditu, perque totam subsequentem hyemem operatus ad festum vsque Ioan. æquè tantùm emolumenti, quantùm ex præcedentibus reportaui: siquidem adhuc quadringenti mei coronati sumpserunt augmentum, vt ex eis septuaginta duntaxat numerarem, non propterea despondi animum. Quidam Abbas habebat receptum ab amico Roma transmissum, ex aula Cardinalis Armignaci, cui adiunctus exposui centum coronatos, totidem & ipse, vt communibus expensis experiremur. Fabrefactis igitur nouis fornacibus diuersarum formarum ab alijs, quoniam opus erat nobis excellentissima aqua vitæ, pro dissolutione marcæ aut libræ semis auri, generosissimi vini vas magnum emimus, ex quo per pellicanũ ingentem copiam eius aquæ sæpiùs rectificatę, plurimis vitreis vasis ad hoc emptis parauimus. Postmodùm auri nostri, priùs integro mense calcinati, marcam vnam, & quatuor marcas aquæ dictæ, posuimus in duo vasa vitrea spississima retorta, vnum in aliud intrante, sigillatis, & ambobus collocatis in duabus magnis fornacibus rotundis. Emimus etiam carbones pretio triginta coronatorum vnica vice, ad ignem subtus continuandum

nuandum integro quidem anno, vt interea tamen aliquid in alijs etiam receptis tentaremus, ex quibus nō magis quàm ex opere magno consequuti sumus vtilitatis, ex vtroq; videlicet omninò nihil. Construxissemus ignē ad infinitos annos, priusque, vt receptum pollicebatur, congelatio facta fuisset in fundo vasorum, non præcedente solutione. Non autem operabamur in debita materia, nec erat ista solutionis aqua vera, quæ nostrum aurum dissoluere debet, vt ab experientia patuit. Inuenimus enim aureum puluerem adhuc integrum, nec nisi paulò minutiorem, quem proiecimus super viuum argentum, vt habebatur in recepto, sed in vanum. Ægrè tulimus hoc infortunium, & præsertim Abbas, qui tamquam optimus secretarius publicus, iactitarat coram suis monachis, se nihil expectare, præter finem operis, tandem plumbeum fontem existētem in monasterio liquefacturum, & conuersurum in aurum: verùm in aliud tempus reseruare coactus est, vt postmodùm suppeditaret ei sumptus, quos interea fecit per Germanum operatorem prætereuntem, & frustrà, me absente dum essem Parisijs tentauit. Abbas vtiq; reassumpto animo, persuasit mihi, vt congregarem pro arte mea trecentos, vel quadringentos coronatos, totidē adderet meis, quibus mecum assumptis Parisios me conferrem, vbi laborantiū numerus infinitus, tantisper inter ipsos ac diuersos versarer, donec opus aliquod perfectū inuenissem inter nos velut fratres partiendum. Quo quidem pacto inito, bona possessionum mearū denuò conscripsi, Parisios vtique veniens octin-

gentos attuli coronatos, ea intentione, vt illinc nō discederem, vsq; dum absumpsissem aut repe rissem quod optabam. Non sine parētum & amicorum omnium offensione maxima recessi, qui me libenter in ordinis senatorij virū promouissent in patria, existimantes me legisperitum esse promptissimum. Verùm ego resistēs, ac simulás me his pecunijs officium aliquod empturum, vale dixi, & accinxi me itineri altera die natalis festi, ac Parisios appuli triduo pòst Reges. Ibid. integro mense primùm incognitus latitare volui. Mox atq; postmodùm frequentare cœpi cum artistis, aurifabris, fusoribus, vitrarijs, fornacū structoribus, alijsq;, tantam contraxi notitiam, vt vix altero mense finito, plus centum operatorum facti sunt mihi familiares. Nonnulli operabantur in tincturis metallorum per proiectiones, alij per cimentationes, aliqui per dissolutiones, plæriq; per coniunctionem essentiæ lapidis smirilli vulgò nuncupati, nonnulli p prolixas decoctiones, aliqui in extractionibus mercuriorum à metallis, alij verò in istorū fixationibus. Adeò frequés erat nostra congregatio, iam in domibus, aliàs in summo templo, vt festiuis, ac dominicis diebus non parceretur. Aliqui dicebant inter se: Vtinam nobis esset facultas opus nostrum repetēdi, perueniremus ad perfectionem: alij, si vas nostrum integrū permansisset, res benè succedebat: nonnulli, si vas cupreum habuissemus optimè rotundum, fixū reddidissemus mercurium cum luna. In summa nemo omnium aliquid operatus fuerat, quod suis careret excusationibus, quibus adhuc tantisper surdas aures exhibebam, inutiles

namq;

namq; sumptus, quos feceram eiusmodi persuasionibus memoriam refricabant. Interea Græcus quidam existimatione doctus, adijt mihi notum thesaurarium, aureos illi montes promittens ex fixatione mercurij cinabaris. Hæc notitia dedit occasionem, vt cum amico simul pro parte mea pecunias erogaré, ad hoc opus exequendũ. Cùm igitur opus esset argento puro in limaturas confracto, hoc emimus põdere trium marcarum, ex quo, cum adiuncta pasta quapiam artificiali, clauos efformabat operarius noster, admixta cinabari puluerisata, quos in olla figulina clausa decoquebat suo tempore. Tandem exiccatos p̃ cupellam fulminabat, adeò vt reperimus tres marcas, & paulò plus, argẽti puri, quas quidem afferebat ex cinabari productas: nostras anteà positas in fumum euolasse. Lucrum hoc Deo notum esse potuit, non nobis, cùm ego pro parte mea 30. coronatos, & vltrà, perdidissem, vel frustrà insumpsissem. Rumor hic clauorũ increbuit per totam ciuitatem Parisiensem, vt nemo non de his audiuisset, præsertim inter eos, qui sophisticationum operibus assueuerant, velut anteà de pomis cupreis ad fixandum cum luna mercurium fama fuerat proseminata. Tandem aduenit quidam nobilis in sophisticationibus insigniter expertus, adeò etiam, vt inde lucrum faceret, opera sua vendens aurifabris, quo cum amicitiam inij, non sinè sumptu, ne me putaret egenum.

Anno integro cum ipso versatus fui, priusquàm tantillum declararet, postremo tandem arcanum suum mihi communicauit, quod etsi plurimi faceret, nihil perfecti fuit. Nihilominus ad

meum Abbatem ſcripſi cuncta, quę ſucceſſerant, ipſiq; duplum poſtremi huius operis miſi cum practica dicti nobilis. Ad me reſcripſit vt manerem Pariſijs ad huc annum ſumptusque non formidarem, maximè cùm in arcanum incidiſſem, pro principio, quod exiſtimabat non exiguum, quamuis ego reſoluiſſem in animo non vti materia, quę non perſiſteret in eodē ſtatu, quo priùs apparuerat, hoc mihi proponens, operandū non eſſe, neque laborandum cuiquam, vt nequam & impoſtor euadat, aliorumque detrimento diteſcat. Proinde manſi, vt ſcripſerat alio anno, cum duobus anteà præterlapſis, frequētans iam hūc, modò alium, eosque de quibus opinio communis erat ipſos aliquid habere boni perfectique. Omnes fermè conſumpſerā pecunias, cùm iam ad me rurſum ſcriberet Abbas, vt mox viſis perlectisque ſuis literis abſque mora venirem ad ipſum, quod feci: nolebam enim promiſſam fidem fraternam perfringere. Aduenienti mihi literas obtulit à Rege Nauarræ (qui harum rerum curioſus eſſe videbatur) ad ipſum miſſas, vt procuraret apud me, ſi rem gratam illi præſtare vellet, Regem adirem illicò, arcanumque docerem illius nobilis, ac alia quæ me ſcire audiuerat ex relatu, promittentem in remunerationem tria, vel quatuor millia coronatorum. Summa hæc Abbatem adeò inflammarat, vt nō magis lætum ſe demonſtraſſet, vbi iam in crumenta ſua latitaſſent, nec priùs quieſcere potuit, quàm in Aulam me contulerim. Quò cùm veniſſem, non ante ſex hebdomadas operari potui, quòd aliò quærenda eſſent materialia. Abſoluto tandem opere mu-

nus

nus quod expectabam obtigit, nihil. Nam etsi Rex in animo concepisset remunerare labores meos (vt interim taceam de fauore & amicitia per incolas & aulicos, mihi demonstratis scilicet, à valdè paucis tamen) nihilominus dissuadentibus Regi bonam opinionem suis, ac maximis nobilibus, & præsertim illis, qui potissima causa fuerant aduentus mei, dimissus fui à Rege vacuis manibus, datoque verbo gratiarum, & si quid esset confiscationū in suis regionibus, cuius potestatem haberet, perquirerem, hoc mihi dare pollicebatur. Tediosa responsione perturbatus, fidere nolui tam vanis promissionibus, quæ mihi notissimæ fuerant olim, ad Abbatem non satis contentus redij, nec priùs tamen quàm inuiserem transeundo quēdam religiosum Doctorem excellentissimum in philosophia, de cuius singulari doctrina rumor erat non exiguus, hic me plurimùm retraxit à sophisticationibus. Postquàm cognouisset me philosophiæ nauasse operam, eò vsque, vt magistratus gradum (quem vocant) recepissem, vt ipsi etiam narraueram, dolere se plurimùm, aiebat, me non habuisse libros optimos quoscumque, priusquàm & tempus, & opes tam inutiliter consumpsissem in eiusmodi sophisticationibus diabolicis. Narrabam ei de hoc opere postremo, qui mox iudicauit in multis examinibus persistere nō posse. Quapropter suasit amicè, vt prorsum deinceps abstinerem ab istis erroribus, librosque legerem antiquorum Philosophorum attentiùs, ad cognitionem veræ suæ materiæ, in qua videbatur consistere huius scientiæ potissima perfectio. Proinde accelera-

bam iter ad Abbatem, vt rationem redderem sumptuum, quos feceram Parisijs, partemq; darem eius remunerationis, quam acceperam à Rege Nauarræ. Cumque narrassem omnia, contristatus est, & maximè quia nolebã in opere perseuerare: credebat enim industrium operatorem esse me, nec tantùm efficere potuerunt bona verba, quibus vtebatur, quin Doctoris consiliũ amplecterer, ob euidẽtes rationes quas adduxerat. Calculo dato cum Abbate, vtrique nostrum ex octingentis coronatis communibus, nonaginta residui sunt inuenti. Vale vtrinque dicto, separati fuimus: ego verò domum reuersus, vt plures nummos à meis arrendatoribus haberẽ, quibus receptis, Parisios iterum me contuli, deliberatione facta mecum, postquàm eò venissem, à domicilio quopiam non exeundi, donec optimam & perfectã fecissem resolutionem, ex lectura diuersorum autorum nostræ philosophiæ naturalis, antè quam operi nostro magno manum apponerẽ, relictis omnibus sophisticationibus autori suo nequam. Appuli Parisios itaq; postridiè Sanctorum, anno, 1546. comparatisque mihi libris aliquot pretio decem coronatorum, in hac philosophia partim excusorum, partim verò non, cùm antiquorum, tum modernorum scribentum, vt Turba Philosophorum, Treuisanus, Lamentatio naturæ, & plæriq; alij tractatus nondũ impressi, & locato cubiculo in suburbio Marceo, mansimus ibidem ego, & puer inseruiens mihi, neminem interea frequentans, atque assiduè studens, dies & noctes integro anno summa cũ diligẽtia. Primo mense vix absoluto, cœpi iam vnam reso-

lutionem

lutionem mihi proponere, mox aliam, hanc ampliare, modò mutare prorſum, idq; tantiſper facere propoſueram, vſq; dum in vnā tandem incidiſſem, in quam nulla varietas, & nulla contradictio ſententiarum philoſophicarū quadrare poſſet. In iſtis annus, & bona pars alterius preterijt, priuſquàm ſtabilem aliquam ex eis cognitionē elicere poſſem. Inter iſtas perplexitates conſtitutus, frequētare viſum eſt, expediens bonos operatores in hoc opere diuino, ſophiſtis à tergo relictis, quos cognoueram toto cœlo (quod aiunt) errare, & alios ſeducere. Verùm quæ me tenebat ambiguitas à ſtudio, iam augebatur, ac magis dum conſiderarē varium atq; diuerſum operandi modum inter ipſos. Nam ſi hic in auro ſolo operabatur, alter in auro cum mercurio, alius admiſcebat plumbū, quod ſonans appellabat, quia cum argento viuo per vas retortum tranſierat: alius item conuertebat metalla in argentum viuum, varijs ſimplicibus atque diuerſis, per ſublimationem: alius operabatur in atramento nigro, quod aſſerebat veram eſſe materiam, qua Raymundus Lullius vtebatur in compoſitione magni ſui lapidis.

Si quis operabatur in alembico, contrà reperiebatur, qui in multis, atque alijs diuerſis vitris, æneis nonnullis, cupreis, plumbeis, vel argenteis, etiam aureis. Item nonnulli ſuas decoctiones faciebant igne magnorum carbonū, alij lignorum, aliqui floribus racemorum, alij Solis radijs, & in balneo Mariæ alij. Adeò vt operationum eiuſmodi varietas, vnà cum librorū contradictionibus, eò me fermè redegerant, vt deſpon-

derem animum, cum Spiritu diuino turſum erectus, ad librorũ ſeriam lecturam denuò me contuli, diligentiùs & maiore cùm animaduerſione relegi ſcripta Raymundi Lullij, præſertim in Teſtamento & Codicillo, quæ contuli cum epiſtola quadam, quã ſcripſit, propè mortem exiſtens, Roberto Regi, & cum ſcripto quodam à Doctore mihi dato, cui fuit inutile, vt contra prædictas omnes operationes, quas anteà videram concludens, ad vnam tandem reſoluiſſem, talemque reperiſſem, quæ conueniret cum omnibus libris: item cum ea reſolutione, quam facit Arnaldus de Villanoua præceptore Lullij in hac arte, ſub finem magni Roſarij ſui. In hac itaque manens opinione, aliud nihil operatus fui, quàm aſsiduè legere ac meditari circa meam reſolutionẽ dies & noctes, donec terminus adeſſet mei cenſus, vt domum redirem operatum. Cumque iam eſſem domi, propoſui quod reſoluerã in effectum deducere, facta prouiſione priùs omnium quæ neceſſaria ſunt, ac primò furnum conſtruxi, & altera die Paſchatis laborare cœpi, non ſine multis impedimentis, quorum hîc non faciam mentionem, niſi parentum & amicorum crebarum increpationum, ac vicinorum. Nonnulli dicebant mihi, Heus quidnam verſas in animo, nunquid ſat inutilium ſumptuum in his nugis adhuc feciſti, quæſo ? Alius admonebat niſi abſtinerem à tractatione tantorum carbonum, vulgus ſuſpicaturum de fabricatione monetæ falſæ, cùm iam hac de re murmurare cœpiſſent. Adueniebat alius, qui ciues omnes aſſerebat mirari, ac præeminentiores, cur non facerem profeſsionem Iuriſ-
prudentiæ,

prudentiæ, præsertim quòd Licentiatus essem, quoad peruenerim altiùs ad officium aliquod administrationis è Republica. Qui mihi coniunctiores erát, ac familiariores, increpabant indies absque intermissione dicentes: Quando tandem istis ineptijs finem imponens, & bonorum paternorum dilapidationibus? potiùs foret huiusmodi sumptus inutiles ad solutionem creditorum cõuertere, & emptionem alicuius officij. Nec id sat esse videbatur, quin minarentur mihi, nisi desisterem, facturos vt ministri Iustitiæ ruerent in domũ, & omnia perfringerent instrumenta cum reliquis. Si nostri nullus (inquiebant) nec cæterorum tibi amicorum sit respectus, tui saltem habeto rationem, considerans cùm triginta, vel circiter, annorum sis, videris agere quinquagesimũ, sic tibi barba tingitur in albedinem fermè, præ nimijs laboribus, vanæ cuiusdam opinionis gratia perpessis à tua adhuc iuuentute. Vtrùm hæc verba mé pungerent asperrimè considerate: maximè cùm viderem opus meum indies succedere prosperiùs, cui pertinaciter & constantissimè insistebam absq; tædio, spretis etiam istis ac alijs interuenientibus impedimentis, & præcipuè peste, quæ sæuiebat per totam æstaté, vt etiam cessarent omnes negotiationes. Singulis vtique diebus conspiciebam apparitiones trium colorum, quos Philosophi scribunt apparere debere antè perfectionem operis diuini. Eos omnes gratia Dei vidi successiuos vnum post alium, ac deinceps proprio die Paschatis alterius anni, vidi perfectionem, experientia facta super viuum argentum calefactum in tigillo, & conuersum in

purum aurum præ meis oculis, breuiori ſpatio, quàm vnius horæ, pauco admodum hoc puluere diuino. Deus nouit quáto fuerim gaudio perfuſus. Nec propterea iactabũdus, aut elatus mundo coràm exſilij, ſed clàm Deo gratias agens immortales, qui meas preces exaudire dignatꝰ fuerat, per IESVM CHRISTVM filium ſuum Dominum noſtrum, oraui latiùs, vt illuminaret cor & intellectum ſua gratia, qua poſſem vti ad honorem & laudem ſui glorioſi nõminis. Altera die ſtatim accinxi me itineri verſus meum Abbatem, quò promiſſæ fidei facerem ſatis, at obierat ſex anteà menſibus: quamobrem dolore maximo affectus fui, & ob mortem alterius Doctoris videlicet, de qua mihi relatum fuit itinere, non longè tranſeunti à ſuo Conuentu. Proinde contuli me in quendam locum aſsignatum cuidam proximo parenti meo, priuſquàm diſcederem à patria, vt eum ad me venturum expectarem: hunc reliqueram domi meæ cum poteſtate procuratoria, vendendi omnia bona mea paterna, vt meis creditoribus ſatisfaceret, ac reſiduum ſecreto pauperibus & egenis diſtribueret, vtque mei parentes & alij fierent participes eius doni, quo me Deus honorare voluerat. Plærique, & ferè omnes alij exiſtimabant me tanquam deſperabundum, & præ dedecore ob tantos ſumptus inutiles vendidiſſe omnia, quò ad exteras regiones fugiens, laterem incognitus, vt mihi retulit ille meus parens, qui ad me venit prima Iulij. Deinceps Lauſanam iuimus, in Sabaudia ſitam, vt inde nos conferremus ad celebre quodpiam emporium Germaniæ, pauco admodum comi-

tatu,

tatu, ne innotescerem etiam illis, qui hoc meum opusculum legerent, me viuente. Quod quidem composui solùm, vt diuerterem bonos piosque viros à sophisticationibus, ad viam rectam perfectionis in hoc opere diuino. Pro conclusione huius primæ partis, in memoriam omnibus refero quod Poëta cecinit:

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

quo discant à meis erroribus inutiles sumptus fugere, qui fiunt in sophisticationibus: contrà, patienter & constāter priùs legere & intelligere bonos autores, quàm operi manū admouere, Deū orando semper pro gratia & intellectu sincero. Siquidem nō fato neq; fortuna huc peruenitur, at sola vocatione diuinitùs facta, potiùs quā studio. Quibus datum fuerit, dabitur pariter indignis velandi modus, & alijs probisque reuelandi, ne omnes æqualiter intelligant: pariter & benè vtendi gratia, in honorem Altissimi datoris luminum. Amen esto.

OPVSCVLI DIONYSII ZACHArij secunda pars, qua docet autor legendorum Philosophorum naturalium ex facilima methodo, modum & normam.

PRIMO Physicorum libro Aristoteles, contra negantes principia, non esse disputandum, at benè cum ipsis, qui fatentur esse vera, per ignorantiam (sed hæc valeant, quantùm valere possunt) incauti, non videntes anguem sub hac herba laten-

tem,ob laruam ſibi ante oculos poſitam, prę qua de falſis coloribus à veris diſcernere nequeunt. Sed autorem in hac parte intelligere non ſat volens,ad meliora tranſeo,qui proſequitur ad hunc modum:Bonis (inquit) viris, & huius artis ſtudioſis opuſculum hoc volui conſcribere,quo valeant inde fructum & vtilitatem referre non exiguam in legendis autoribus, intelligendis obſcuritatibus,& velamentis , confuſione per varietatem inordinatam ſtructis. Proinde vt obueniam iſtis,& meis ſubueniam auditoribus,ordine partiar narrationem , ac primò dicam per quos hæc ſcientia potiſsimùm inuenta, prodijt in aliquorum ſucceſsiuam notitiam, tum quibus autoribus vſus ſum in compoſitione huius opuſculi: cauſam etiam quare tam obſcurè ſcripſerint. Deinceps diuerſis probabimus argumentis veritatem & certitudinem artis,reſpondendo pariter magis apparentibus in contrarium adductis. Tertiò docebimus artem noſtrã eſſe naturalem, & qua ex parte: item quamobrem diuina vocetur,ab operationibus principalibus, inibi declarando manifeſtos errores operantum hac tempeſtate. Tandem opera naturæ ſub terra per ipſam vſitata, in generationibus metallorum declarabimus, ad quorum imitationem artifices operari ſuper terram oportet. Poſteà materiam ad hoc opus neceſſariam indicabimus: & poſtremò terminos præcipuos vſurpatos in hac arte,ſententias quoque Philoſophorum antiquorum apparentes,ſibi mutuò contrarias concordabimus,in filiorum artis vtilitatẽ, & in maximum detractorum dedecus, ignominiam, & confuſionem:ſingula

gula per antiquiſsimorum & doctiſsimorũ Philoſophorum autoritates, ne ſe putent à moderno quopiam detegi cum ſuis impoſturis. Vt meliùs declaremus noſtræ ſcientiæ primos inuentores, beati Iacobi Apoſtoli doctrina eſt, quòd reuocemus in memoriam, quæ ſic habet: Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è ſupernis eſt, deſcendens à parte luminum, &c. Hęc ſententia generalis eſt, quapropter & noſtræ conuenit intentioni, maximè quia ſcientia noſtra eſt tam diuina, tamque ſupernaturalis (in ſecunda quidem operatione) vt ſemper fuerit, ac ſit adhuc impoſsibile hanc innoteſcere hominibus, quocumque ſtudio vel induſtria quauis, etſi omnium ſapientiſsimi ſint, atque doctiſsimi Philoſophi, niſi primùm à Deo ſit inſpirata. Deficiunt enim hac parte nobis naturalis omnis ratio & experientia. Quapropter meritò ſcriptum eſt à nonnullis, arcanum eſſe reſeruatum à Deo ſuis, ipſum timentibus & honorãtibus, vt ait ille magnus Propheta noſter Hermes. A`nullo alio (inquit) nec per alium, quàm à Deo per diuinam eius inſpirationem habeo. Alphidius idipſum confirmat, his verbis: Scito fili, Deum reſeruaſſe hanc artem Adami poſteris, & præſertim verè pauperibus. Idipſum affirmat Geber in Summa, inquiẽs: Noſtra ſcientia eſt in poteſtate Dei, qui ex miſericordia ſua donat eam quibus vult. Non eſt igitur in hominum poteſtate, neque ab ipſis excogitata. Verùm in quantũ ipſa naturalis eſt, aut in primis ſuis operationibus naturam imitatur, eatenus varię ſunt opiniones in demonſtrando primum inuentorem eius imitationis. Non-

nulli aſſerunt fuiſſe Adamum, alij Æſculapium: aliqui volunt Enoch primam eius habuiſſe cognitionem, quem dicunt Hermetem extitiſſe, cui etiã tantùm honoris Græci tribuerunt, vt omnium artium occultarum inuentorem appellarint. Ego pro parte mea libenter aſſentirem poſtremę huic opinioni, cùm certiſsimum ſit ipſum fuiſſe præcellentiſsimum Philoſophum, vt ex ſcriptis eius apparet. Cauſas rerum diligentiſsimè ſcrutatus eſt, per experiẽtias in naturalibus, quibus cognitis, innotuit ipſe pariter, materia qua vtitur natura in concauitatibus terræ generando metalla. Quotquot enim hanc imitati fuerunt omnes peruenerunt ad verã huius artis notitiam, vti Pythagoras, Plato, Socrates, Zeno, Haly, Senior Raſis, Geber, Morienus, Bonus, Arnaldus de Villanoua, Raymundus, & plærique alij, quos recenſere prolixum foret. Ex quibus omnibus, tanquâm ex præcipuis, compoſuimus hoc præſens noſtrum opuſculũ, non ſine maximo labore, vt ipſorum libri teſtantur. Scripſerunt enim ad huncſmodum (cùm præ oculis timorem Dei ſibi proponerent) vt impoſsibile ſit ad cognitionẽ artis huius peruenire, lectura ſola ſuorum librorum, quod Geber in Summa: Non eſt (inquit) quòd filius artis animum deſpondeat in hoc opere diuino: ſiquidem aſsiduè meditans cauſas naturalium compoſitionum, tandem eò perueniet, quò tendit animus eius. Contrà, quicumque prætendit inuenire medio librorum noſtrorum, tardè rem aſſequetur: nam ad eum ſcripſêre modum Philoſophi (ait alio loco) vt ſibiipſis tantùm videantur congratulari practicam

veram

veram, huic inquirendi modum permiſcentes: item præcipuas quoque operationes vario modo, ac in diuerſis capitulis ponentes, cauſam ponit. Quia ſi obſeruaſſent ordinem in ſuis tractationibus, potuiſſet hæc ſcientia diuina ab omnibus intelligi primo die, vel vnica hora, adeò nobilis eſt, ac admiranda.

Alphidius inquit: Philoſophos, credendum eſt, prædeceſſores noſtros occultaſſe principaliorem ſuam intentionem, ſub ænigmatico & æquiuoco ſermone, ac innumeris figuris, ne per manifeſtationem ſuæ doctrinæ, mundus ruinam inde pateretur. Nam periret omnis agricultura, negotiatio, & quicquid neceſſarium eſt in conſeruationem vitæ humanæ: nemo ſiquidem laborare vellet, cùm ſe tantis opibus refertum videret vnuſquiſque, neceſsitudinem contemneret. Quò fit vt Hermes in principio ſui libri, ſe excuſans dicat: Filioli, non eſt quòd exiſtimetis Philoſophos occultaſſe hoc arcanum, ex inuidia aduerſus doctos ac ſtudioſos, at ſolùm ne malignis & ignaris innoteſceret. Roſinus ait: Hoc medio ignarus æquaretur ſapienti, & malitioſus homo nequam abuteretur, in detrimentum, ruinam & perditionem totius populi. Similibus excuſationibus vtitur Geber in Summa ſua, capitulo de Adminiſtratione Medicinæ ſolaris, inquiens: Non eſt quòd merentur filij doctrinæ, Philoſophos obſcurè ſcripſiſſe libros ſuos: non enim ipſis factum, ſed ignaris & indignis velatam eſſe voluerunt hanc ſententiam, ſub tanta varietate & confuſione diuerſarũ operationum: interea tamen ſtratam viam filijs ſapientiæ, quà

peruenire possent ad cognitionem artis. Non enim (vt habetur alio loco) sibiipsis tantùm scripserunt artem, quam tenebant, sed media dederunt, quib. cognosceretur, & haberetur ab alijs. Hæc est igitur causa difficultatis in libris Philosophorũ. Quid enim difficiliùs esse potest, quàm ex tam innumeris contrarietatibus & contradictionibus explicari, nedum in multis, ac inter omnes ferè, verùm etiam in vnico autore? vt Rasis ait, inquiens: Abundè satis demonstraui libris meis verum fermentum, quo quidem opus est ad multiplicationem tincturarum ad metalla, quod alio loco dixi non esse verum fermentum, relinquens huius sententiæ sententiarúmue iudicium illis qui sanum habent intellectum, subtilemque discretionem. Item si vnus ipsorum dicat materiam nostram esse vilis pretij, atque nullius, vbique in fimis reperiri, vti Zeno in Turba Philosophorum: contra hoc eodẽ libro Barseus ait, quod quæritur, non est parui pretij. Alius dicet rem esse pretiosissimam, & non absque multis sumptibus reperibilem. Hic docet præparationẽ materiæ in diuersis vasis operationibusq; diuersis, vti Geber in sua Summa; mox reperias alium asserentem vno vase tantùm opus esse ad diuinum opus nostrum, vt sunt Rasis, Lilius, Alphidius, & alij. In lib. eiusdem Rasis habetur tempus nouem mensium, in alio legitur annus esse necessarius ad hoc opus perficiendum, quod afferunt Rosinus atque Plato. Tandem in ipsorum terminis tanta varietas apparet, vt impossibile sit rem à quoquam detegi, nisi per inspirationem Altissimi, vel immeditatè, vel per aliquem virũ bonum

bonum & ſapiētem in hac arte. Cauſa potiſsima hæc eſt, vt non appareat quiſquam huius rei peritus viuens, at ſolùm poſt mortem fateatur ſcriptis: tantis enim laboribus adeptam artem ſibimet, ſi poſſent, occultā vellent Philoſophi, quantò magis alijs. Hoc nobis igitur cum vulgo non eſt ita mirandum, atq; cum ſapientibus, quánam via ſit ad illam perueniendum. Priuſquā autem ad ſecundum noſtræ diuiſionis membrum veniamus, reſpondendum erit obiectioni calumniatorum, labores alienos carpere ſolitorū, quòd proprij ſui lumine vero careant. Non obſeruatam (inquient) Ariſtotelis doctrinam libro ſeptimo Phyſicorum, quæ ſic habet: Definitio eſt vera forma ſubiecti definiti. Cùm ergo ſuſcepiſſem veram tractare methodum huius ſcientiæ, priùs à definitione fuit inchoandum. Hos & ſimiles remittam ad priſcos autores, qui cùm ſcientiæ diuinæ definitionem dare conarentur, & non inuenirent perfectam & completam, fateri coacti ſunt, non eſſe poſsibilem, maximè quia familiaribus caret principijs, vt aiunt Morienus, Lilius, & plærique alij. Quapropter deſcriptionibus varijs duntaxat contenti fuerunt, quibus effectus artis demonſtrarent. Ego verò dicam pro parte mea, quidnam hac de re ſentiam. Eſt philoſophię naturalis, pars quædā docens modum perficiendi metalla ſupra terram, ex imitatione naturalium operationum, quantò proximiùs fieri poteſt: quam veram aſſerimus diuerſis de cauſis. Pręcipuè cùm nihil ſit inter Philoſophos certiùs veritatem ibidem eſſe, maximè vbi nulla apparet contradictio, teſte Philoſopho. Quotquot autē

in hac arte ſcripſerunt olim, ſiue Hebraicè, Græcè, aut Latinè, ſiue quouis alio ſermone, conſenſerunt inter ſe, & ſi diuerſo tractandi modo per figuras, æquiuocationes, & ænigmata, vt videantur vno & eodem idiomate ſcripſiſſe, eodem etiam tempore, quamuis centũ, ducentis, ac mille annis alij alios præceſſerint. Senior in hanc ſententiam ait: Quamquam apparet quodammodo Philoſophos diuerſa tractare ſub varijs diuerſiſque nominibus: Verùm enimuerò nil niſi rem vnicá intelligunt. Idipſum aſſerit Raſis libro Luminum, inquiens: Sub diuerſis ſententijs, nobis prima facie contrarijs apparentibus, Philoſophi non niſi rem vnam intellexerunt, eandemque: cuius rei teſtimonium exhibent aliarum ſententiarum inſignes profeſſores, qui pariter in hac arte diuina ſcribentes etiam, & affirmantes hanc diuinam ſcientiam, circa rem vná verſari perhibét. Sola Philoſophi ſententia hæc nobis ſufficeret, quam ponit Ethicorum libro 2. Omne quod ritè peragitur, vnico medio perfici. Omnium igitur opinio eſt, vnica via diuinum hoc noſtrum opus abſolui. Teſte Gebro in Summa: Scientia noſtra (inquit) per diuerſa non perficitur, at ſolùm per vnicá rem, cui nihil addimus, nec diminuimus, ſed ſuperflua tantùm remouemus, præparatione ſola ſeparando. Item Lilius ait: Magiſterium noſtrum, vna re duntaxat, vno regimine, & vnico medio perficitur. Idem aſſerũt omnes, quotquot ſcripſerunt hactenus in hac arte Philoſophi, licet videantur in varia diſtrahi. Potiſsima certitudo noſtræ ſcientiæ, qua confirmamur eſſe veriſsimam, eſt experientia, quam fecimus eius, vt loquuntur

quuntur Senior & Rasis. Verùm vt ijs talem approbemus, maximè, quibus dubitare meritò contingit, cum cæteris Philosophis erit fatendum, ipsam contineri sub ea philosophiæ parte, quam operatiuam vocant, & sub medicina, quæ sui veritatem non aliunde comprobare, quàm ab experientia potest. Vt cùm p eam docetur Reubarbarum purgare colerá, non meliùs id poterit, quàm ex oculo percipi, & experimento per applicationem dicti simplicis medicamenti. A'simili concludimus in arte nostra: si videatur fumo solo plumbi coagulari mercurium, & atramentorum, fieri componiq; posse medicinam perfectissimá naturæ metallorum, & qualitatibus congruam, qua cum cæteris imperfectis perfici queat, sola proiectione super ipsum facta, præsertim cùm & ipsa mineralia composita congelent mercurium, ipsumq; reducant in suam naturam. Quantò magis perfecta p nostram artem ritè præparata congelabunt ipsum, ac reducent cum alijs imperfectis metallis, ingenti & exuberanti sua decoctione, quam habent per administrationem artis nostrę. Quò firmiùs hanc nostram intentionem curiosis hominibus approbemus, vt eius veritati certitudiniq; meliùs assentiant, Aristotelis sententiam lib. 4. Meteor. adducamus: Omne quod (inquit) eandẽ cũ aliquo composito operationẽ efficit, est idem per omnia simile, vt omne quod operationẽ habet oculi, est oculus. Haud secùs, cùm aurũ nostrũ arte nostra compositum, per omnia simile sit minerali (in quo versatur omnis cõtrouersia disceptatiõis, vtrùm aurũ à nobis cõpositum verũ sit aurũ) satis docuisse videmur ex

Philoſophi ſententia, noſtrá artem eſſe veram & certiſsimam. Satis fatebuntur ipſis probatū, qui viderunt eius experientiam, alijs verò non: quibus Philoſophi probabiliores autoritates in hác rem adferemus. Eodem libro Meteororum, quarto Digeſtionum capitulo ſic inquit, aut ſimile: Quicquid in perfectionem deſtinatum eſt, ac tale manſit ob digeſtionis defectum, aſsidua digeſtione perfici poteſt: qualia ſunt omnia metalla imperfecta, cùm à natura fuerint ad aurum ordinata priùs ab initio ſuæ compoſitionis, vt poſtremò per eandem ad eum finē, auri videlicet, perducerentur, nec niſi talia ſunt ob imperfectam digeſtionem: ergo quod ſequitur audiemus eo loco, vbi quartum noſtræ partitionis membrum diſcutiemus. Quod igitur natura ſub terra voluit exequi, nos ſupra terram imitatione per noſtram artem, & proiectionem efficimus, vt infrà latiùs audietur, penultima noſtrę diuiſionis parte. Rurſus cùm elementa qualitatibus ſuis ſibi mutuo contraria (vt ait Philoſophus libro ſecundo Generationum) in ſe inuicem conuertibilia ſint, quantò magis ipſa metalla, quæ ſunt vnius & eiuſdem ſubſtantiæ materiæq́;, cùm non ſint qualitatibus contraria, conuertētur, hoc in illud facilimè. Quam ob cauſam Hermes procreationem ipſorum circularem eſſe dixit, at impropriè quodammodo, vt ipſemet fatetur, quia non ſunt ad eum finē à natura creata, vt ex perfectis fiant imperfecta, ſed contrà: quapropter eatenus non eſt eorum generatio prorſum circularis, niſi pro parte. Quamquam iſtæ ſimilesq́ue rationes per ſe ſunt in confirmationem artis ſufficientes: atta-

men

men quia ſophiſtæ ſemper in contrarium adfe-runt, quod reluctetur veritati, ſi nō omnia (quod prolixiùs foret, quàm huic opuſculo noſtro conueniat) quæ difficiliora ſunt argumenta, ſtudioſorum animum & mentē perturbantia, mediámque inter dubium & reſolutionem hærentem tenentia, producemus in medium, vt ab iſtorum ſolutionibus alia refellere diſcant. Ex autoritate Philoſophi quarto Meteororum, quę pariter fuit Auicennæ, & Alberti Magni, ſic augmentantur: In vanum operantur Alchimiſtæ metalla perficere conantes, niſi reducant illam in primam materiam. Cùm igitur id non faciant, ſophiſtica per concluſionem aſſerunt Alchimiſtarum omnium opera, vt ipſemet Albertus ait ad hunc modum: Quotquot metalla tingunt varijs materialibus ſimplicib. in diuerſos colores, ſunt impoſtores, niſi reducant illa in primam materiam. Multi ſapientiſsimique viri hoc argumentum ſoluere conati ſunt, cùm ſit ex magis apparentibus. Iſtorum nonnulli dicunt, etſi per proiectionem imperfecta non reducantur, nihilominus in compoſitione medicinæ ſimilis fit reductio, videlicet in ſulphur & argentū viuū, quę ſunt vera materia metallorum, vt infrà dicetur latiùs quarto noſtræ diuiſionis membro. Sufficit igitur agentis ſola reductio, tum perfectio ſumma per decoctionem acquiſita, licet paſsiui nulla fiat reductio. In ea ſententia fuerunt Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario, quem ſequutus eſt Raymundus Lullius in ſuo Teſtamento. Salua pace tamen & reuerentia, quæ debetur grauiſsimis autoribus, hæc opinio contrariari nimiùm

videtur Philoſophis omnibus. Cùm enim concedunt metalla eſſe in primam reducenda materiam, quod motu fit corruptionis ex Ariſtotele, velle videntur ſola fuſione & proiectione diuini noſtri lapidis ſuper metalla, hæc ad eũ corrumpi modum, ac nudari prima ſua forma, quòd omni Philoſopho concedere nimis indignum eſt. Plærique alij diuerſas adferunt ſolutiones, vt videre licet in ſuis libris. Ego verò meam ſolutionẽ proferam. Siquidem noua fabricare metalla moliremur, aut ex eis lapides, vel quidpiá aliud alienũ à metallis, neceſſariò forent in primam ſuam reducenda materiam, idq́; medijs, quæ dicta ſunt. Cùm tamen hæc ſit intentio noſtra duntaxat, vt imperfecta perficiamus metalla in aurum, pręter omnem transformationem in materias nouas, & à propria ſua natura differentes, purgemus ac mundemus per operis noſtri diuini proiectionẽ, quò ad exuberantem deueniant perfectionem. Haudquaquam eſt opus illa reducere in primam materiam: differũt enim imperfectum perficere, & ex iſto noui quid producere vel generare. Alioqui cõcluderetur, omnia ſemicocta reducẽda eſſe ad primá formam, vt completè decoquerentur: quod quidem indignũ eſt omni Philoſopho. Cæteras obiectiones aduerſus chemicas artes fieri cõſuetas, in præſentia miſſas faciá, quòd per ea quæ poſuimus, reliqua facilè ſolui queant, argumenta quęuis. Autoritatis Auicennę tamẽ eſt, quòd meminerim de contradictionib. Ariſtotelis cõtra chemiam obiectis in ſua iuuentute: Cognoui (inquit) intentionẽ eorum, q noſtram artem negant, & aliorum qui veram affirmant eſſe.

Priores,

Priores, vt ſunt Ariſtoteles & plæriq; alij, vtũtur quibuſdam argumentis vtcunq; apparentibus, at minimè veris. Poſteriores verò dicũt hanc ſcientiá certis demonſtrationib. probari nõ poſſe, vel licere, vt alias omnes, cùm alia via procedat, alijs omnibus contraria. Nam celat ac velat ſuorum terminorũ proprietates, cùm cæteræ plurimùm laborẽt in ſuorũ declarationibus. Proinde noſtræ diuiſionis òrdinem proſequutus, tertium eius membrũ arripiá, exponẽs operationes eius neceſſarias, ad executionẽ operis noſtri diuini. Primò dicam rationem quare nàturale vocetur atq; diuinũ, vt cognoſcantur enormes operantũ hac tempeſtate errores. Ariſtoteles docet naturam operari ſub terra in procreatione metallorũ quatuor qualitatibus (vt meliùs intelligatur) elementis, igne, aere, aqua & terra: quorum duo, reliqua duo compræhendunt, terra ignem, & aqua aerem. Cùm igitur materia noſtra cõſtat ex aqua & ex terra (vt infrà dicetur ampliùs penultimo noſtræ diuiſionis membro) meritò naturalis appellatur, quia in eius cõpoſitione quatuor intrát elementa: duo manifeſta, ſub quibus alia duo latitant, oculis velata corporeis, ignis & aer videlicet, quæ ſolis mentalibus percipi debent, vt ait Raymundus Lullius in ſuo Codicillo, ad hunc modum: Conſidera (inquit) naturam, & proprietatem olei (quod ſophiſticatores aerem vocant, ideò quia ſuis qualitatibus magis abundare dicunt) oculus tuus non iudicabit illius differentias, & proprietates. Per hæc verba ſatis innuit, elementa quatuor in opere noſtro diuino non eſſe euidentia, quod plærique falſò

putarunt, vt infrà dicetur, vbi terminos declarabimus artis. Naturalis etiam dicitur scientia, quòd in prima sua operatione imitatur naturam quantò diligentiùs potest: non posset enim in omnibus, vt ait Geber in sua Summa. Veterum operationibus Philosophorũ naturalium, qui nos præcesserunt, optimè confirmamur: hij quidem posteà quàm diligentissimis inquisitionibus cognouissent (vt ait Raymundus Lullius in epistola sua ad Albertum Regem, & Albertus Magnus in tractatu Simplicium animalium) naturam ad metallorum procreationem, sub terra solùm operari per continuas & assiduas decoctiones veræ materiæ, quibus mundum ab immundo, purum ab impuro, perfectum ab imperfecto, continuatis euaporationibus, separat, calore terræ mineralis partim id efficiente, partim calore Solis, qui per se solùm integram & perfectam istam decoctionem non adimplet, ipsimet confirmati sunt. Hoc declarat optimè bonus ille Treuisanus, quod etiam nos docet experientia: videmus enim in mineris diuersitatem metallorum & materialium, nonnulla crassiora, & alia subtiliora purioraq; in sublime plærunque exaltata. Quapropter nostra scientia naturam imitando, procedit in prima sua operatione per sublimationem, qua materiam nostram optimè purificet: impossibile namque fuerit nobis aliter præparare, vt Geber in Summa, & Rasis in libro Luminum inquiunt: Initium operis nostri, est sublimare, quare meritò naturale vocatur. Quã ob causam scripserunt illi, qui nos præcesserunt, opus hoc nostrum non esse artificiale: quicquid

enim

enim facimus, aliud nihil eſt quàm adminiſtrare naturæ per artem materiam ad compoſitionem operis neceſſariam, quam ipſa natura non potuit in hāc perfectionem connectere, quia eius actiones continuæ ſunt, vt ait Geber in ſua Summa. Ratione huius tam admirandæ coniunctionis elementorum ſcientia, noſtra diuina vocatur: quam verò coniunctionem Philoſophi ſecundam operationem appellarunt, & nonnulli diſſolutionem, aſſerentes, arcanum arcanorum eſſe, quod Pythagoras ait in Turba Philoſophorum: Magnum hoc eſt myſterium, quod hominibus Deus velatum eſſe voluit. Item Raſis in libro Luminum: Si veram noſtri corporis diſſolutionem ignoraueris, nō eſt quòd opereris; illa ſiquidem ignota, reliquum inutile fuerit: hanc etiam ex libris diſcere nemo poteſt, neque ex notitia cauſarum naturalium: proinde verè diuina dicitur, vt Alexander inquit. Corpus noſtrum (quod lapis eſt occultus) cognoſci minimè poteſt, neq; videri, niſi nobis hoc ipſum Deus per Spiritum S. ſuum inſpirarit, vel per aliquem viuum hominem docuerit, ſine quo ſcientia noſtra, nihil eſt. Hic eſt lapis, de quo loquitur Hermes tractatu ſuo quarto: Lapis noſter (inquit) diuinus cognoſcendus eſt, qui clamat aſsiduè, Defende me, & ego iuuabo te, da mihi quod competit, ego tibi vicisſim optimè ſuccurram. De hoc eodem occulto corpore loquitur primo ſuo tractatu: Falco ſemper in cacumine montis clamans, Ego ſum album nigri, & rubeū citrini. Scientiam noſtram inutilem eſſe præter iſtam coniunctionem, ratio eſt, quia tempore natiuitatis & procreationis o-

peris nostri diuini, pars volatilis secũ defert partem fixam. Aliter enim quàm per istam admirandam, & plusquã supernaturalem coniunctionem efficere haudquaquã possemus, vt in igne fixum opus permaneret: vt quod omnes Philosophi præcipiunt, fiat fixum, volatile, ac denuò volatile fixum. Ista coniunctio fieri debet ipsamet hora suæ natiuitatis, vt inquit Haly Secretorum libro: Quicunq; nostrum lapidem non inuenerit hora suæ natiuitatis, nõ est quòd alium expectet eius loco. Nam is qui diuinum opus nostrum aggreditur absq; notitia determinatæ natiuitatis eius horæ, nil ex opere suo consequetur vnquã, præter inutiles omninò labores & pœnas erroris sui. Hanc eandem coniunctionẽ Rasis libro Præceptorum propriè vocat pondera Philosophorum, & regimina, suadens vt ab hoc opere diuino prorsum abstineamus, si non cognouerimus exactissimè pondera, quæ Philosophi præ cunctis alijs arcanis occultarunt, vt patet ab eorum scriptis varijs. Nã vbi quis dixerit, eiusmodi coniunctionem diuinam fieri die septimo, mox reperias alium, qui asserat quadragesimo die compleri: alium centesimo: alium sub finẽ mensium septem aut nouem, quod Rasis: alium sub anni finem, vt Rosinus: vix duos hac in re concordantes legere poteris. Cùm tamen vnicus sit idemq; terminus, vnicus dies, imò vnica sola & eadẽ hora, qua fieri debet nostra coniunctio ad propriã suam decoctionem. Verùm quia vouerunt arcanum hoc potissimum se non reuelaturos, de studio diuersos scripserũt terminos, quamuis inter se conueniant, intelligentes vnicũ, quo cognito,

reli-

reliquum nil aliud eſt, præter opus mulierum & puerorum ludus, vt ait Socrates: Ecce tibi veram diſpoſitionem alibi plumbi demõſtraui (hoc eſt verã præparationem materiæ noſtræ, quæ nigra priùs vt plumbũ apparet, poſtmodùm albeſcit p noſtram continuatam decoctionẽ) ſi hâc probè intellexiſti, reſiduum aliud nihil eſt, quàm opus mulierum, & ludus puerorum. Innuens per hæc verba nullum opus hoc noſtro leuius, poſt coniunctionem exiſtere; quod ſanè veriſsimum eſt. Cùm non ſit opus alio labore quã ſola decoctione duarum materiarum iam coniunctarum: interea dum coquuntur, quies datur optatiſsima, vt ait Philoſophus Ethicorum 7. Quietem longè delectabiliorem eſſe quouis labore. Noſtram decoctionem poſtremã fieri cum requie, & abſq; labore tormentóue, teſtatur Raſis lib. Trium verb. inquiẽs: Omnes diſſolutiones, calcinationes, ſublimationes, dealbationes, rubificationes, ac reliquas operatiões, quas Philoſophi ſcripſerũt eſſe neceſſárias, ad diuinũ opus noſtrũ complendũ, in igne fieri præter amotionem. Pythagoras in Turba Philoſoph. idem aſſerit, inquiens: Cuncta regimina ad opus diuinũ & perfectionẽ eius facientia, decoctione ſola cõpleri. Barſeus id ipſum ait eod. lib. Coquendum, tingendum, & calcinandum in hoc opere, verũ operationes decoctione duntaxat omnes perficiendas. Ne tamẽ Sophiſtę calumniatores dicãt, & ſuas operationes etiã nõ eſſe niſi decoctiones, alias Philoſophorũ antiquorũ ſentẽtias allegabimus, quib. errores eorũ detegantur. Alphidius ait: In operis noſtri diuini compoſitione, non niſi vna materia ſola (quam

aquam propriè vocant) vna tantùm actione, decoctione videlicet, quæ fit in vnico vase præter amotionem ab igne. Idem attestatur Rex Salomon: in operis nostri diuini confectione (quod nostrum sulphur vocat) nō indigemus (inquit) præterquàm vno medio solo. Lilius idem sentit: Diuinum opus nostrum (ait) fit in vno vase solo, vno medio duntaxat, & vnica decoctione. Mahometus: Non habemus (inquit) nisi medium vnum, decoctionē videlicet, vas vnum, &c. quibus diuinum opus nostrū ad album & rubeum perficiamus. Auicenna tenuit eandem opinionem, qui præ cunctis optimè loquitur, ad hunc modum: Dispositiones (inquit) omnes, id est, operationes, ad opus nostrum diuinum componendum necessariæ, fiunt in vno vase solo, duplici tamen.

Operantum igitur hac tempestate maxima pars errorem suum hoc ipso fateri cogetur, cùm nemo non ipsorum tres, vel quatuor furnos habeat, & nonnulli decem, vel duodecim, hunc ad calcinandum, illum ad soluēdum, alium ad sublimandum, & innumera vasa, quibus vtuntur. Verùm enimuerò tales in diem extremum operarentur, priusquàm ad perfectionem hac via peruenirent, nisi corrigant suas operationes. Vt interim taceam de separationibus elementorum (quas vocant) vsq; dum de natura quatuor elementorū, vbi de terminis artis nostræ dicturus sum, tractetur. Satis mihi fuerit in præsentia demonstrasse modū, & viam detegendi, cognoscendiq; deuios operarios in hac arte, pariter eos, qui persistunt in recta semita. Nam, vt anteà dixi, latiusque

tiusque dicetur infrà, vnicus eſt operandi modus, in vnico vaſe (quod Lullius Hymen appellauit) in vnica fornacula (quã Treuiſanus ignem clauſum, humidum, vaporoſum, continuum, ac digerentem vocat) præter amotionem, donec decoctio cõpleatur. Non eſt ergo tantis opus inſtrumentis, neq; ſumptibus ad hanc rem factis. Scio multos eſſe literatos libris inſiſtentes, qui præter vllam certitudinem operantur, iſtos peſſimè habebit mea repræhenſio, cùm Geber in Summa ſua docebat varias præparationes, cùm ſulphuris, tum argenti viui, ſimiliter corporis & ſpiritus. Item Raſis, libro Perfecti magiſterij, dicit corpora & ſpiritus varijs præparari medijs, quorum plurima docet. Anteà ſatis reſpondimus, hæc & ſimilia per Philoſophos ſcripta, non alia de cauſa, quàm vt veram operis noſtri diuini præparationem velent indignis, & contegant. Hoc Geber atteſtatur in ſua Summa, capitulo de Medicinarũ differentijs, inquiens: Vnica eſt perfecta via, qua releuamur à tantis prǽparationum operationibus, oneribúſue. Iam eſt quòd naturæ modum operandi ponam, in concauitatibus terræ generando metalla, quem ars imitari debet: ac deinceps materiam veram & neceſſariam, ad iſtorum perfectionem ſupra terram, declarabo. Cùm igitur hoc ſit præcipuum in arte (vt Geber ait ab initio ſuę Summæ, & Auicenna, præcipientes eos à practica huius operis abſtinere, qui nõ priùs vera fundaméta norint materiarum ac minerarum) imitabor excellentiores autores & magis peritos in mineralibus, declarando quæ ad hanc rem apprimè ſunt neceſſaria. Omnium ita-

que Philoſophorum ſententia eſt, cuncta frigore congelata plurimū abundare humiditate aquea in ſua materia prima, vt ait Ariſtoteles quarto Meteororum. Cùm igitur liquata metalla frigore congelentur, neceſſariò prima ipſorum materia humiditate multa pollebit aquatica. Verùm Albert. Magnus (qui præ cæteris mineralia ſcrutatus eſt exactiſsimè) iſtam humiditatē aqueam ait, non eſſe ſimilem aquæ humiditate, quam videmus communiter in alijs naturæ compoſitis. Iſta namq; per ignis violentiam in fumū tranſit. At liquata metalla non ita reducuntur in vaporem, concludendum hinc ipſorum humiditatem alicui materiæ permixtam eſſe, qua retineantur in igne, tutaq́; ſint ab eius vehementia. Nihil autem igni magis reſiſtit, quàm humiditas viſcoſa permixta ſubtilioribus terræ partibus, vt ait Bonus Ferrarienſis, & experientia docet: quapropter metallorum humiditatem eſſe talem firmiter credendum eſt. Cùm tamen experientia doceat, repurgandum inter aliquas humiditates in fumum abire, metallis nihilominus in igne minimè conſumptis, fatendum eſt cum pręcipuis autoribus noſtrę ſcientiæ, metallorum compoſitionem ſubintrare duplicem humiditatem viſcoſam, extrinſecam, & intrinſecam. Prior eſt craſſa, ſubtili ſuæ terreſtri materiæ non benè permixta, quapropter ab igne facilè comburitur in conſumptionem. Poſterior verò, quia maximè ſubtilis, & optimè permixta ſubtili ſuo terreo, vt ambæ partes vnicam & ſimplicem materiam conſtituant, neutra per ignem ab altera ſeparari, vel abſumi poteſt, quin ſimul abeant, aut vnà remaneant

neant in igne. Ex eiusmodi humiditate procreatum est argentum viuum, quod videmus, vt patet etiam experimēto. Testatur Arnaldus de Villanoua: Hoc (inquit) nos reddit certiores, ambas materias anteà dictas in ipso perfectitissimè coniunctas: nam vel terrestris humiditatem secùm retinet, aut ista rapit illam in auras. Quod quidem Albertus Magnus causas metallorum compositionis diligentissimè requirens, optimè cognouit, argentum viuum scilicet assiduè moueri, ac fluere, quia vicissim altera pars in alteram dominium habet, vt causa fluxus atq; motus, est humiditatis imperium, & siccitatis terrestris in humiditatem actus efficit, vt non adhæreat tangenti, neq; madefaciat. Hinc Alberti sententia comprobatur libro Mineral. simplic. Materia prima (inquit) metallorum est humiditas viscosa incombustibilis, forti mixtione, cum subtili terreo coniuncta in cauernis terræ mineralibus. Optimè cum Gebro conuenit, asserente in Summa sua, materiam veram metallorum esse argentum viuum, quia (inquit) natura nunquam otiosa procreauit argentum viuum ex dicta materia mixta, &c. Bonus Ferrariensis ait, argentum viuum esse proximā materiam metallorum, sed præcipuam humiditatē viscosam subtili suo terreo mixtam. Geber etiam in argenti viui definitione, quam facit in sua Summa: Est (inquit) humiditas viscosa per auxilium terrestris suę partis condensata, suàm compositionē intrantis. Consideremus itaque diligenter naturæ progressum, in rerū omnium procreatione, quibus propriam admiscet materiam, quam Philosophi vocarunt

agens, quia seipsam non producit, vt ait Aristoteles: hoc est, suos effectus nō demonstrat. Quapropter natura in procreatione metallorū postquàm creauit materiam, id est, argentum viuum, tanquàm sagacissima, proprium adiungit agens: nempe terræ mineralis quandam speciem, velut collostrum eius & pinguedinem in cauernis terræ mineralibus, longa decoctione inspissatam, hanc vulgariter vocamus sulphur: comparatione ad argentum non alia, quàm coaguli ad lac, viri ad fœminam, agētis ad materiam ei subiectam. Philosophi duplex sulphur posuerunt, vnum facilimæ liquefactionis, alterum verò congelatum solùm, & non fusibile. Proinde quo natura demonstraret virtutem & efficaciam agentis, id est, sulphuris, in materiam, cui adiunctum est, effecit admirabili compositione quadam, vt metalla coagularentur actione sulphuris fusibilis, vt essent liquabilia. Verùm alia mineralia simplicia composuit actione sulphuris nō fusibilis, vt non essent fusibilia, vti sunt magnesia, marcasitæ, & id genus alia. Cùm autem agens nō posit esse pars materialis compositi, vt Aristoteles ait, natura procreans metalla sub terra, postquàm dictum sulphur miscuit cum argento viuo, compositione quidem inenarrabili, pretiosissimum inde generat metallum, aurum videlicet: ab eo decoctione perfecta separādo suum agens, id est, sulphur. Et hæc est ratio cur sic perfectiùs omnibus alijs metallis, tum quòd videamus naturam illud in meliùs vltrà non transmutare. Item hac de causa meliùs ac faciliùs cōiungitur argento viuo, quia nihil aliud est, quàm argentum viuum proprio suo

ſuo ſulphure decoctum, & prorſus deinceps ab eo decoctione dicta ſeparatum. Vt itidem ſeparatio ſulphuris eſt auri perfectio, quòd in alijs metallis remaneat, iſtorũ eſt imperfectionis potiſsima cauſa. Hinc fit etiam, vt argentum ſit imperfectius auro, & cuprum argento: ſcilicet ob defectum completæ digeſtionis, qua ſola ſeparatur agens ab eis, id eſt, ſulphur. In eo declaratur potiſsimum, ac præcipuum arcanum totius artis noſtræ. Cùm enim ars imitari naturã in ſuis operationibus debeat, neceſſariò, priuſquàm diuinum hoc opus noſtrum perficiatur, agens vel ſulphur ſuum erit ſeparandum. Quod quidem occultarunt omnes Philoſophi, relegantes nos in ſuis libris ad naturales operationes, quas abũdè ſatis declaraui. Quò tamen perfectiùs cognoſcatur, qua in re ſcientia noſtra naturæ operationes imitetur, operæprecium fuerit præcipuum & communiorẽ declarare modum, quo ipſa vtitur in metallorum perfectione. Anteà diximus metallorum perfectionem, vel imperfectionem fieri ob agentis priuationem, vel mixtionem, id eſt ſulphuris, & oſtendimus modum primũ, quo natura conſueta eſt vti in compoſitione principis metallorũ, & perfectiſsimi videlicet auri. Modò ſciendum ipſam alio etiam vti progreſſu, qui licet priori contrarius eſſe videatur, eſt nihilominus perſimilis, ſi probè conſideretur finis, ad quem tendit intentio naturæ, quia pariter aliud nihil eſt præterquàm repurgare metalla, purgareq; penitùs à ſuo ſulphure. Nam idipſum quod priore modo per decoctionem perfectam efficit, poſteriore continuatis, & longis digeſtionibus

exequitur imperfecta sensim purificando tantisper, donec reducantur in aurum. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo simul permixta, vt argentũ videatur imperfectum fermè ob digestionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum suadent, vt occlusis cauernis, ne materiæ sublimioris euaporare queat, diutiùs triginta, vel quadraginta annis relinquátur, ac donec perficiantur. Quod quidem Albertus Magnus recitat accidisse suis temporibus in regno Liburniæ, vel Sclauoniæ: pariter ab experto mineralium fossore mihi relatum fuit, sæpiùs euenire. Secundum itaq; hunc modum quo natura in perficiendis metallis vtitur, ars imitatur suis operationibus ad imperfecta perficiendum, priuatione sui sulphuris videlicet, facta per proiectionem operis diuini super illa, postquàm liquefacta sunt: qua purificantur à dicto suo sulphure, perficiunturque in purum aurum, perfecta sua decoctione exuberante, quam acquisiuit per administrationem artis nostræ. Non aliter, quàm varij modi, quibus natura vtitur in purificatione metallorum, non efficiunt vt variæ sint auri formæ (puto in perfectione) pariter & quibus vtimur diuersis ipsa perficiendi modis supra terram, aurum nostrum naturali & minerali diuersum non redditur, cùm eadem vtamur materia supra terram, qua ipsa sub terra, & in suis cauernis. Attestante hoc ipsum Aristotele nono Metaphysicorum. Ex agente & materia (inquit) similibus, operationes semper sũt similes, quamuis media sint diuersa: nam ista & materia duo

sunt.

sunt. Verùm si materia sit vna similisque per omnia cũ agente, omnes operationes, quæ ab initio dissimiles videntur, aut contrariæ, sub finem eundem sortiuntur effectum. Vt approbemus materiam nostram, qua vtimur ad metalla perficiendum supra terram, esse in omnibus persimilem illi qua natura sub terræ cauernis vtitur in ipsorum procreatione, Gebrum citamus testem in sua Summa: Ars (inquit) nostra naturam imitatur quantò propiùs possibiliusque fieri potest. Idipsum Hermes ait, Pythagoras, Senior, & plærique alij. Proinde si naturam, ars imitatur, necessariò fatendum est, ipsam vti simili materia qua natura, quæ vtrobique non nisi vna sola esse potest, quam vocauimus argentum viuum, non solùm per se, at mixtum vnà cum agẽte suo proprio, sulphure videlicet vero. Eadem igitur materia, quam Philosophi vocarunt argentum viuum animatum, erit vera scientiæ nostræ diuinę materia, ad nostrum opus diuinum complendum. Cùm hoc ipso, & non alio natura in terræ concauitatibus vtitur in procreatione metallorum, pro sua vera materia, vt suprà satis amplè demonstrauimus.

Vocauerunt argentum viuum animatum, vt ostenderent inter ipsum, & argentum viuũ commune, differẽtiam, quod posterius ita remansit, quia natura nõ adiunxit ei suum agẽs proprium. Falsò igitur existimarũt plurimi argentũ viuum commune, & sulphur commune materiam esse metallorum. Nam vllo vnquam tempore non accidit, vt illa simul ambo mixta reperta sint in mineris, qua ratione poterunt igitur esse vera

materia metallorum in concauitatibus terræ, vel artis noſtræ ſupra terram: vt loquitur Geber in ſua Summa de Principijs artis. Et idem alio loco: Noſtrum (inquit) argentum viuum aliud nihil eſt, præterquàm aqua viſcoſa, deſponſata per actionem ſui ſulphuris metallici. Hæc eſt vera noſtra materia, quam natura præparauit arti noſtræ (vt ait Valerandus Syluenſis) & reduxit in certam ſpeciem veris Philoſophis notam, abſque vlteriori tranſmutatione ſuijpſius. Auicenna ſimiliter ait: Natura nobis vnam ſolam præparauit materiam, quam ars noſtra componere per ſe minimè poteſt. Fatuum igitur foret credere, ex omnibus materijs, quas miſcere poſſemus, vllas, etſi metallicas, aut quaſcunque alias, eſſe poſſe veram ſcientiæ noſtræ materiam, cùm natura nobis præparauit illam, vt nihil deſit præter hæc duo: ſcilicet eam purificare, & perficere, coniungereq; per decoctionem ſibi propriam & congruam. De hac materia loquitur Raſis libro Præceptorum: Noſter mercurius (inquit) eſt verum fundamentum noſtræ ſcientiæ, ex quo tincturæ veræ metallorum extrahuntur. Alphidius de eodem: Animaduerte fili totum opus ſapientum Philoſophorum, in argento viuo ſolo conſiſtere: quapropter Hermes præcipit nobis, hunc obſeruare mercurium, quem coagulatum vocat, & occultũ in latebris deauratis. Geber de eodem mercurio: Laudetur (inquit) Altiſsimus, qui hoc argentum viuum creauit eique dedit potentiam incomparabilem, ad magiſterium ſcientiæ noſtræ verum perficiendum. In ſumma nemo non ſcribentum ſapientum fuit eiuſdem opinionis.

Obij-

Obijcient operantes moderni temerarium me iudicãtes, qui tot ac tantos viros prædeceſſores auſim repræhendere, quorum theorica & practica ſublimare docent argentũ viuum (quod mercurium appellant) cum vitriolo & ſale communi, poſteà per calidam aquã reuiuificare, vt cum auro tandem permiſceatur (quod Solem appellarunt) ac ad hunc modum ſoluere & fixare, quo diuinum opus noſtrum perficiatur: quod ſcribit Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario: item Raymundus Lullius in ſuo Teſtamẽto. Vt iſtis reſpondeam quod ſatis ſit ipſis, per eoſdem autores, quos allegant, quorum ſcripta teſtantur, iſtas operationes omnes, deſtillationes, ſeparationes elementorum, reductiones, & id genus alias, nulla alia de cauſa poſitas fuiſſe, quá vt ſub eiuſmodi laruis practicam noſtræ ſcientiæ velarent. Adducemus eundem Arnaldum Villanouanum, qui poſtquàm in ſuo Roſario docuit diuerſas iſtas operationes, ſub finem ſuæ recapitulationis in hæc verba, vel his ſimilia prorumpit: Oſtendimus (inquit) veram practicam, verumq; modum opus noſtrum diuinum perficiendi, ſed breuibus admodum verbis, quæ tamẽ ſatis prolixa videbuntur intelligẽtibus. Proinde tot tàmque diuerſis, ac prolixis operationum ſermocinationibus, non intellexit veram pręparationem diuini huius operis, neque practicam, quam anteà breuibus tractaſſe dixerat. Hoc ipſum Raymundus in fine Codicilli, vbi reſpondet illis, qui fortaſsis interrogare poſſent, cur deſcripſerit artem, cùm anteà dixiſſet impoſsibile cuiuis ad artem hanc, eiusque veram notitiam librorum le-

ctura præuenire? Vt (respondet) lector fidelis introducatur, habitumque sibi contrahat, quò peruenire queat in veram operis nostri diuini cognitionem, cuius præparationem sincerè nunquam posuimus, nec declarauimus apertè. Constat igitur prolixas atq; diuersas eiusmodi præparationes, quas docet in suis libris, non esse solam & vnicam practicam operis nostri diuini. Qui paulò doctiores erunt, obijcient mihi, rogantes, cur scripserim diuinum opus nostrum fieri ex vnica sola materia, videlicet ex vnico & solo argento viuo animato, cùm Geber in sua Summa, capitulo de Coagulatione mercurij dicat, extractam esse à metallicis corporibus, cum arsenico suo præparatis. Rosinus contrà dicit esse verum sulphur incombustibile, ex quo diuinum opus nostrum constat. Salomon Rex filius Dauid hoc ipsum attestatur, inquiens: Deus prætulit omnibus rebus existētibus sub cœlo verum nostrum sulphur. Pythagoras in Turba Philosophorum scripsit: Opus nostrum diuinum perficitur, quando sulphura vicissim coniunguntur, aliud cum alio: quapropter ex sulphuribus constat, & non ex argento viuo animato solùm. Vt responsum demus, quo spiritibus à via delirātibus satisfactū sit, in memoriá reuocanda sunt, quæ suprà diximus de metállorum materia, naturam videlicet in terræ concauitatibus, adiungere proprium agens argento viuo. Cæterùm quia diuinū opus nostrum proprium nomen non habet, alij aliud indiderunt, vt Lilius scripsit ipsum tot nominibus appellari inter Philosophos, quot in hoc mundo res creatæ sunt, innuens per hæc verba

nomi-

nominib. infinitis vocari: quáuis vna semper & eadẽ res, ex vnica materia sola constans, existat. Philosophi nihilominus, qui præcesserunt, illi tot ac tam varia diuersaque, iuxta colorum in decoctione apparentium varietatem, imposuerunt nomina pro suo arbitrio. Qui, vti nos, vocauerunt argentum viuum animatum, considerarũt primam nostram materiam, (quam antiqui Philosophi Chaos appellarunt, cuiuscunque principium ab exordio sumptum) verè per omnia simile esse naturæ & materiæ argenti viui, ex quo natura componit, ac perficit in terræ concauitatibus metalla, vti suprà demonstrauimus. Item qui diuinum opus nostrum vocauerũt lapidem Philosophorum (quod illi communius nomen est) id respectu finis decoctionis materiæ nostrę fecerunt, quia fixa permanet in igne: solent enim appellare lapidem, quicquid non refugit ignem, & ab isto non sublimatur. Plærique alij multa excogitarunt alia nomina, iuxta suas rationes, quæ singula recensere longum foret: vt ait Maluescindus: Si materiam nostram dicamus esse spiritualem, verum est: si corpoream, non mentimur: si verò cœlestem, verum est nomen eius: si terrestrem, non impropriè loquimur. His verbis manifestè patet, varietatem nominum ab antiquis nostris prædecessoribus impositorum operi nostro diuino, diuersis rationibus in diuersitate colorum & operationum apparentium in sua decoctione fundatam esse.

Pariter & qui sulphur appellarunt, vt attestantur autoritates, quæ cõtra me possent adduci, respectu ad postremam decoctionẽ, in qua materia

apparet fixa, ita loquuti ſunt. Vt igitur ab initio veram argenti viui demonſtrabat apparentiam, quia volatilis erat, in fine fixatur, tum demùm occultum, & quod intrinſecus exiſtens, erat incognitum; pars fixa videlicet, quam ſulphur appellamus, manifeſtatur continuata, poſtremaq; decoctione, in qua dominatur ſupra partem volatilem. Hac de cauſa materia noſtra non appellatur ampliùs volatilis (intelligo de his, qui poſtremam decoctionem conſiderant) at ſuphur denique fixum, vt ait Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, cùm de poſtrema decoctione loquitur operis noſtri diuini: Eſt (inquit) verum ſulphur rubeum, per quod argẽtum viuum perfici poteſt in aurum. Proinde concludere verè poſſumus, omnéque dubium reſoluere, materiam, ex qua diuinum opus noſtrum componimus, non eſſe niſi vnam rem ſolam in omnibus, & per omnia ſimilem illi materiæ, qua natura in terræ concauitatibus vtitur ad procreationem metallorum, non obſtantibus omnibus in contrarium ſuprà allegatis autoritatibus, ac ſimilibus alijs quibuſcunque. Nominum enim diuerſitas (vt ait Ariſtoteles) rem eſſe diuerſam non efficit. Vt noſtræ diuiſioni finem imponamus paulatim, reliquum eſt, vt noſtræ ſcientiæ terminos declaremus, id eſt, ſententias optimorum & præcipuorum autorum, qui præceſſerunt, conferamus: vtuntur præcipuè quatuor terminis, inter alia, de noſtri diuini operis compoſitione differentes, vt ſunt elementa quatuor, fermẽtum perfectum, venenum verum, & coagulum perfectum, quod aliàs maſculum appellarunt, ad fœminam

minam facta comparatione, velut coaguli ad lac ſimplex. Quò meliùs itaque declaremus, quidnam intelligát per elementa, ſciendum quid Philoſophi naturales dixerint de materia prima, quam Chaos appellarunt, in quo confuſè quatuor illa continebantur, & quæ ob ſuam contrarietatem, quolibet ſuas actiones demonſtrando, manifeſta nobis facta ſunt. Quamobrem Alexander in Epiſtola ſua: Quicquid (inquit) antiquis demonſtratum fuit, eſſe calidæ qualitatis, ignem eſſe iudicarunt: quod ſiccum & coagulatum fuit, eſſe terram: quod humidum & labile apparuit eis, aquam: quod verò frigidum, ſubtile ventoſumque viſum eſt eſſe, aerem appellarunt. Quorũ duo ſunt in alijs duobus occulta & concluſa, vt ait Raſis libro Præceptorũ: Omne compoſitum (inquit) ex quatuor conſtat elementis, duobus occultis in alijs duobus apparentibus, aere videlicet in occulto aquæ, & igne in interioribus terræ, vt anteà diximus. Et quia duo concluſa non poſſunt actiones ſuas demonſtrare, præter alia duo, debilia vocauerunt, alia verò fortia. Hac de cauſa dicunt compoſita eſſe perfecta, quando humidum & ſiccum, id eſt, aqua & terra coniuncta ſunt æqualiter auxilio naturæ, cum frigido & calido, quæ ſunt aer & ignis, per conuerſionem vnius in aliud. Quamobrem Alexander libro Secretorum ait: Si cõuerteris elementa vnum in aliud, inuenies quod quæris. Hæc ſententia benè perfecteq; cognita nobis demõſtrat veram materiam, & perfectam indicat ſcientiæ noſtræ practicam: quapropter, vt meliùs intelligi queat, propriùs de quatuor elementis, & eo-

rum natura loquendum est, cùm sint necessaria in operis nostri diuini compositione. Hermes ait : In terra nostra creata sunt alia quæuis elementa. Alphidius contrà profert aquá esse præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis nostri diuini compositionem requisita, creata sunt : in quibus nulla habetur, vt apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis nostri diuini, aliud nihil apparet, quàm aqua sola, quam Philosophi vocauerunt mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cùm inspissaretur coniunctione decoctioneque supernaturali, præterquàm nobis est inutilis. Proinde vera loquutus est Hermes, dum dixit ex terra prodijsse reliqua eleméta, cùm ipsa sola suas demonstret qualitates in operatione secunda, non secùs atque aqua suas demonstrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum scripsit, ac ad alios, ipsam esse præcipuum elementum, in operis nostri diuini compositione.

Hæc sunt illa duo elementa, quæ Philosophi dicunt esse cognoscenda, priusquàm aggrediamur opus. Vt Rasis libro Luminum : Priusquàm (inquit) incipiatur opus, est cognoscenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in istis duobus comprænhenduntur quatuor elementa : alioqui volatile fixum rapiet secum, & scientia nostra nobis inutilis futura est. Hac de causa præcipitur, elementorum quatuor conuersio, vt diuinum opus nostrum ritè qualificatum in fine fixetur, vtque resistere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aeris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale, propter

magnam

magnam ſuam perfectionem. Iſta conuerſio elementorum (vt ait Raymundus Lullius) nihil aliud eſt, præterquàm terram, (quæ fixa eſt) volatilem reddere, & aquam (quæ eſt humida volatiliſque) ſiccam & fixam efficere: quod probè fit continuata noſtra decoctione in vaſe noſtro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè noſtra pereant elementa, & in auras auolent in fumum.

Hoc ipſum atteſtantur ſcripta Raſis, & aliorum ſcripta varia Philoſophorum in eandem ſententiam, quum dicunt, veram ſeparationem, & coniunctionem elementorum quatuor, in vaſe noſtro fieri nullatenus tacto manibus pedibúſue: quoniam (vt aiunt) lapis noſter ſeipſum diſſoluit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cuiuſuis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villanoua eſt eiuſdem opinionis in ſuo Roſario magno, dum inquit, breuibus admodum verbis. Nullo alio labore eſt opus, quàm in aqua trucidanda, hoc eſt, fixanda: nam ſtatim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata ſunt, id eſt, fixata. Falſæ ſunt igitur operantum huius temporis, & elementorum ſeparationes ſophiſticæ, in ſcriptis eiuſmodi Philoſophorum omnium peſsimè fundatæ, qui vetant expreſſè deſtructionem ſimplicium in ſuis præparationibus, quia (vt aiunt) impoſsibile eſt arti primas formas dare. Certiſsimum eſt, elemēta quatuor minimè componi poſſe, niſi priùs deſtruerentur. Quapropter non eſt opus hac elementorum ſophiſtica ſeparatione, falſaque ad operis

nostri diuini compositionem. Falsam esse talem separationem, hoc ipso probatur, quod anteà dictum fuit: nempe duo elementa esse in alijs duobus compræhensa: quò fit, vt veram eorum separationem cognoscere minimè possumus, quantò minùs perfectam coniunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ separasse dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (vt ait Valerandus) exemplo sit ipsorum oleum, quod vocant aerem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aeris naturam. Proinde sat mihi fuerit, ostendisse naturam & qualitatem elementorum, & eorũ conuersionem in hac nostra sciẽtia necessariam, quo modernorum operantum palàm fiat ignorantia scientiæ veris filijs, vtque illos cognoscentes, fugiant ab eorum consortio. Iam videamus quidnam intelligant Philosophi per hunc terminum, videlicet fermentum. Dupliciter se dicunt vsurpasse: priori significatione dum faciunt comparationem operis nostri diuini ad metalla: nõ aliter quàm videmus parùm fermenti panis multam farinam in suam naturam & pastam conuertere: similiter diuinum opus nostrum conuertit metalla ad suam naturam: & quia est aurum, illa transmutat etiam in aurum. Verùm quod raró in hanc significationem assumpserunt (in qua nulla difficultas) ad secundam veniemus, in qua scientiæ nostræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque secundo modo verum corpus, & veram materiam intelligunt, quæ diuinum opus nostrum perficit: quod quidẽ oculis est incognitum, & intellectu solo perceptibile quid.

Etenim

Etenim ab initio materia noſtra apparet volati-
lis (vt anteà ſatis declarauimus) quam nos opor-
tet coniungere proprio ſuo corpori, vt hoc me-
dio retineat animam, quæ medio iſtius iam factę
coniunctionis, medianteq; ſpiritu, ſuas diuinas
operationes demonſtrat in opere noſtro diuino,
vt ſcriptum legitur in Turba Philoſophorum,
ad hunc nempe modum: Corpus habet plus vi-
rium, quàm duo fratres eius, quos vocant Spiri-
tum & animam. Non quòd intelligant quemad-
modum Ariſtoteles declarauit, & alij Philoſo-
phi (quod valdè notatu dignum) ſed corpus vo-
carunt omne ſimplex, quod ex propria ſua natu-
ra poteſt ignem ſuſtinere, præter vllam diminu-
tionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appel
larunt omne ſimplex per ſe volatile, poteſtatem
habens ſecùm rapiendi corpus, ac deferendi ab
igne: hoc alio vocabulo nominarũt volatile. Spi
ritum eſſe dicunt id, quod poteſtatem habet reti-
nendi corpus & animam: iſtaq; duo ſimul adeò
coniungendi, vt non poſsint ampliùs ſeparari, ſi-
ue perfecta ſint, aut imperfecta. Quamuis in ope
re noſtro diuino, ab initio nihil intrat noui (puto
poſt primam præparationem) nec in operis me-
dio, neq; in fine. Verũ Philoſophi diuerſis reſpe-
ctibus, & conſiderationibus rem vnã & eandem
vocarunt corpus, animam, & ſpiritum, vt ſuprà
dictum abundè. Primò cùm materia noſtra eſſet
volatilis, vocauerunt animam, quia ſecùm defe-
rebat corpus. Poſteaquàm id quòd occultum e-
rat, manifeſtatum eſt in noſtra decoctione, tum
demùm corpus vires ſuas palàm fecit, mediante
ſpiritu, hoc eſt, animã retinuit, hanc ad propriam

naturã suam reducendo (id est, in aurum) eamq; sua fixauit potentia, per auxilium artis nostræ. Hoc ipso declaratur exactè, quod Hermes scripsit, nullam tincturam fieri citra lapidem rubeũ. Nam vt Rosinus ait: Verus sol noster apparet albus & imperfectus in nostra decoctione, & est perfectus in rubeo suo colore. Fermentum est de quo loquitur Arnaldus de Villanoua in suo Rosario magno, quod apparet illis duobus coloribus, non tactum, neque mixtum alteri materiæ cuipiam, vt per ea scripta posset intelligi. Verùm esse testatur Anaxagoras, inquiens: Sol noster est rubeus & ardens, qui coniunctus est animæ albæ, & naturæ lunæ, spiritus medio: quamuis totum sanè aliud nihil sit, præter argentũ viuum Philosophorum. Morienus declarat: Impossibile fuerit (inquit) ad perfectionem scientiæ nostræ peruenire, tantisper donec luna soli coniuncta sit, præter quem scientia nostra est inutilis, vt ait Hermes, & reliqui omnes Philosophi. Per hęc intelligi possunt ea, quæ Rasis loquitur libro Luminum: Seruus (inquit) rubeus vxorem duxit fœminam albam, in fine perfectionis operis nostri diuini. Similiter quod Lilius habet: Vnio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore, medio tamen eodem, certo tempore, per auxilium nostræ decoctionis, ad eum gubernatæ modum, vt materia nostra non destruatur: nam, vt in Turba scriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis nostri diuini, vtrumq; prouenit ex administratione ignis. Proinde suaserim vnà cum Rasi, ne quis temerè huius practices suscipiat prouinciam, in hac nostra scientia, priusquàm

quàm ignis regimina cuncta (quia diuersa) in operis nostri diuini compositione apprimè necessaria, probè admodùm cognoscat: alioqui terminus, quem venenum appellant, applicabitur ipsi, quod in secunda operatione solet accidere, vt anteà dictum. Nō propterea venenosum quid addendum esse quis existimet in nostra materia, neque Theriacam, minùs extranei quidpiam (vt existimarunt nonnulli literam considerantes) sed quod industrium, ac vigilem operatorē esse oporteat, ne terminum & horā natiuitatis aquæ nostrę mercurialis prætereat, vt adiungat ei proprium corpus, quod anteà fermentum appellauimus, & iam venenum vocamus, idque duabus de causis: Prior nos concernit, quia non aliter quàm venenū humano corpori nil præter damnum inferre potest: si hoc loco non coniunxerimus illud sua hora determinata, nihil nobis quā detrimentum adfert, ac dispendium, vt suprà diximus. Posterior concernit mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod scripsit Hamech, inquiens: Cùm nostra materia peruenit ad suum terminum, est coniuncta suo veneno mortifero. Item quod Rosinus: Venenum hoc (ait) est valdè magni pretij. Haly, Morienus & reliqui omnes idē attestantur. Eadem comparatione theriacā vocarūt, vt ait idem Morienus. Quoniam id ipsum operatur in corpore metallorum, quod in nostro theriaca. Quamuis etiam id quod scripserunt, adaptari queat ad coniunctionem perfecti fermenti, cùm hora determinata facta est, quia per ipsam diuinum opus nostrū

perficitur. Similes igitur autoritates intelligi debēt ex allegorico sensu, & nō ex apparentia literæ, quod plæriq; falsò existimarunt. Istiusmodi est postremi termini, magis vsitati, & intellecti minùs, interpretatio: etenim maior pars p ipsum intelligunt diuinum opus nostrum, quando perfectum est: non aliter (inquiunt) quàm parùm coaguli plurimùm lactis congelat, nostræ materiæ tantillùm proiectum super viuum argētum, istud congelat, & ad propriam suam naturam adducit. Verùm decipiuntur aberrantes à veritate: nam per ea concludunt materiam nostram comparari non posse metallis, quia congelata sunt. Proinde sciendum est, quando mercurius noster apparet simplex, est labilis, ipsumq; Philosophi lac vocarunt, cuius coagulum appellant id, quod nos suprà fermentum, venenum, & theriacam vocauimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, nisi pauca decoctione, nostrum coagulum etiam à nostro mercurio non differt, nisi per decoctionem, quam acquisiuit anteà : hoc est magnum & supernaturale secretum, ob quod Philosophi nostram scientiam diuinam esse dixerūt, quia deficiunt in ea rationes humanæ, vt suprà narrauimus. Hoc est coagulum, quod Hermes vocauit florem auri, de quo volunt intelligi, cùm inquiunt: In congelatione spiritus, facta est vera dissolutio corporis, & econtrà, in dissolutione corporis est facta vera congelatio spiritus. Quia per eius medium totum perficitur opus, vt ait Senior: Cùm vidi nostram aquam (id est, mercurium nostrum) per se congelari, credidi firmiter nostram scientiam esse veram. Eandem ob causam

ſam ſcribit Alexander in ſcientia noſtra nihil eſſe creati; præter id quod factum eſt ex maſculo & fœmina. Coagulum noſtrum vocat maſculum, quia ipſum eſt quod agit; & Philoſophi maſculo tribuerunt actionem, & paſsionē fœminæ, quam dicunt eſſe mercurium noſtrum, adeò quia coagulum dictum agit in ipſum, ſuam potētiam demonſtrans. Hac de cauſa dixerunt, fœminam alas habere, quia noſter mercurius ſimplex eſt volatilis: qui tamē retinetur per dictum ſuum coagulum. Eapropter ſcripſerunt: Fac aſcēdere fœminam ſupra maſculum, & poſteà maſculum ſuper fœminam, idipſum intelligētes quod in Turba Philoſophorū: Honorandum eſſe Regem noſtrum, & Reginam ſuam vxorem, ac diligentiſsimè cauendum ne adurantur, id eſt, ne decoctio noſtra acceleretur. Nam, vt Arnaldus ait in magno ſuo Roſario: Præcipuus error in operis noſtri diuini practica, eſt accelerata, vel feſtinata decoctio. Similib. ac varijs terminis vſi fuerunt in ſcriptis ſuis antiqui Philoſophi, & quia præcipui ſunt iſti, quos declarauimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probè cognitis, vera materia non poteſt non cognoſci, ac deinceps libri Philoſophorum faciles facti ſunt, vt ait bonus Treuiſanus. Concludam igitur cum Philoſophis omnibus, quorum ſcripta hactenus in meliorem ordinem quâm potui, redegi, non niſi vnam eſſe materiam ſolam, ex qua diuinum opus noſtrum adimpletur. Componitur enim ex ſolo ſimplici mercurio (quem Philoſophi proprio ſuo termino, citra vllam æquiuocationem, mercurialem aquam vocarunt)

coagulato p actioné sui proprij sulphuris (quod Hermes propriè vocauit florem auri) qui longa & continuata nostra decoctione, tantam ac tam excellentem acquisiuit perfectioné, vt opus hoc nostrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus coniunctum fuerit proiectione, in purum & putum aurum transmutare minerali simile, idque diuersis rationibus anteà deductis & allegatis, quibus amplè satis declarauimus, quinam fiat, vt imperfecta metalla per illud perficiantur. Cùm vtique nulla simplicia differentia, vel qualitatibus contraria coniungi possunt, aut perfectè misceri simul, diuinum pariter opus nostrum, quia constat ex solo argento viuo animato, pati nullo modo potest coniunctionem cum sulphure, quod remansit in metallis imperfectis, ob digestionis defectum, vt suprà notauimus. Verùm enimuerò, cùm sit potentissimum, & summa digestione perfectissimum, separat sulphur dictum à metallis, & argentum viuũ, quod in ipsis est reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cùm proiectioné facimus eius super commune viuum argentum, reperimus ipsum totum ferme conuersum in aurum. Contrariũ videmus efficere super metalla proiectum: siquidem ex semilibra aliquorum vix habentur vnciæ sex: at quantò magis decocta sunt, tantò minùs hac via diminuuntur. Finem itaque huius opusculi mei secundæ partis faciens, tertiam & vltimam tandem aggrediar, in qua veram & perfectam scientiæ nostræ diuinæ practicam sub diuersis allegorijs explicabo. Quam Deus manifestabit suis fidelibus, eiusq; studiosis amatoribus,

toribus, qui diligenter hæc mea ſcripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum S. ſuum, ad ſui gloriam & honorem: cui ſit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIONYſii Zacharij, de Practica diuini operis.

VNIVERSA terra per Philoſophos & Coſmographos in tres partes principes diuiſa eſt: in Aſiam, Africam, & Europam, ſub quatuor plagis, vel regionibus, Oriente, Occidente, Meridie & Septentrione ſitas, ſubque dominio diuerſorum Imperatorum, Regum, Principum, potentumque Dominorum. Quorum vnuſquiſque res diuerſas & varias habet in delitijs, cùm ob earum raritatem, tum ſingularem valorem: poſterior cauſa non æquè grata, atque prior exiſtit, quod experientia didici, cùm varias atque aduerſas peragrarem regiones. Siquidem vbi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi ſapientes valdè miſeros & abiectos, econtrà ditiſſimos ignaros, & in maximo haberi precio. Vbi verò penuria doctorum peritorumq; hominum erat, maxima quoque pars ignari prorſus, & inepti, hoc loco potiſsimùm ſapientes honorabantur ab omnibus, & præſertim à maioribus, ſummo fauore & obſeruantia maxima proſequutos animaduerti. Haud ſecùs opum inopia minerarumque (vnde nobis aurum communicatur, & atlia metalla) his locis vbi nō reperiuntur, maxi

mam istorum æstimationem efficit, vt abundantia secùm adfert eius vilipendium, cuius habetur magna copia penes opulentos: & viliora quæq; nulliúsue pretij, perfectique nihil habentia, præter apparentiam, oculos eorum semper occæcarunt, vt perfecta pretiosaque non cognoscerent. Quapropter indignati sapientes, cũ vident ignaros esse prælatos, alio se conferunt, suæ sapientię vires & potẽtiam deliberãtes, alibi locorum demonstrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator, proponens nunquam desistere, donec reliquã mundi partem, vltra suam, qua potiebatur, sibi subiecisset copiarũ suarum præsidio, & præsertim fidelis œconomi sui consilio. Interea dum hæc in animo versabat, varios ac diuersos adiunxit sibi extraneos, qui quòd minimè fideles essent, existimarunt se liberaliùs excẽptos iri ab Imperatoribus, Regibus, alijsq; Principibus. Quapropter (vt solent exploratores) ab eo defecerunt, eiusque vulgarunt illis consilia: Qui paruipenderunt, nullam terrenã existimantes potentiam suæ resistere posse, quantò minùs dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisq; Palatijs nil nisi ridebatur, cantabatur, procationibus, laruis, equorum exercitijs, choreis, ac varijs ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & susurronibus benignę præbentur aures, viri sapientes derisoriè tractantur nomine philosophico (quod olim magni Monarchæ, Potentatusque non sunt dedignati, nec adhuc facerent, si sanum, vt anteà libenter adhuc audirent consilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, suis stipatus præsidijs, auxiliari-

búsue

þúſue copijs, vnam ex celeberrimis vrbibus Imperij iam obſederat. Imperator conſcripto copioſiſsimo milite, multis Regib. comitatus, ac Principibus, ſigna iamiam ad conflictum conferre parabat, cùm bonus Princeps Gubernator perſuaſione ſui fidelis œconomi, aliorumque ſuorum, obſidione relicta, ſolus in munitiſsimam arcem tutò ſe recepit, copijs eius campos circum occupantibus, & indies inimico ſtrenuè reſiſtētibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumq; ſex millia, innumeraq; tormēta bellica. Princeps itaque deferens vrbem ferrea turri propugnatam, ordine claſsico ſuis cum caſtra mouit, pugnantibus ſtrenuè poſt ipſum copijs poſterioribus aduerſus hoſtē, & in fluuium illicò traieciſſent, fractisque pontibus ſibi ſuoq; Principi proſpexiſſent, maximū imminebat eis periculum, at illæſi omnes euaſerunt manus inimicorum. Altera die perſequentibus viriliter hoſtibus, coactus eſt Princeps conſilio ſuorum aſſentiens, in locum inexpugnabilem ſecedere, ſimul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cuius meditullio ſedebat in rupe muris circunſepta, nunquā expugnabilis arx rotundiſsima, cui aſtabat alia turris eminentiſsima, per quam ſub terra cuniculis excauatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant neceſſaria, potuit introducere neſcijs inimicis, vt olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turciæ hác obſideret annis viginti, nec perciperet vnde venirent vrbi ſubſidia victus, & alia. Princeps autē ſuis intra mœnia receptis, in arcem ſe recepit, ac in paruum cubiculum rotun

dum ornatiſsimum quoque ſingulis tanto Principe dignis, in quo toto tempore manſit, quo durauit obſidio, quod ſummè delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotaringiæ videre licet. Inde per quatuor feneſtras ei fuit conſpicuum quicquid hoſtes facerent machinationum, vt ipſum interciperent. Verùm intrare nō poterant, quòd porta ſui domicilij præcipua, ad eum erat occluſa modum, vt nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de ſingulis adeò prūdētet diſpoſuit, atque prouidit, vt integro obſidionis anno deficeret nihil. Ob varios & aſperrimos inſultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus eſt Princeps exercitum ſuum in quinq; turmas partiri, vt quælibet ageret excubias per ſuas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori ſuadentibus, ne caſtra moueret: Si Principem (inquiūnt) reliquerimus, meritò nos deridebit, præſertim quòd noſtri fuerit ordinis, & à nobis receſsiſſe dicat ea de cauſa, quia minùs dignè tractabatur: quamobrem ſi manus euaſerit noſtras, omnem vindictę quæſiturus eſt occaſionem. Hæc & ſimilia verba mouerunt Imperatorem, vt obſtinato prorſùm animo deliberaret, Principem captiuum facere per inediam, aut alia via qua poſſet. At inſtāte hyeme, parte caſtrorum ſuorum tantiſper ſecum retracta, reliquā in obſidione reliquit Imperator ſub Ducatu potentiſſimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies aduerſus boni Principis militem. Conſiliū Imperatoris erat, ne ſui caſtra mouerēt antè præterlapſum annum. Quod intelligens Princeps
per

per ſuum œconomum turmis imperauit ſuis, vt quælibet vnum ex Imperatoris exercitu, vi direptum armorum adferret vexillum, indicta pœna maximæ ſuæ indignationis, ni facerent imperata. Quód ſi etiam præſtitiſſent, addito ingenti prœmio quibuſuis, inſuper pollicitus eſt in propria perſona, comitáte fideli ſuo œconomo prodire, hoſtique manum infligere tam ſtrenuè, vt vel vitam foret amiſſurus, aut primum Imperatoris vexillũ reportaret, ſpolijsq; ditaret omnes, qui ſequuti fuiſſent, ſupra cunctos ſuos inimicos, qui obſidebant eum. Reaſſumptis igitur animis, priuſquàm tempus conſtitutum præterlaberetur, allata ſunt ei per ſuas turmas, quotquot Imperatoris ſigna deſiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum ſuum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reuthorum atrorum: Secundum interſertum erat varijs coloribus: Tertium erat non vſq; adeò diſsimile vexillo Regis Gallię: Quartum inſignitum erat Luna creſcente: Quintum verò ſimile fuit ſigno maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, vt altera die cum œconomo ſuo prodiret ad mœnia, & ibidem ſtrenuè ſupra modum pugnaret, vſque dum conſequeretur maximum vexillum Imperatorium. A pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obſidionis, initio reſiduis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum ſuis, & œconomo viriliter inſiliens in hoſtem, totũ exercitum partim proſtrauit, partim fugauit Imperatoris, Ducum ſuorũ auxilio, qui omnes ſui Prin-

pis coloribus illustrati sunt. Quò factum deinceps, vt omnis Potentatus, siue Papa sit, aut Imperator, siue Rex, Princeps, vel Solimanus, quot quot sunt, huic vni Auro Principi deferant palmam, & victoriam cedát applausu maximo, Deo sic iubente, ac volente, cui sit laus, honor & gloria perennis. Reliquum erit, vt operis nostri diuini proiectione super metalla, tincturam gemmarum, & humani corporis medicinam in eo sitam esse, declaremus.

De Proiectione super metalla.

REGIS nostri multiplicati viribus, & cibis refecti, vnica vna proijciatur super vnicas quatuor auri puri, purique liquati, fiet inde materia frangibilis, quę puluerisata, coquatur in monte clauso insultus postremi calore, vase admodum strictè etiam obturato, spatio trium dierum. Huius pulueris vncia vna proijciatur super vigintiquinque marcas argenti, vel cupri, vel super octodecim marcas plumbi vel stanni, vel super quindecim marcas argéti viui communis, in crucibulo calefacti, vel plumbo cógelati. Materia mox spuma crassiore contegetur, operatione completa, crepitus fiet, ac si crucibulum frangeretur. Tandem liquefiat hæc materia, & erit in aurum conuersa. Verùm si dictum pondus obseruatum non fuerit, nec materia priore suo colore mutata: quapropter esset in cineritio magno fulminánda sine plumbo, vt horarum trium spatio materia, quæ non erit transmutata, consúmatur, reliquum in fundo purum, est cimento regali sex horis latiùs purgandum. Hac via totum habebitur aurum,

opera

opera magni Regis noſtri conuerſum, ſimile minerali quouis & æquipollens. Et hæc eſt via, quã docet Raym. Lullius in ſuo Codicillo, quod ad proiectionẽ attinet. Secũdam pro trinctura gemmarum docet in ſuo Teſtamento.

De Tinctura gemmarum & vnionum.

LAVANDVS eſt magnus ille Rex noſter, ac reficiendus ſtatim poſtquã allatum eſt ei ſignum album creſcente luna inſignitum, nec finis obſidionis eſt expectandus, ſed à ſuæ refectionis paſtu primo. Hic eſt mercurius, quem Raymundus Lullius vocauit argentum viuum exuberatum. Eius vnciæ duę, vel tres ponantur ſuper cineres, in alembico paruo benè clauſo, deſtillentur igne lento primùm, cùm nihil hoc igne ſtillare volet ampliùs, mutato recipiente lutatoq́;, fortiori tandem vrgeatur igne, quicquid aſcendere poterit. Liquor iſte ſecundus in alembico recẽti, per balneum Mariæ deſtilletur, tertiò cohobando liquorem ſuper feces viſcoſas, & aqua breui ſuo tempore diſſoluentur: tertia vice tamen totum per cineres deſtilletur, & poſtmodùm in alembico recenti per balneum rurſus deſtilletur quater, feces vice qualibet ſeruando ſeorſim, vſque dum aqua deſtillata ſit clara ſplendensque perlarum candido nitore, cuius vſus hic eſt ad vniones. Ponantur iſti licet minutiſsimi, in cucurbitam paruam, quibus affundatur aquæ dictæ tantùm, vt parumper emineat, cooperiatur galea cæca, & poſt horas tres in paſtam reſoluentur albam, & ſupernatabit liquor admodum clarus, euacuetur modeſtè ne turbetur. Cucurbita cum paſta

ponatur cooperta, in balneum Mariæ tribus diebus digerendo, poſtmodùm auferatur. Fabricetur formula argentea rotunda, intrinſecus deaurata, quæ per medium in duas æquales partes aperiatur, adapteturque filum aureum vel argenteum deauratumque inter ambas concauitates. Tandem ſpatula aurea formulæ medietas repleatur vtraque dicta paſta, filum per medium collocetur in medio ſui foraminis, claudaturq; formula, filum autem protrudatur, ac retrahatur, quò benè foratus ſit vnio per medium. Aperta formula eximatur vnio formatus, & ponatur in ſcutellam auream altera ſimili coopertam, non tangatur manu, ſiccetur in vmbra, & non ad Solem. Cùm plures habueris, filo perforentur omnes, & in canali vitreo ab vna parte latum foramen habente, ab altera non maius filo aureo, & ſuſpendantur ſimul in bocia, vel vrinali vitreo mundo ſupra liquorem dictum ſublimatum, lutetur vas, & octo diebus in aere contineatur, poſteà tribus ad Solem, ſingulis ternis horis mouēdo vitrum, vt vapor aſcendat, hoc artificio perficiētur vniones tantæ quantitatis vt voles. Ad eundem modum de rubinis & carbūculis fieri poterit, rubei mercurij medio, poſt vnicam eius refectionem.

De vſu diuini operis noſtri, ad humani corporis medicinam.

SVMATVR pondere grani vnius poſt exitum Regis, & albo vino diſſoluatur in argenteo vaſe. Tingetur vinum citrino colore, quod ægris adminiſtretur, paulò poſt mediam noctem, & vno die

die ſanabitur, ſi morbus ſit vnius menſis, ſi fuerit vnius anni, infra duodecim dies, vel infra menſem, vbi valdè diuturnus morbus eſſet futurus. Ad conſeruandam ſanitatem, ſumendum ex eo parùm ſingulis annis bis, ſub initium veris & autumni. Hoc medio ſanè viuitur, & alacriter vſq; ad prædeſtinatum vitæ terminum, Deo dante, cui laus ſit, honor & gloria nunc ſemper, in æternum, Amen.

FINIS OPVSCVLI DIOnyſii Zacharij.

ANNOTATA QVAEDAM EX NICOLAO FLAMELLO AVTORE GALLO.

AD metallorum verá cognitionem ignorandum non erit, dum in primis adhuc ſpeciebus exiſtunt, in ſulphure videlicet, ac in argento viuo duas habere formas, vnam maſculeam, alteram verò fœmineam, quæ duo ſpermata maris atque fœminæ, ſulphuris priùs, elementa maſculina duo continet, ignem & aerem: poſteriùs alia duo fœminea, terram & aquam. Quæ duobus comparantur in arte ſerpentibus, vni alato, terribili, alteri quidem alis carenti multò horribiliori. Hæc duo ſpermata ſi per naturam coniungantur in ventre mercurij, qui propter ſuum ardorem vocatur ignis naturæ, & à nonnullis leo deuorans, & eius ventrem, licet

aurum & argentum ſubintrent, non abſumuntur, quòd illo natura duriora ſint, atque perfectiora. Mercurius eſt imperfectus, nihilominùs aurum & argentum communia proueniunt ex eo. Argentum eſt ſubſtantia lunæ inferioris, vt aurum ſolis etiam inferioris. Mercurium igitur matrem occidi, ac mori oportet p dicta ſpermata, qui poſtquàm ſemel mortificatus fuerit à naturæ, nunquã poterit ampliùs reuiuiſcere. Nam vel tantillùm congelatus in venis terreſtribus, adeſt mox in eo granũ auri fixũ, quod ex duobus ſpermatibus producit verũ germẽ mercurij. Vt à plumbi cauernis videre licet, in quibus nulla minera locorum vbiuis, in qua fixi granum verum non contineatur manifeſtè, id eſt, granum auri, vel argenti. Siquidem prima congelatio mercurij eſt minera plumbi, in qua poſitum eſt à natura. Hoc verè multiplicari poteſt in ſuam perfectionem abſque dubio vel errore, exiſtens tamẽ in ſuo mercurio nõ ſeparatum à ſua minera. Metallum enim in minera ſua conſiſtens, eſt mercurius, à quo ſi granum ſeparatur, vt pomum erit immaturum ab vrbe ſua deſumptum, quod prorſus deſtruitur. Granum fixum eſt velut pomum, & mercurius arbor. Non eſt igitur ſeparandus ab arbore fructus, quia non poteſt aliunde nutrimentum accipere, quàm à ſuo mercurio. Maior eſt fatuitas in mercurium ponere aurum & argentum, non ſecùs atque diſcerptum pomum arbori rurſum infigere. Vt igitur negotium hoc adimpleatur ex æquo, ſumenda ſimul arbor cum ſuo fructu, quo denuò plantetur, citra fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobiliorem,

rem, quæ plus nutrimenti dabit vnico die, quàm prior ager in centum annis exhibuisset, ob ventorum afsiduam agitationem. Altera terra, quòd soli proxima sit, crescere vegetareque facit arborem, continuo rore, & afsiduo sole in horto philosophico, manè, vesperi, dies & noctes, ac in singulas horas, absq; intermifsione, lucẽte; arborq; rore dulcifsimo conspergitur, ac nutritur, vno anno magis, quàm in priore terra decem millibus. Positis igitur ambobus in furno continui caloris dies & noctes, vapor eius, qui ros est, impedit combustionem. Lignorum vel carbonum calor est inutilis, imò noxius. Noluerunt itaque sapientes Philosophi in alia re quapiam operari, quàm in ipsa natura, cùm ipsa luna, in matre congrua mercurio. Ex quo tandẽ generalem mercurium effecerunt, longè potentiorem & fortiorẽ illo naturali. Ascende igitur in montem, vt vegetabilem, saturniam, regalem & mineralem herbã videas. Succus enim eius sumatur pur9 abiectis fecibus. Ex eo namq; maximã partem operis tui perficere poteris. Verus est hic mercurius Philosophorum. In primis igitur mercurium tuum ne laueris; sed iungas ipsum cum parte sua, id est, cum igne, super cineres, qui stramen sunt, in vitro solo, absque vlla re alia, quod nidus est, in furno, qui domus est: ex nido pullus nascetur, qui suo sanguine sanabit omnes.

Fons Chemiæ.

FONS & cauerna metallorum omnium, est mater, ex qua nascuntur & proueniunt illa septem, vt ex sua natura; item Saturnus, Iupiter,

Mars & Luna. Plumbum intellectualiter est aurum leprosum,&c. Fons autem naturæ si mercurium in eo positum recipiat, inde medicina fiet excellentissima. Nascitur in terra massa plumbea mercurius, qui clausus in carcere posteà liberetur, alioqui non potest scire pondus, neque mensura, quæ desideratur: ad eum tamen cognoscere modum poteris. Solis mercurius, non est mercurio lunæ similis, cũ hic semper albus manere debeat, quo sibi similem procreet, mercurius verò Solis est rubificandus, & hic est labor primus: & postmodũ congregari poterunt. Notandum vtique quintã essentiam esse nobis in hac arte præcipuè necessariam, & mercurium istũ reperiri potissimùm eo loco, in quo sol est in maximo suo calore, multosq; flores producit: nã post flores sequuntur fructus. In luna similiter inuenitur dum in ipsa quæritur: in Saturno, Marte, Venere, & in Mercurio securiùs: ego autem (Flamellus inquit) in sole reperi & elaboraui. Cùm igitur singula cõueniunt in hoc opere philosophico, quorũ quodq; simile est alteri, tũ fœtus matrẽ deuorat, patremq; suum in vnico lacu suffocat, in quo simul flores, lac, fructus, atq; sanguis inueniũtur. Metallũ igitur hoc vnũ in vnico vase ponendũ, & in vnico furno. Mercurius est de quo loquor, & nihil aliud. In operis abbreuiationẽ vnicũ habetur in hoc mundo metallũ, in quo mercurius iste noster abundè reperitur. Aurum calidum est & siccum, Luna verò frigidæ naturæ, Saturnus grauis atque mollis: quapropter soli similis hoc ipso, aurũ leprosum appellatur: Venus est Lunæ similis pondere & malleatione, Mercurius frigidus

dus & humidus similis Ioui, qui nascitur ex eo, Mars autem durus grauis & frigidus. In duobus igitur negotium hoc omne consistit, vt videlicet igne tuum sulphur penetratiuũ efficias, & attractiuum, quo matrem suá deuorare queat, & compleueris opus. Matrem infige ventri sui fœtus, quem anteà peperit, tum demũ sibi pater erit, ac filius ex duobus spiritus perfectus. Postquá sulphur tuum deuoratũ erit, mercuriusq́; suus mortificatus, conijciatur in carcerem, in quo maneat diebus quadraginta, & videbis quod optas, iuxta hos versus: *Si fixum soluas, faciasq́; volare solutum,*

Et volucrem figas, faciet te viuere tutum.

Io. Mehunnius de Lamentationibus naturæ.

SVB Luna quod cõcluditur, cœlum hoc loco vocatur, quia materia formam appetit, non secùs atq; fœmina virũ. Materia solùm est ex 4. elementis, ex quib. fit chaos, & ex isto Rex atq; Regina generátur. Primò quidẽ creatus est ignis à Deo, quem sub Luna collocauit, expertem corruptionis, & purissimá essentiæ quintæ partẽ in se continentem. Posteà factus est aer subtilis, in quo Deus pariter essentiæ quintę partem posuit, non tantam ac in igne, minorẽ in aqua, & in terra minimam. Vt ignis igitur in aerem agit, sic aer in aquam, & in terram. Terra mater est, & nutrix omniũ quę cõcipit in vtero suo ab igne: hoc ipsum fouet, in centrumq́; vsq; suum absq; intermissione. Cùm igitur sola natura potentiam habeat reducendi 4. elementa in primam materiam generaliter mixtam, quibusuis elementis. Impossibile fuerit cuiquam operantum id efficere, præter ipsam, quæ sola dat materiam atque naturam.

Quinta namq; essentia; quæ cathena dicitur aurea, ad hunc modum contraria connectit & concordat, vt nunquam dissentiant amplius. Considerandum in primis aurũ; quod pulcherrimam formam suam accipit in cœlo, & optimam in terra materiam, pariter & gemmæ. Cœlum igitur quintam essentiam informat forma & materia in elemento contenta; per quam forma detinetur: quę depuratione, & successu longi temporis perficitur. Aurum itaq; & gemmæ per me naturam solam componuntur: nemo enim proportiones præter me nouit. Quod vtiq; quæris summũ est naturæ secretum, descendens ex virtute cœlesti. Quapropter tota scientia naturæ debetur; qua simplicitas elemẽti de cœlo depromitur: hæc in cœlo dicitur essentia primitiua, & in elemento quinta, quam ipsa reductionibus efficit, ac prolixis circulationibus, inferius in superius conuertendo, & frigidum & siccum, in humido & calido conseruando, lapides atq; metalla sub humido suo radicali, cœlestibus motibus astrorum; quibus elementa gubernantur, & eorũ obediunt influentijs: vt quantò purior est materia, tantò per naturam fiat excellentius opus. Cœlestis itaque motus, est intelligentia correspondẽs in inferioribus, in quibus per suas influentias omnia producit inesse. Vtitur ergo natura materia in igne quouis infallibili, quia ex isto virtutem recipit omnem. Item aqua ex origine sicca prouęniens, nihil quod tangit humectans, nõ recedens neque volatilis, est oleum incombustibile. Nullus artificialis ignis tantùm calorem infundere posset, quantus ex cœlo prouenit. Cæterùm in

istis

iſtis non ignorandum, opus hoc noſtrum integrum fieri ex vili materia homogenea, in vnico vaſe clauſa, in vnico furno id continente, quod eam perficit: nam ſolo regimine perficitur, imitando naturá. Hæc in generatione hominis, corpus admodum ſubtiliter format ex argẽto viuo, & ſulphure maſculino agente, ſolo vaſe, matrice videlicet contẽte, cuius furnus venter eſt, quamuis auxilietur homo per ſuam artem, dum ardet in ſua natura, materiam congruam infundendo, præter quod, aliud nihil efficere poteſt. Non ſecùs in arte noſtra, ſi quis eligere norit materiam eiuſmodi, qua natura delectatur, eamque ritè præparatam ſuo vaſe & furno concludere, ego (inquit natura) & ipſe perficiemus vbique mora, modò requiſitum ignem adminiſtrarit naturalem, contra naturam, non naturalem, & abſque ardore: ignem (inquam) calidum, ſiccum, humidum & frigidum. Conſidera igitur qualem eſſe oporteat: nam abſque igne & materia nihil fit in hac ſcientia. Do tibi materiam (inquit natura) forma eſt, quòd ipſi tibi pares, non dico ſubſtantialem, neq; accidentalem, ſed conſtruendi vas, atque furnum. Deinceps præpara materiam tuam in puluerẽ factam cum aqua ſua, vaſe cõcluſam vnico: rege calore temperato, hic promouebit actionem, & frigiditas putrefactionem. Siquidem ob magnam frigiditatem non poſſet impedire ſiccitas, neq; reſiſtere huic agenti, quin argentum viuum ſtatim reducatur in primá materiam integra connexione. Proinde priuſquàm opereris (inquit natura) diſce me cognoſcere, quæ mater ſum, ſine qua nulla creatura poteſt eſ-

ſentiam recipere, vegetare, neque animam habere ſenſitiuam abſque cœlo & elementis. Eſt vtique medium inter mercurium & metallũ, quod ſumendum eſt ad artem noſtram: Eſt (inquam) aurum potabile, & humidum radicale, ſummaq; medicina quam per tuam artem, & meam ſcientiam perficimus. Abſq; me, quæ materiam exhibeo, nihil vnquam efficies, & abſque te, qui miniſtras, non poſſum hoc opus exequi ſola. Sed per me & te breui tempore conſequeris. Tranſmuta quatuor elementa, metalla deferens & atramenta, ſub ſpecie tranſmutabili, quæ materia notatu digna fuit à Philoſophis vſurpata, & ab ignaris contempta. Similis eſt auro ſubſtantia, diſsimilis eſſentia: Conuertens eius elementa, quod quæris inuenies, inferiora ſublimando, & ſuperiora & inferiora conuertendo. Sumito igitur viuum hoc argentum agente ſulphure mixtum, & vnico vaſe, vnico furno etiam concluſum, inhumetur vas pro tertia parte, ſupraque philoſophicum ignem contineatur: omniſque ſpecies, præter materiã ſolam à qua minera ſumit originem, relinquatur.

Reſponſio.

NATVRA mouens ſuperiora digitis & pedibus, inferiora tranſmutat elementa vſque in centrum terræ ſine intermiſsione, à cœlo primã formam accipit, & materiam ab elementis: quamuis hæc materia confuſa ſit, & non diffuſa, donec per naturam ſpecificetur, & qualificetur. Tum demùm recipit formam ſubſtantialem, & poſteà viſibilem accidentalem. Formam priorem tranſ-
mutat,

mutat, vt informet noua forma materiam. Obiectum namque potentia subiectum est, quia substantiam in actu, qui priùs fuit in potentia, sustinet. Aurum scitur esse minerarum omnium thesaurum, attamen formam non habet, neque materiam tantæ potentiæ, vt suam excedat perfectionem: non habet enim maiorem potentiam, quàm perficiendi seipsum, quicquid moliatur artifex. Ipsum destruere ac in esse reducere, fatuum esse opus, cùm ex eo nihil plus virtutis, neque potentiæ haberi posit, quàm obtinet ex propria sua natura. Nulla fit reductio eorum, quæ natura perfecit in speciem, vel in indiuiduũ, nisi primò corrumpantur. Etiam post corruptionem generatio non fit speciei similis, nsi fiat regressus in hoc genus. Quapropter auri destructio viam nõ sternit ad ipsum construendum, quia per sui destructionem construi nihil potest: ipso namque mortuo pariter moritur eius substantia, vt ex eo non posit ampliùs aliud argentum viuum enasci, neque metallum. Et quia, elementum ignis in terra continetur, & aeris in aqua, quorum quantitatem, qualitatem, proportionem perfectę coniunctionis suæ nemo nouit, separanda non sunt elementa, cùm reparari nequeant. Solùm id igitur quod natura generauit, nobisque reliquit sumendum ad artem. Summatim elementorum separatio non fit effectualiter argenti viui, neque solis, qui pater est artis filio suo spiritum impertiens.

Autoris incogniti.

EST in mercurio quicquid quæritur, ex quo

corpus,ſpiritus, & anima trahitur,vnde puriſsima & mundiſsima tinctura prouenit. Humor eſt pretioſus,hominem lætificans, factus ex terra,aqua & igne. Corpore vtiq; purgato,conceptoq; ſpiritu,tandem clarus fons exurgit,in cuius fundo iacet leo viridis, aut ſerpens qui extenditur. Si expergefiat in altum aſcendit, & poſtquàm ei deficit animus, deorſum decidit in balneũ, quo tantiſper lauatur donec rubeſcat, lauatur (inquam) aqua vitæ vſq; dum non agnoſcatur ampliùs. Póſtremò vertitur in digniſsimũ lapidem, primò album,& poſteà citrinum viſu pulchrum, atque delectabilem. Sis igitur de mercurio vero ſollicitus, quem natura generauit, & qui cũ ſuo parte moratur proſperè, proſperaque reddit imperfectá metalla.

Teſtamentum Arnaldi Villanouani.

LAPIS generatus, ortuſque de terra per eleuationem perficitur, aquæ potione ſatiatus. Infra duodecim horas, vt minimum inflatur, & intumeſcit circumquaque viſibiliter. Poſtmodùm in balneo poſitus, vel in aeroſo hypocauſto moderatè calidò & ſicco,ac purificatus ab extraneo vapore, ſoliditatem ſuarum partium acquirit, extenuatusq; ſuperflua humiditate, fit idoneus ad commixtionẽ. Quo facto,ex purioribus eius partibus exprimitur lac virgineum. Quod mox inde poſitum in ouum philoſophicum, proprio & continuato calore, foueatur vt pro pullorum excluſione. Varietate ſuorum calorum nudatus, gaudet cum ſub compare, colore tinctus inſtar niuis,Inde pôſt abſque periculo reſiſtit ignis violentiæ,

lentiæ, tantiſper, donec pauonis coloribus ornatus, de monumento deinceps egrediatur cum Regali ſummaque potentia.

Etſi breuis admodum hic videatur eſſe proceſſus, prolixiſsimis tamen circumſtantijs nó caret, ac operationibus. Singula compendioſè tractantur, quæ circa hoc opus neceſſaria ſunt opera, per ſingulas periodos optimè conſideranda, nec inconſideratè prætereunda. Nam faciliùs ex tantillo ſermone veritas comprehenditur, huius diuinæ ſcientiæ, quâm ex copioſiſsimis & innumeris voluminibus, multitudine varietateq; veritatis vnitatem & ſimplicitatem contegẽtibus.

ALIAE QVAEDAM ANNOTATIONES EX VARIIS AVTORIBUS.

De ſolutione & coagulatione materiæ Chimicæ.

CVm ſolutio ſit præcipua huius artis operatio, primò de hac dicẽdum erit, adductis variorum Philoſophorum autoritatibus, quò faciliùs intelligi queat, vna aliam interpretante. Hæc ſunt igitur, quæ colligere voluimus, & attexere noſtris collectaneis. Etenim ex varietate mens Philoſophorum petenda eſt, ſi reducatur comparationibus ad vnum & eundem ſenſum. In quibus maximè conuenire videntur, hoc ipſum eſſe quod quæritur, non dubitandum. Totum vtique negotium

operis diuini philosophici consistit in his duabus operationibus, videlicet in solutione & congelatione. Solutio igitur ex sententia Gebri, est rei siccæ in aquam reductio.

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis est reductio eius in mineralẽ aquam.

VILLANOVANVS.

Soluimus (inquit) quando corpora diuidimus, ea simplicia & subtilia reddimus, atque in primam naturam & materiam resoluimus.

AVICENNA *de materia prima*.

Duplex est materia prima, propinqua & remota: propinqua est argentum viuum: remota est aqua. Quia argentũ viuum priùs fuit aqua, deinceps argentum viuum.

LVLLIVS.

Dissolutio primariam intentionem habet, ad destruendum cum lunaria.

CLANGOR BVCCINAE.

Prima materia haberi non potest, nisi per operationes artificiales, naturalibus operationibus contrarias.

AVTOR INCOGNITVS.

Quàm difficilis res sit dissolutio, testari possunt, qui solutioni dederunt operam. Multi ad eam sua imperitia peruenire nõ potuerunt. Qui aliter igitur quàm per nostrum artificium soluit, frustrà soluit.

CLANGOR.

CLANGOR.

Solutio est opus naturæ, & non artis: artifex tantùm naturæ minister est, & adiutor.

AVICENNA.

Vt aqua est prior & propinquior materia lapidis, ita altera materia lapidis, est spiritus metallorum.

ROSARIVS.

Qui cupis inuestigare huius artis secretum, cognoscere te oportet primam metallorum materiam, alioqui tuo labore frustraberis.

VILLANOVANVS.

Dissolutio est sapientiæ perfectio: oportet enim vt ipsa sapientia quæratur: alioqui non inuenietur. Propterea dixit Hermes: Homo non potest habere, nec reperire dissolutioné nisi per ignem diuini ingenij.

AVICENNA.

Verum principiũ nostri operis est dissolutio lapidis. Idem: Primũ regimé lapidis est, lapidem soluere, & in suam primam naturam reducere.

VILLANOVANVS.

Indiges tu, quicunque vis operari, vt in solutione & sublimatione duorum luminarium primò labores, quia primus gradus operationis est, vt fiat argentum viuum ex ipsis.

LVDVS PVERORVM.

Artifex nostri operis primò debet lapidem soluere, deinde coagulare: quoniam opus nostrum

nihil aliud eſt, quã facere perfectam ſolutionem & congelationem.

CLANGOR.

Tota hæc ars in hoc vertitur, vt iungamus humidum ſicco: id eſt, vt ſoluamus & coagulemus. Humidum eſt ſpiritus liquidus ab omni ſorde mundatus. Siccum eſt corpus perfectum purum & calcinatum.

MIRNERIS.

Siccum eſt terra: humidum verò eſt aqua.

ARISTOTELES CHIMIOGRAPHVS.

Primũ quod facere debes in opere, eſt, vt mercurium ſublimes, deinde vt in mercurium mundum corpora munda mittas.

CALID.

Niſi conuerteritis corpora in ſubtilitatem, vt ſiue impalpabilia tactui, nõ dirigetur vobis quod quæritis. Et ſi trita non fuerint, reuertimini ad operationem, quouſq; terantur, & fiant ſubtilia. Quod ſi feceritis, vobis quod optatis dirigetur.

TVRBA.

Niſi corpora fiãt incorporea, nihil operamini.

GEBER.

Nullum argentũ poteſt fieri, niſi omnia priùs ſoluantur.

ROSARIVS.

Qui aurũ ſcit deſtruere, ita quòd ampliùs non ſit aurum, is ad maximum arcanum peruenit.

IOAN. AQVINAS.

Faciliùs eſt aurum conſtruere, quã deſtruere.

SCALA

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis eſt occulti reuelatio, craſsitudinis attenuatio, rei duræ & ſiccæ in quandam liquidam ſubſtantiam reductio.

VILLANOVANVS.

Aurum & argentum in penetralibus terræ dura, ſicca, & ſtrictiſsimè ligata reperiuntur. Per diſſolutionem verò artificialem mollia redduntur, fluentia, & ſubſtantia liquida. Idem: Natura in ſuo corpore tincturam occultat, quam ars manifeſtat cruciando, & torquendo corpus, modò per aquam, modò per ignem. Item: Non pigeat vos cruciare & corrumpere corpus terendo, & imbibendo donec aquam extraxeritis, & corpus tenue factum ſit, ac impalpabile.

CLANGOR.

Corpora metallorũ diſſolutione diſſoluũtur.

VILLANOVANVS.

Aqua Philoſophorũ beneuolè & naturaliter diſſoluit metalla, cum quibus non ingrato, neq; contrario vinculo colligatur. Idem: In aqua Philoſophorum virtus ineſt humida, proprietatem habens, quæ ſine damno & detrimento corpus torquet.

BERNARDVS.

Similitudinariè generantur per artem homo & aurum: tamen horum ſpermata & ſemina per artem generari non poſſunt, eò quòd illam proportionem mixtionis, ad producẽda ſemina, ars neſcit componere.

CONGREGATIO PHILOSOPHORVM.

Natura eum gradum, quem perficere poteſt, perficit, ſed quem præterire nequit. Alius: Natura continet in ſe ea quibus indiget: ſed nõ perficitur, niſi arte moueatur, & operatione. Item; Primæ diſpoſitiones lapidis nulla arte induci poſſunt, natura ſolùm hoc facere poteſt. Item: Materia lapidis fit à natura. Materiam facere per aliquod artificium impoſsibile eſt. Lapis enim à natura creatus inuenitur, nec alio indiget, niſi vt remoueatur quod ſuperfluum eſt in eo, id eſt, in materia eius.

AVICENNA.

Lapis non fructificat, donec ad nihilum deueniat tanquam aqua decurrens.

TVRBA.

Totum magiſterium noſtrũ fit cum aqua noſtra, ex ea, & de ea fiunt omnia neceſſaria. Nam ipſa ſoluit corpora ſolutione vera & philoſophica, vt conuertantur in aquam, ex aqua ab initio fuerunt. Alibi: Niſi quodlibet vertatur in aquam, nullatenus peuenietur ad perfectionem.

ALPHIDIVS.

Niſi naturas attenues, aquam illas faciens, nihil colorare potes: fac ergo corpora eſſe aquam liquefaciendo, quæ apud Philoſophos aqua ſapientiæ nuncupatur.

ROSARIVS.

Aqua permanens, ſiue perennis, ſiue vinum ardens dicitur aqua corporis, id eſt, quando corpus

pus redactum est in mercurium. Item : Aqua permanens esse non potest absque suo corpore, cum quo soluta est. Item : Absque aqua permanente nihil fit. Dicitur etiam aqua vitæ. Item: Solùm cum ardente vino, potes complere elixir perfectum,

SCALA.

Draco est sulphur, quod extrahitur de corporibus per magisterium.

AVICENNA.

Qui elixir album facere instituit, in argento sulphur albũ reperiet, in auro rubeum. Et quoniam tale sulphur non reperitur super terram, nisi in istis duobus corporibus, ideò præparanda sunt corpora subtiliter, vt sulphur eorum, & argentum viuum ex ipsis habere possimus, qualia fuerunt illa, ex quibus aurum & argẽtum sub terra efficiebantur.

CLANGOR.

Soluite corpus perfectum in mercurium, inde habebitis virtutem occultam, id est, sulphur philosophicum digestum, & decoctum per opus naturæ, quemadmodum in minera digeritur, & decoquitur.

LVDVS PVERORVM.

Oportet nostrum lapidem ad primam materiam reduci, & ad originem sulphuris & mercurij,

CLANGOR.

Et tale argentum viuum dicitur oleum in-

combuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam præſtat immortalem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia naturalia in opere naturæ ſunt, ſpiritus fœtens, id eſt, ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Diſſolutio corpus in naturam ſpiritus conuertit.

ROSARIVS.

Oportet omninò quòd fixum fiat volatile: id eſt, quòd corpus fiat ſpiritus, idque cum volatili id eſt, cum mercurio mundo.

CLANGOR.

Spiritus id eſt, aqua Philoſophorum, eſt locus animæ. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis extracta, & in ſpiritum, id eſt, in aquam Philoſophorum deriuata.

VILLANOVANVS.

Hæc eſt via qua ſecretum conſequimur conficiendi ſulphuris albi & rubei: quod eſt anima corporis, quæ à corpore educta, tingendi vim habet, quam ſpiritui aquæ vitæ committit conſeruandam.

SCALA.

A' radice conuenit extrahere naturam, id eſt, primas partes eſſentiales, ſine quibus nulla fit metallorum tranſmutatio.

VILLANOVANVS.

Intentio noſtræ operationis non eſt aliud, niſi quòd

quòd eliciatur, & eligatur purissima substantia ex sole & luna.

CLANGOR.

Extrahe argentum viuum, seu lapidem philosophicum tam à corporibus, quàm à viuo argento: quoniam vnius sunt naturæ, & habebis mercurium & sulphur, de illa materia super terram, de qua aurum & argẽtum generata sunt in terra.

COMMVNIS SENTENTIA.

Mercurius Philosophorum constat argento viuo & sulphure.

BERNARDVS.

Sol nihil aliud est, quàm sulphur & argentum viuum. Terram, inquit, & aquam mercurio attribuunt, aerem & ignem sulphuri. Terra & aqua sunt elementa passiua, aer & ignis actiua. Terra & aqua fœminæ rationem habent, aer & ignis viri, nec est alia extranea additio, nisi digestio, qua mediante, omnia quatuor in auro circundantur, & æquali proportione maturantur.

COMMVNIS SENTENTIA.

Corruptio vnius est generatio alterius, idque tam in artificialibus, quàm in naturalibus. Aliter: Secundùm naturam nihil generatur, quod prùs non corrumpatur, & nihil resurgit, quod præmortuum non sit.

BERNARDVS.

Si aurum in argento viuo decoquatur, seu dissoluatur debito modo & via naturali, ipsum argentum viuum naturales proprietates auri obti-

nebit. Idem: Solutio quæ fit per aquam Philosophorum, formam quidem corrumpit, exteriorem corporum solutorum, at non corrumpit materiam.

VILLANOVANVS.

Quod dissoluit corpus à spiritu est, quod verò coagulat spiritum à corpore est. Alibi: Spiritus dissoluit, corpus coagulat. Idem: Quantùm corpus soluitur, tantùm spiritus coagulatur. Quòd si corpus non solueretur, neque spiritus inspissaretur. Alibi: Quod à corpore soluto exit, humiditas est radiosa, quod dissoluit corpus, de spiritu prodit, & virtus eius est germinosa. Idem alibi: Solutio corporis fit cum coagulatione spiritus, & coagulatio spiritus cum solutione corporis. Tunc miscetur corpus cum spiritu, & fit vnũ cum eo, nec vnquam separantur, nõ magis quàm aqua mixta aquæ.

CLANGOR.

Quando sperma mercurij iungitur cum terra corporis, corpus dissoluitur in aquam spermatis, & fit aqua vna sine diuisione.

VILLANOVANVS.

Intellige autem corporis solutionem, & spiritus coagulationẽ, simul eodemq; tempore fieri.

ROSARIVS EX CALIDE.

Solutio corporis, & coagulatio spiritus sunt duo, sed habent vnam operationem. Qui spiritus non coagulatur nisi cum solutione corporis, nec corpus soluitur, nisi cum coagulatione spiritus. Ideò inter solutionem corporis & coagulationem

tionem ſpiritus non eſt differẽtia, nec diuerſum opus in aliquo, ita vt fiat vnũ ſine alio. Quemadmodum videmus fieri, cùm aqua vulgaris terram conatur ſubtiliorem efficere, & in ſuam materiam ſoluere: eodẽ enim tempore aqua denſior & ſpiſsior fit, terra autem ſubtilior & rarior.

LVLLIVS.

Multi Philoſophorum in aqua forti communi, facta ex vitriolo & ſale nitro, corpora metallorum diſſoluebant, & per euaporationem trahebant aquam illam, tunc calx in fundo vaſis remanebat, quam poſteà cum aqua dulci communi abluebant: deinde aquam illam per euaporationem tollebant, & calcem cum menſtruo diſſoluebant, vt opera ſua conficerent, quæ, ſecundùm quòd competebat, finem non conſequebantur optatum. Diſſolutio enim quæ fit cum aqua forti, non eſt ſicut natura poſtulat. Idem alibi ſic: Aurum & argentum ſoluuntur in rebus radicalibus ſui generis, non autem cum fortibus aquis, quæ metalla corrumpunt: quoniam illæ aquæ repugnant naturæ.

ROGERIVS.

Metallis nihil adhæret, neq; eis coniungitur, neque tranſmutat, niſi quod ex illis eſt.

BERNARDVS.

Fatui ex mineralibus conficiunt aquas per diſſolutionem corroſiuas, in quas mittunt ſpecies metallorum, & corrodunt eas, & non ſoluunt ſolutione naturali, quę requirit permanentiam amborum, nempe ſoluentis & ſoluti.

Idem : Nulla aqua naturali reductione speciem metallicam dissoluit, nisi illa quæ permanet cum specie metalli in materia & forma, & quá metalla ipsa possunt recongelare. Quod non est in aquis fortibus ad soluta corpora non pertinentibus. Corpora quidem per aquas fortes corroduntur, sed non soluuntur. At quantò magis corroduntur, tantò magis à metallica specie alienantur.

VILLANOVANVS.

Per solutionem corpus cum spiritu miscetur, & cum eo vnum fit, ita vt alterum ab altero nunquam separetur.

CLANGOR.

Corpus dissoluitur in aquam spermatis, & inde aqua fit vna sine diuisione.

PHILOSOPHVS.

Melior est solutio voluntaria quàm violenta, & temperata quàm festiua : & ideò cauendum est, ne vis formæ generatiua cum corrosiuis & adurentibus suffocetur.

ROSARIVS.

In nostro lapide sol & luna viui sunt, aliosque soles & lunas ex se gignere possunt. Aliud aurum ad hoc, & alia luna mortua sunt : remansit enim vis & potentia eorum in solutione facta per nostram aquam. Alia aqua ea perdidisset, ac sterilia reddidisset.

VILLANOVANVS.

Solutio tantùm fit, per argentũ viuum : ipsum enim solùm potest solem & lunam ad primam mate-

materiam redigere. Idem : Totum beneficium huius artis in mercurio ſole & luna conſiſtit.

ARISTOTELES.

Si nihil aliud haberemus à mercurio, quàm quòd corpora ſubtiliat ad naturam ſuam, non parum nobis præſtaret beneficium.

GEBER.

Omnis ſolutionis perfectio, adducitur cũ aquis ſubtilibus, & maximè acutis, acribus, ponticibus, & fecem nullam habentibus, ſicut eſt acetum deſtillatum, vua acerba, pyra multæ acritudinis, mala granata deſtillata, & his ſimilia.

VILLANOVANVS.

Corporis ſoluti, & aquæ ſoluentis natura vnà eſt, niſi quòd natura corporis completa eſt, digeſta, & fixa: aquæ autem natura, incompleta, indigeſta, & volatilis.

REGOR.

Argẽtum viuũ eſt ignis corpora comburens, mortificans & confringens.

ROSINVS.

Aqua tantò eſt igne calidior, quantò ignis eſt calidior aqua.

ROSARIVS.

Aqua noſtra eſt fortior igne, quia facit de corpore auri merũ ſpiritum, quod ignis facere non poteſt. Idem : Spiritus eſt totus igneus per ſuam igneitatem ſoluens, & diuidens corpora.

TVRBA.

Comburite æs noſtrum igne fortiſsimo.

CALIDIVS.

Minor ignis omnia terit: minùs enim operatur, quàm aqua noſtra, quæ corpus ſoluit, quod ignis facere nequit.

LVLLIVS.

Sciri poteſt materiam primam noſtri lapidis eſſe ex natura mercurij viui, & ſulphuris: quoniam ipſa non poteſt in igne corrumpi, nec in aqua, nec in aere.

ROSARIVS.

Aliqui dixerunt, quòd argentum viuum vulgi adhæret corporibus, quod eſt falſum. Quod enim Geber ait: Non inuenimus inuentione noſtra rem aliam magis, quâm argentum viuum amicari corporum naturis. Hoc totum intelligendum eſt de argento viuo philoſophico. Ipſum enim ſolùm adhæret corporibus, nec vllam aliam rem inuenire potuerunt Philoſophi antiqui, nec moderni inuenient aliam rem, quæ corporibus adhæreat, niſi argentum viuum philoſophicum: quia argentum viuum vulgare non adhæret corporibus. Et propter hoc multi ſunt decepti operando in illo argento viuo vulgi.

LVLLIVS.

Qui cum forti aqua diſſoluunt, ignorant vegetabilia noſtrum menſtruum acuentia ignorant: etiam aquam mercurij vulgi, quàm nos ſcripſimus in Teſtamento noſtro.

VILLANOVANVS.

Vt natura mutet naturam & conuertat, tantùm eo indiget, quod ſuæ eſt naturæ. Item quod ſoluit

ſoluit & ſoluitur, vnius ſunt generis & naturæ. Idem: Vera non eſt, neque philoſophica corporis ſolutio, neque ſpiritus coagulatio, ſi in diſſolutione erit materia, & natura extranea.

DASTINVS.

Oportet vt elementa aquæ ſint eiuſdem naturæ cum elementis metalli tranſmutandi, alioqui degener ſoboles erit: quoniam ex diuerſitate partium naſcitur & totius diuerſitas. Quomodo ſimilitudo ex eis eſt, quæ ex vno genere ſunt, & ex vna radice pullulant.

ROSARIVS.

Lapis Philoſophorum fit ex tribus: ſcilicet ſole, luna, & mercurio. Item: Fac mercurium ex ſole & luna in ſuo eſſe, ſine mercurio vulgi, ſed per viam philoſophicam.

LVLLIVS.

Lapis componitur ex argento viuo metallorum, non ex argento viuo vulgi.

NOVVM LVMEN.

Argentum viuum noſtrum non eſt argentum in propria natura, nec adhuc in natura ad quam deductum eſt per minerũ, ſed in natura ad quam deduxit illud artificium noſtrum.

ROCHARDVS.

Mercurius crudus diſponit corpora in primã materiam, ſed mercurius corporũ id facere non poteſt. Idem: Quia per congelationem illud crudum ſulphur, quod antea, (id eſt, ante congelationem) in illo fuit, eſt alteratũ in natura, & ideò non corrodit ſicut primum.

PHILOSOPHI IN GENERE.

Ab immūdo ne quæras mundiciem. Stultum est ex re quęrere, quod in ea nunquam fuit. Quis dabit quod non habet? Quæ illa est insania, velle ex deteriore facere, quod sit meliùs: hoc est, perfecta facere ex imperfectis?

LVLLIVS.

Cœlum, lunaria, menstruum, liquor vegetabilis, aqua argēti viui rectificata & acuata cum vegetabilibus, est cum qua fit dissolutio metallorum naturalis.

VILLANOVANVS.

Aquæ solutionis ex salibus, aluminibus, & alijs id genus confectæ, quæ cum metallis nullam habent cognationem, species metallorum non conseruant: contrà, destruunt ac dissipant. His aquis contraria est aqua Philosophorū, quæ metalla conseruat, subtiliora reddit, deinde dissoluit, & magno naturæ consensu ea in primá transfert materiam.

TVRBA.

Accipite spiritum nigrū non vrentem, & cum eo corpora soluite, & diuidite.

CLANGOR.

In aqua Philosophorum latet spiritus quintæ essentiæ, cuius solius est magistraliter corrumpere, & in suam primá materiam transformare.

ROSARIVS.

Succus lunariæ fit ex vino nostro, quod paucis filijs nostris notum est, & cum illo fit solutio nostra, & fit aurum probabile nostrum, mediante

te illo, & sine illo nequaquam.

LVLLIVS.

Menstruum absque auro & argento, lapidem philosophicum generare non potest, nec econtrà. Vbi autem illa coniunguntur, menstruū mouet metalla ad dissolutionem. Et vicissim metalla mouent menstruum ad producendum ignem in lapidibus.

CLANGOR.

Si corporis imperfecti, scilicet terræ fuerit vna libra duodecim vnciarum, fixatur cū imbibitionibus suis nonaginta diebus.

LVLLIVS.

In singulari aqua de corpore rubeo præparato, id est, de terra nostra rubea præparata, & in tenues laminas coaptata, vel in puluerem limaturæ redacta, pone duas drachmas, id est, quartam partem vnius vnciæ. Quod si plus soluere poteris plus apponas, veruntamen non excedas vnciam vnam. Si de terra remanserit aliquid non solutum, relinque in vitro: quod autem solutum est, sepone: posteà quæ terra non soluta restitit, cum noua soluenda ponatur. De noua autem terra non ponas duas drachmas, sed minùs, nempe quantùm relicta terra ponderat. Quod intellige, nisi perspexeris aquam plus soluere posse.

GEBER.

Modus solutionis duplex est: scilicet per fimum calidum, & per feruentem aquá: quorum vna est intētio, & vnus effectus. Modus ergo per fimum est, vt ponatur calcinatum in ampullam

vitream, & super illud fundatur quantitas aceti destillati, vel consimilis duplum eius, & obturetur caput ipsius benè, ne respiret, & sub fimo tepido solui dimittatur: posteà per destillationem filtri solutum remoueatur: nō solutum verò iteratò calcinetur, & post calcinationem iteratò similiter soluatur, donec per iterationē operis super illud, totum soluatur. Modus verò solutionis, quæ fit per aquam bulliētem velocior est, & est vt calcinatum in ampullam ordinetur cū aceto obturato foramine, ne respiret. Quæ ampulla in caldario pleno aqua & stramine sepeliatur, & posteà succendatur ignis sub ea, donec aqua per horam ferueat. Post hoc verò solutum destilletur, & seorsim seruetur, non solutum verò iteratò calcinetur, & iteratò eodem ordine soluatur, donec per reiterationem totum soluatur.

SEMITA SEMITAE.

Accipe pretij librá vnam, cum quatuor libris aquæ: tere & incorpora cum sale modico, & aceto, quousque fiat totum amalgama. Pretio optimè amalgamato, pone ipsum in multam quantitatem aquæ vitæ, id est, mercurij. Pone super cineres, & sit ignis lentissimus per diem naturalem. Sine vas infrigidari, & cola aquam per pannum lineum, vt transeat quod de corpore fuerit resolutum. Quod remansit in panno; cum noua aqua benedicta repone ad ignem per diem naturalem, cola vt priùs. Toties reitera, donec totum corpus in aquam conuertatur.

VILLANOVANVS.

Tere libram vnam limaturæ mundæ in mortario,

tario,cum quatuor libris mercurij. Illi libræ duodecim libras aquæ vitæ dato. Pone totum in vrinali, & ſuper ignem cinerum debilem & lentum, & per diem coque. Frigefacto vaſe, aqua coletur, vt cum ea tranſeat, quod de corpore & limatura ſolutum erit, eam aquam ſepone. Et quod ſolutum non eſt, cum noua aqua benedicta ad ignem repone per diem & noctem. Cola vt priùs quod eſt ſolutum, & hanc ſecundam aquam pone cum prima. Ita fac, donec tota limatura in aquam, id eſt, in primam materam conuerſa ſit.

LVLLIVS *in luce mercuriorum.*

Recipe vnciam vnam ſolis puriſsimi, pone vnciam illam in vitreo vaſe, & ſuperpone vnciam vnam cœleſtis menſtrui, vel duas, ad plus, & immediatè claude vas, ne reſpiret, pone vas in igne cinerum per diem naturalem ad leniter bulliendum. Menſtruum diſſoluendo ſolem colorabitur, colore citrino reſplendente, poſteà ſoluto ſole, pone in balneo Mariæ per alium diem naturalem. Poſteà per tranſitũ de vno vaſe in aliud vas, menſtruum ſic coloratum in alio vaſe repone, & vaſe ſigillato ad partem ſerua. Deinde ſuper ſolem qui remanſit inſolutus in fundo vaſis, pone de alio nouo menſtruo, vt ſuprà diximus. Et demùm clauſo vaſe, pone in igne cinerum p alium diem. Deinde extrahe ſolutum per tranſitum, vt ſuprà in alio vaſe cum alio ſole ſoluto. Et ſic cum nouo menſtruo reitera ſolutionem prædictam, donec menſtruum ampliùs non coloretur, & in fundo vaſis manebit de terra ſolis abſque anima. Idem: Accipe calcem cuiuſcunque corporis vo-

lueris, pone in ampulla, quæ habeat longum collum. Superfunde aquam lunariam, vt supernatet quatuor digitis. Pone super cineres, vbi bulliat per diem naturalem. Deinde pone in fimo per duos dies naturales, vt meliùs digeratur, & vt materia separetur per partes subtiles à grossitie sua. Pòst extrahe ampullam. Recipe aquam illam claram in vna cucurbita, & caue ne feces turbentur, dum vas inclinatur. Mox cooperi cucurbitam, & pone in fimo vt priùs. Vase autem benè obturato, & facta euacuatione, superfunde aliam aquam similem primæ, quæ supernatet vt priùs, & pone in fimo. Istas operationes reiterabis, donec corpus à suis spiritibus euacuetur. Idem: Accipe aurum, & proijce ipsum in aquam vegetabilem. Sit aurum ad pondus aquæ vegetabilis, pone illud totũ in digestione balnei per sex dies naturales, & aurum dissoluetur in aquá, in colore croci. Posteà verò destilla menstruum in destillatione balnei. Posteà superpone aliam lunariam recẽtem, & pone iterum in digestione balnei alios sex dies naturales. Et tunc extrahe & mitte aliud, quod solutum est, in aliam ampullam, & super aliud, quod remansit finitis solutionibus, & destillationibus, iterum de menstruo superpone ad quantitatem terræ, & pone in digestione balnei per quatuor dies naturales. Et illud quod solutum est de metallo, simul cũ menstruo pone in cucurbitá vt priùs, & sic fac vsq; ad sex inhumationes & destillationes, & illud quod remansit finitis destillationibus, de fecibus non cures.

GEBER.

GEBER.

Non ſolutum iterato calcinatur, & poſt calcinationem iterato ſoluitur.

COMES.

Opus diſſolutionis graue eſt, & difficile: expedit autem corpora ſoluere per aquam ſolam: id eſt, per argentum viuum ſine calcinatione: quoniam iſtud eſt ſecuriùs, licet in operatione ſit tardius, tincturam igitur non feſtines extrahere. Feſtinatio omnia comburit, & ad remotum perducit. Potenter ſuſtine, coque, & non te tedeat.

ALPHIDIVS.

Multitudo & diuerſitas relinquēda, vna diſpoſitio quærenda.

LVLLIVS.

Terra rubea vbi purificata & mundata fuerit, & in tenues laminas coaptata, ponenda eſt in aquam, ibi non ſoluetur primò in aquam, ſed tantùm calcinabitur, & in puluerem rubeum quodammodo ſine tactu reducetur. Idem terrá eam deſicca ſecundùm ſuum modum, ita quòd puluis ſuper eam non cadat, donec aliam aquam atuleris, in qua poſsit diſſolui.

SCALA.

Sol & luna cum prima aqua calcinantur philoſophicè, vt corpora aperiantur, & fiant ſpongioſa & ſubtilia, vt aqua ſecunda meliùs poſsit ingredi ad operandum ſuum opus.

ALBERTVS.

Mercurius noſter fit ex corporib. perfectis, &

nõ ex imperfectis: hoc eſt, cũ aqua ſecunda poſtquàm per primam aquá fuerint debitè calcinata.

ROSARIVS.

Fixum fit volatile ſpatio vnius menſis.

CLANGOR.

In diſſolutione facienda, terra toties terenda, id eſt, in igne continẽda, & aqua eſt illi adiungenda, donec apertè videas nihil ampliùs ſupereſſe, quod diſſolui queat.

ROSARIVS.

In ſolutione corporis, ſi plus erit de non fixo, id eſt, de ſpiritu, ſolutio erit celerior, quàm ſi plus erit de fixo, id eſt, de corpore, ſi contrà tardior erit ſolutio: quare volenti citò ſoluere multa opus eſt aqua. Idem: Neceſſe eſt autem, vt plus ſit de volatili, quàm de fixo, à duplo vſque ad quintuplum, ſextuplum, vel vſque ad decuplum, & non vltrà.

COMES.

In diſſoluendis corporibus, vide ne corpus album cum rubeo, nec rubeum cum albo miſceatur, ſed vtrumque ſeorſum diſſoluatur, neque aquam vnius cum aqua alterius confundas.

LVLLIVS *in Magia naturali.*

Si tibi aqua defecerit, ſume cucurbitá, in qua ſunt omnes liquefactiones, & ſuperpone alembicum. Deſtilla aquam lento igne, ſcilicet per balneum, in tantùm quòd habeas duas partes liquefactionis. De iſta aqua pone ſuper materiam corporis, quæ eſt in ampulla, in qua cœpit ſolutio fieri,

ri,vſque ad quantitatem priſtinam. Et ſic iterabis,donec tota terra ſit euacuata.

REGOR.

Caueatur ne acetum in fumum conuertatur, & pereat.

ROSINVS.

Caueas tibi ne acetum fumoſitate pereat.

LVLLIVS *in Repertorio.*

Solutiones aquæ ſunt in balneo, vel in fimo collocandæ:vnde quod deſtillari poterit leui calore educatur. Vaſa deſtillatoria ſunt arctè connectenda, vt ne quid foras exhalent. De tribus aquæ partibus, duæ tantùm ſunt per deſtillationem euocandę,aqua ſolis & lunæ ſeiunctim ſunt excipiēdæ. Vitreum vas ex lapide potiùs quàm ex ſilice conflandum eſt: ſcilicet,ne mordacitate & acrimonia aquę corrodatur.Et ne ſpiritus euaneſcant, ea vaſa fideliter ſunt obturanda. Deinde iſtiuſmodi aquam virtute & bonitate præſtantior eſt,quàm anteà.

SCALA.

Qui non ſoluit & coagulat, multipliciter errat.Item:Congelatio eſt rei mollis induratio,humoris occultatio,& diuerſorum colligatio.

CLANGOR.

Diſſoluere eſt corpus in naturam ſpiritus conuertere. Coagulare eſt ſpiritum efficere corporalem.Solutio facit corpus fixum volatile.Coagulatio contrà, facit corpus volatile fixum. Idem: Spiritus,id eſt,aqua nō coagulatur, niſi median-

te corpore, quod in ea sit dissolutum. Corpora enim sunt velut coagulũ huius lactis, id est, mercurij. Coagulum autem est, vel sol, vel luna, in mercurio soluta.

MENABDES.

Iubeo posteros facere corpora, nõ corporea & incorporea, corpora: illud per dissolutionem, hoc per suauem fit decoctionem.

AVICENNA.

Sales sunt radices operis. Idem: Salia cuiuscunque generis sint, nostræ arti sunt contraria, dempto sale nostræ lunariæ, quod lunaria nostra reliquit ex corporibus solutis.

GEBER.

Non egemus nisi vno vase, vna fornace, vnaq́; dispositione. Quod intellige post præparationem primi lapidis.

COMES.

Vbi aquam magno ingenio, & subtili sagacitate tuæ mentis euaporaueris, cape tuum salem ita calcinatum, & puluerem subtilissimum, atq; impalpabilem, & sepone mundè in vase vitreo, vsq; quò oporteat eum operi adiungere.

ROSARIVS.

Tres sunt lapides, tres sales sunt, ex quibus totum magisterium consistit.

Triplex est lapidis materia, aurum, argentum, & aqua philosophica.

Tres aquæ, solaris, lunaris, & mercurialis: quę postrema corpora solis & lunæ, in suas aquas resoluit.

Triplex eſt mercurius Philoſophorũ, primus calcinans corpora, ſecundus ſoluens, ac ſublimans, tertius his duobus coniunctum.

CLANGOR BVCCINAE.

Duplex eſt argentum viuum, & nomina materiæ primæ multa. Prius dicitur præparans, quod corpus diſſoluit per aquã Philoſophorum. Alterum eſt tingẽs, quod à corporibus perfectis extrahitur per diſſolutionem: & tale argentum viuum dicitur oleũ incombuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis imperfectis vitam præſtat incorruptibilem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia in opere naturalia, ſunt ſpiritus fœtens, vel ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Spiritus eſt aqua Philoſophorũ, animæ locus. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis tracta. Aqua Philoſophorum duplex eſt, ſolaris & lunaris, ex quarum coniunctione fit mercurius Philoſophicus, & lac virginis, ex quo lapis albus & rubeus.

TREVISANVS.

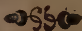
Taceant omnes quotquot affirmant, aliam tincturam, quàm noſtram eſſe alicuius momenti, tum qui aliud ſulphur prædicant, quã noſtrum, quòd occultum eſt in magneſia. Item omnes qui aliud argentũ viuum extrahere conantur, quàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam quàm noſtram, quæ permanens eſt, & nullo modo ſe coniungit

alteri, quàm suæ naturæ, & nihil humectat aliud, præter id quod est vnionis suæ propriæ naturæ. Non est enim aliud acetum, quàm nostrum, nulli colores, nullum regimen, operationes nullæ.

SCOTVS.

Argentum viuum coagulatum, & argentum viuum sulphureum, sunt prima materia metallorum.

COLLECTANEA QVAEDAM EX ANTIQVIS SCRIPTORIBVS.

CERTISSIMVM est rem nullam extraneam posse metalla imperfecta perficere, vel aliquam ex eis facere transmutationem. Quapropter insanorum est hominum opinio, animalia & vegetabilia in hac arte aliquid efficere posse, cùm reperiãtur mineralia metallis propinqua. Philosophos tamen in illis artem posuisse credendum est, per similitudinem duntaxat. Nam ex duobus tantùm, sulphure videlicet, ac argento viuo, metalla quæuis oriuntur, & non ex alijs. Nihil etiam eis adhæret, nec ea transmutat, nisi quòd ex eis originem duxit. Constat igitur non nisi duo, quæ dicta sunt, esse necessaria ad construendũ lapidem. Verumtamen ex altero disiunctim nullum generari metallum potest; sed ex amborum coniunctione, diuerso modo præparatorum, metalla diuersa generantur. Hoc verò in primis occultissimum est,

ex

ex qua re minerali fieri debeat propinquiùs. Si ex vegetabilibus, oportebit ex his priùs fieri per artem ſulphur & argentum viuum, quod impoſſibile fuerit: excuſamur igitur in iſtis, quia natura nobis illa duo præparat. Sed ſi eligamus argentum viuum & ſulphur in ſua natura, quemadmodum creata ſunt naturaliter, oportebit illa coniungi proportione, quam ignorat omne humanum ingenium, excuſamur ergo & ab iſtis, maximè cùm habeamus corpora, in quibus à natura debito modo proportionata reperiuntur: in quo totum ſecretum latet. Aurum eſt corpus perfectum maſculinum, & argentum eſt etiam perfectum, quæ ſi ſola fuſione, & cum alijs imperfectis mixtione, hæc perficerent, eſſent elixira, vnum ad album, alterum ad rubeum, at non ſunt eiuſmodi, quia ſimpliciter à natura perfecta ſunt. Si tamen pluſquamperfecta decuplo vel centuplo forent, tantò perficerent imperfecta. Verùm quia natura ſimpliciter in eis operatur ſimplicẽ perfectionem, in ea manent ſemper, ni fortè per artem reducerentur ad primam naturam ſulphuris, & argenti viui. Cùm ergo perfecta corpora naturalia conſtent ex argẽto viuo mundiſsimo, & ſimili ſulphure, quare non eligeremus illa pro materia noſtra ad elixir album & rubeum? Reſponſio: Quia iſta corpora ſunt adeò compacta, & fortiter vnita, vt vix inueniamus ignem in illis quicquam agere valentem, nec in ipſorum ſpiritus. Et quamquam ignem non ignoramus, per hunc tamen ad intimã ſui mundificationem peruenire non poſſemus, ob fortiſsimam compoſitionem naturalem. Quamobrẽ excuſamur etiam

ab iſtorum duorum corporum electione, cùm inuenire poſsimus alia corpora, in quibus argentum viuum mundum, & ſimile ſulphur habetur, in quæ natura paululũ operata eſt; adeò vt igne noſtro artificiali ad congruam ipſorum mundificationem, ſeparationem, fixationem, ingenioſa noſtri operis decoctione ſuper ea continuata, valemus peruenire. Eligenda eſt ergo materia, in qua reperitur argentũ viuum mundum; purum, clarum, album, nondum ad complementum adductum; ſed commixtum æqualiter & proportionaliter, cũ tali ſulphure albo, vel rubeo coadunatum, vt ingenio noſtro naturali, & noſtro igne artificiali, ad intimam ipſorũ mundificationem, & completam puritatem deuenire queamus, & opere hoc abſoluto millies ſint perfectiora & fortiora quàm corpora, in quibus natura eſt ſimpliciter operata. Ex his quæ dicta ſunt, modo ſis ingenioſus, guſtabis hoc delectabile nectar, ſuper quod intentio Philoſophorum eſt fundata. Cùm igitur materiam in ſupradictis manifeſtatã, oporteat artificiali noſtro labore pluſquã perfectam reddere, modus non ignorandus, at à natura diſcendus. Hæc metalla perficit operatione frequenti & continua, inſtrumento ſolo caloris, qui montibus ineſt mineralium, vt craſsities aquæ tantiſper decoquatur & inſpiſſetur, quo ſuo tandem temporis curriculo, circulóue tranſeat in argentum viuum. Item ex pinguedine terræ per eandem continuam decoctionem & calorem generatur ſulphur. Hoc ipſo continuato calore ſuper iſta duo ſimul vnita, iuxta puritatem vel impuritatem ipſorum generantur perfecta, vel imperfecta

perfecta metalla. Quae nam dementia tenet operantum animos in hac arte, vt alia via quàm ipsa natura procedere velint: istam redarguere, vel superare conantes, quam vix vlla possunt industria imitari. Deus per ipsam nobis viam rectam demonstrat, vt putà simplicem & continuam decoctionem igne lento factam. Et quamuis semper loquamur de lento igne, nihilominus in operis huius regimine paulatim augendus est. Est itaque lapis vnus vna materia, & medicina vna, in qua totum consistit magisterium, cui nullá rem extraneam addimus, nec etiam ipsam imminuimus, sed in præparatione superflua remouemus: & hoc fit in purificatione, quæ per solutionem perficitur. Sublimationem nostram cùm facere volumus lapidis, ipsum cum tota substantia ponimus in vas nostrum, cuius orificium firmiter occludimus, ne respirare posit, & in furnum ponimus inter cineres: ignem tandē excitamus tam diu, donec tota materia soluatur in aquam mercurialem. Postmodùm rege p lentū ignem, idque tantisper, donec maior pars in puluerem nigrum vertatur. Ad hunc modum completæ sunt omnes istæ quę sequuntur operationes: scilicet Solutio, Destillatio, Descensio, Ablutio, & Calcinatio. Philosophi de qualibet peculiare capitulum posuerunt, vt occultarent artem. Cùm enim lapis noster est in vase nostro, & materia nostra sentit solem nostrū, mox in aquá resoluitur, quæ ascendit in cœlum, id est, in altum ad cacumen vasis, & posteà descendit in terram, vel fundum. Item videntes talem aquam inspissari, & ad terram conuerti nigram, quæ spissa stabat in prin

cipio super aquam, ac sinendo paulatim inspissari, videbant terram sub aqua mergi, & in fundo vasis residere nigram & feculentam, dixerunt eam esse putrefactionis operationem. Videntes etiam terram croceam, subnigram, & feculétam stantem sub aqua longo temporis spatio, in sole nostro amittere colorem nigrum & fœtorem malum, eorum nonnulli vocauerunt eam operationem Ablutionem, Cerationẽ, de qua Morienus ait: Scitote totũ hoc magisteriũ nihil aliud esse, præter extractionẽ aquæ à terra, & iterum ipsius aquę in terram reductionem, donec ipsa terra putrescat per suam aquam & mundificetur: quæ postquàm mundificata fuerit auxilio diuinitatis, totum magisterium dirigetur. Philosophus dicit, terra ceratur & imbibitur per aquam, & per temperatam decoctionem solis exiccatur, & in terram vertitur tota materia, si quis perfectè nouerit operationem exequi. Hermes enim ait: Vis eius integra est, si versa fuerit in terram. Videntes itaque totam materiam in terram verti, & reduci in solidam substantiam, quæ non fluebat, sed in se constricta stabat, dixerũt esse perfectam congelationem. Inde Plato: Soluite (inquit) lapidem nostrum, & posteà congelate, id est, in terram vertite magna cum cautela, sic habebitis totum magisterium. Quod nihil aliud est, quàm rectam facere solutionẽ, & perfectam congelationem, vt omnes Philosophi dicunt. Vt igitur metalla permutentur, oportet necessariò illa reduci ad sui primam materiam generi metallico proximam, id est, in gumam fluentem. Tum demùm eiusmodi materia prima, aptitudine sua innata,

virtuti-

virtutibusque disponentibus, facilè recipit veram speciem illius metalli, de quo intenditur philosophicè: videlicet cùm natura ferměti fixi, cui iam dicta materia adhæret in profundo inseparabiliter: sed fluit, quod non facit argentum viuum commune crudum. Quicunque verò ante huius reductionem in materiam primam albificant, vel citrinát, manente specie prioris metalli in materia non coniuncta vaporabiliter, & non cum materia fermenti fixi in gumam inseparabiliter permixtá, deceptores sunt, quia verum aurum non faciunt, nec verum argentum. Vt igitur quodlibet corpus transmutabile in quamcunq; speciem transmutetur, ad primam reduci materiam necessum est, cùm ratione materiæ posibilis sit transmutatio: vt ait Aristoteles 4. Meteor. de Generatione & corruptione, & Physicorum: Omne corpus posibile, per operationes suæ naturæ contrarias reducitur ad suam materiam primam, scilicet per corruptionem suæ formæ, quia omnis contraria operatio est eius corruptio, & corruptio est generatio primæ materiæ. Demetrius demonstrás modum purificationis, vel putrefactionis vtriusq;, scilicet corporis & spiritus, ante ipsorum perfectam mixtioné, inquit: Nunquam autem ex illo, scilicet spiritu habetur perfectio, quousque mixtione perfecta duxerit corpus suum, quod est frater suus, ad spiritualitatem secum, vt ambo sint vnum facta sine separatione in æternum. Magisterium ergo dissolutionis disponit materiam lapidis, vt posit per se diuidi in quatuor elementa, ex quibus primò fuit compositus. Alioquin elementa perpetuarent in

genere, nisi vaporabiliter miſcerentur, nec proportionata compoſitio, nec debitum pondus induceretur, vt decet, neque perfectio, quæ ingreſſionis & retentionis eſt medium vltimum. Ad hunc modum perfectus lapis purgat, & ſanat hominem ab omni ægritudine, vt innouetur tanquam à matre. Nam excitat motum in corporibus, & viuificat elementa: ſiquidem elementa viuificantur, cùm in actum ſuum excitantur. Nam vita naturalis nihil aliud eſt, quàm actus elementorum, poſt quem lapis non patitur diſsipationem, aut ſeparationem, ob indiuiſibilem ſui compoſitionem: vnde habet quo ſenium retardat per vitam ſuam, quam infundit humano corpori, non ſecùs atque metallis, annos adaugens mediante gratia Dei, vltra propriam, & natiuam proportionem, actumq; naturaliter ſuſceptum, vitam producit. Attamen eiuſmodi effectus non poſſunt alicui elementorum attribui, ſed ſolummodò virtuti cœli, quæ eſt in ipſo lapide. Et virtute cœli, lapis ad ſpeciem deductus eſt. Luet igitur proprietas naturaliter adueniat lapidi ex impreſsione cœleſti: tamen id quod diſponit lapidem ad ſuſceptionem iſtius impreſsionis, poteſt eſſe latitudo mixtionis, vel complexionis, quæ conuenit ſpeciei. Ergo tota vita lapidis, totumq; magiſterium in vapore conſiſtit, & in ſubtiliatione aquæ ſuæ reſpirando ad aerem. Et lapidis vita fulgor eſt, & claritas metalli, in ſubtilitate aerea, atque fixa fuſibili cum ignitione. Ex prædictis itaque ſequitur argentum viuum noſtrum nullatenus fixari poſſe ad vtilitatē, niſi proprijs naturalibus inſtrumentis (quæ ſunt calidum &

frigidum)

frigidum) & locis aut retinaculis ſicci terrei alligetur, & retineatur. Et quia nec ipſa inſtrumenta, nec retinacula poſsidere valemus, niſi per virtutem ſeparationis ipſiuſmet naturæ in partes primas, videlicet elemẽtares naturas. Ideò recta coagulatio fieri non poteſt, niſi priùs facta ſeparatione poſt debitam aptitudinem ſubtiliationis & putrefactionis. Cauſa ergo vniuerſalis coniunctionis, eſt ſeparatio poſt putrefactionem, & debitam attenuationem corporis cum ſpiritu, quia ſic vnita debitè coniunguntur. Separatio verò poſt putrefactionem nihil aliud eſt, quàm reductio rei, à ſua mutatæ natura iterum ad eandem. Cùm igitur per mortificationem, & putrefactionem natura fuerit mutata à ſua ſpecie metalli viua, in aliam ſpeciem mortuam, ſcilicet in ſubſtantiam terream, oportet eam iterũ ad eandem ſpeciem viuam redigi metallico generi proximam: quod fit per ſeparationem ipſam à mortuis reſurgere facientem: & tunc propter vniformitatem naturarum inſimul coniungentur, & adhærentia forti conglutinabuntur. Et hæc eſt forma ſpecialis noſtræ diſſolutionis: & hic eſt modus, quo naturæ gremium reuelatur, tunicam eius ſubleuando, & quod ſub ipſa latet manifeſtando. Cauendum tamen ne vltra medietatem eius tunicę ſubleuetur, quo humiditas operetur in pauciori ſicco; & quod eleuatum fuerit, imprimatur, & candor eleuati fumi in intimis rerum cauernis iterum occultetur, ita vt humidum cum retinaculo ſicci terrei adiungatur, coaguletur, & retineatur. Quò vt res deueniat, operationem eius iterare minimè te pigeat, ſcilicet ſpiritum repri-

mendo, eiusque candorem tam diu occultando, & iterum manifestando, quousque perueniat ad illam substantialem albedinem, quæ amplius occultari non potest, nec alterari, nec variari, nec in alios colores conuerti, præterquàm in rubeum facta digestione. Et tum demum fit in eo passu coniunctio corporis & animæ, commixtio, seu potiùs vnio quæ nunquam separatur.

Aristoteles ait, argentum viuum esse elementum omniũ liquabilium: etenim quando liquantur, in ipsum conuertuntur. Manifestum est ergo medicinæ huius operationem esse operationem naturæ, quia ex natura solùm est composita. Certissimum est enim omne componi ex eis in quæ resoluitur, vti gelu, vel glacies calore in aquam resoluitur, quia priùs ex aqua sunt frigore congelata. Non aliter lapis noster resoluitur in argentum viuum per magisterium nostrum, ergo ipse priùs fuit argentum viuum. Primum vtique verbum est, corporis in argentum viuum reductio, & hanc vocarunt solutionem, quæ est artis fundamentum. Rosinus philosophus ait: Soluite corpora & spiritus, & coniungite, tũc decæterò non possunt separari per ignem. Hermes inquit: Primum corpus solutum, & aqua perennis, congelant mercurium perpetua congelatione, quod etiam dicunt omnes Philosophi. Qui habet aures ad audiendum, audiat. Omnia metalla fusa se habẽt instar mercurij, & si frigida possent in ea fusione permanere, essent ipsemet mercurius. Considerandum humida metalla, vti Saturnus & Iupiter, facilè reducuntur in suum mercurium primitiuum. Et mercurius debitè præ-

paratus

paratus omne corpus comedit & reducit in ſe- ipſum. Calor namque agens in humido efficit ni gredinem primò, & agens in ſicco efficit albedi- nem, & operatur in albo citrinitatem ac rubedi- nem. Quod in plumbo videre licet, ipſum calci- nando: primò vritur in cinerem nigrum, poſteà in album, & poſtremò in citrinum, atq; rubeum. Verum itaque operis noſtri principium eſt diſ- ſolutio lapidis, quia corpora ſoluta in naturam ſpiritus ſunt redacta, niſi quod magis fixa ſint, quàm ſpiritus. Item: Solutio corporis fit cum cō- gelatione ſpiritus, & contrà cōgelatio ſpiritus fit cum ſolutione corporis. Tum demùm commi- ſcetur corpus cum ſpiritibus, & fit vnū cum eis, vt nunquam ſeparentur, non magis quàm aqua mixta aquæ: quoniam tunc ſimul omnia ſunt ad homogeneitatem ſuam redacta. Hac de cauſa di- xit Ariſtoteles, corpora metallorum tranſmuta- ri non poſſunt, niſi ipſa priùs in ſuam materiam primam redigantur: quod ſi fiat, aliam benè for- mam ſuſcipiunt, cui non contrariatur ratio. Sed non fit tranſitus de extremo ad extremum, niſi per medium. Sulphur & argentum viuum o- mnium ſunt metallorum extrema: igitur metalla erunt media inter ſulphur & argentum viuum. Conſidera igitur ſi poteris ſubſtantiam puram argenti viui, & ſine combuſtione digerere, ſin mi nūs opus tuum vanum eſt. Oportet itaque arti- ficem conſiderationibus vti, quarum certitudo traditur in alijs facultatibus, quas ſupponit. Et vt ſtudium eius ad metam dirigatur experimen- ti, circa dúo potiſsimū inſudare verſariq; debet: priùs vt de rei curandæ, vel ſublimandæ, quid-

ditate elementali diligentiſsimè perquirat, eiuſque proportione: alterum, vt rei curantis, id eſt, principalis agentis, ac tranſmutantis rationem habeat. Artem enim oportet, agente fortiſsimo, diſponere materiam, quo virtutes naturales digeſtionis actiuæ, præualeant in paſsiua materia. Videmus enim quandoq; per agens inſufficiens omne digeſtum molinſin, id eſt, imperfectam digeſtionem pati, ſiue cruditatem, quæ contingit ob commixtionem crudę materiæ indigeſtę, aut propter debilitatem caloris digerentis & terminantis. Quapropter ſummè curandum eſt, vt natura principalis agentis tam fortis exiſtat in ſua natura, & fortificata ſuo modo, vt proprio & naturali officio ſit potens ad digerendum, & conuertendum materiam in aurum: & vt illa natura ſit ad eum diſpoſita modum, per ſubtiliationem & ſublimationem, vt ſuis virtutibus acquiſitis per artem, approximet ad qualitates ſui agentis, & auri: vtque mediantibus his, agens principale citrinans acuitate ſua poſsit eam conuertere in lapidem Philoſophorum, & aurum. Examinet ergo naturalis artifex ingenium ſuum, vt mediante conditione præfatæ naturæ, quam ignorauerit, ipſam inueniat. Quia non ipſi nobis & noſtris filijs intelligentibus illam diſpoſitionem, id eſt, modum operandi certum & neceſſarium, tradimus, naturam fortificandi quoque, ac inueſtigandi cauſas. Huius igitur operis artificium inuentu fuerit impoſsibile, niſi priùs ingenium artificis proprijs experientijs à natura realiter informetur. Per has vtique natura ſeipſam cognoſci demonſtrat, eiusque diſpoſitionem, qua perficitur.

citur : & mensuram approximationis ad perfe-
ctionem inuenire docet. Proprium igitur opus
propria indiget dispositione, cùm sit ipsiusmet
naturæ informantis suum argentum viuum, &
operantis eius contrarijs qualitatibus: caliditate
scilicet cum temperata sua siccitate, in frigidita-
tem & humiditatem, demendo superflua, & ad-
dendo, vel supplendo absentia & requisita, vt per
id necessariò habeat recipere formam medicinæ
completæ. Nec aliter natura prædicta motũ ha-
bet, nisi iuuetur, arte & operatione videlicet arti-
ficiali: dispositione sibi propria, sine qua nihil fit.
Cùm illam inueneris, sub vestimẽto philosophię
reconde, quemadmodum tui fecerunt prædeces-
sores, qui præceperunt strictissimè contegi: cùm
sit totius huius artis secretum & arcanũ, adhuc à
nullo philosopho scriptis reuelatum. Sciendum
itaque dum ipsi dicunt. Soluite corpora in aquã,
ipsos non intelligere, neq; curare aquas tangen-
ti adhærentes, vel humectantes, sed permanen-
tem aquam intelligunt, quæ verè tangenti non
adhæret, sed superficiem discurrit, nihil hume-
ctans: sicut argentum viuum nostrum non est ar
gentum viuum vulgare. Hæc namque materia
nihil aliud adiungi sibi vult, præter id quod est
de seipsa: omnia siquidem quibus indiget, in se
continet: hoc de nostro lapide dictum, & non de
auro, vel argento viuo vulgari, &c. Nonnulli per-
peram ex minoribus mineralibus destillant a-
quas corrosiuas, in quas ponentes species metal
lorum, eas corrodunt, ac putat esse dissolutas na-
turali dissolutione, quod falsum est: quia verò so-
lutio philosophica, requirit permanẽtiam simul

ſcilicet ſoluentis & ſoluti corporis: quoniam ex maſculo & fœmina ſpecies nouæ reſultant. Certo certiùs eſt, nullam aquam naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluere, præter eam quæ permanet eis in materia & forma, & quam ipſa metalla ſoluta poſſunt rurſum congelare: quod in aquis fortibus fieri minimè contingit. Aqua nulla igitur diſſoluit corpora, niſi illa quæ fuerit suę ſpeciei, & per quam corpora poterunt inſpiſſari: nec aliqua alia re nutriuntur corpora ſub generatione, niſi ſpecie conſimili. Differt ergo ſoluens à ſoluendo ſola proportione & digeſtione, ſed materia non differunt ambo, eò quòd per quamcumque admixtionem natura hoc format ex illo, vt mineraliter ex argẽto viuo ſimpliciter natura procreat Solem. Quicumquè nouerit artem diſſoluendi, iam iam peruenit ad ſecretum, quod eſt ſpecies permiſcere, & naturas à naturis extrahere, quæ in ipſis latent effectuoſæ. Siquis igitur ſulphur noſtrum ſciuerit coniungere & amicare corporibus, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum. Quaſi diceretur, ſi quis corpus eò perduxerit, vt efficiatur guma permixtibilis, cæteris corporibus imperfectis, inuenerit maximum naturæ ſecretum, &c. Eo quòd lapis iſte perfectus eſt guma & ſulphur, videlicet ex dictis, ſuple corporibus. Nominantur iſta corpora ſulphurea terræ. Subtiliatione exiſtente in aqua, diſſolutio trahit lapidem de potentia ad actum: ideò quia facit eum omninò ſubtilem. Et coniunctio ſpirituum cũ corpore fit, cùm corpora ſublimantur, vt ſpiritus per diſſolutionem, contritionem, & aſſationem eorum cum ſpiritibus. Philoſophi

ſophi dicunt aquam eſſe mercurij, dictum lapidem liquefactum cum ſua aqua propria, quæ in ipſo lapide eſt fixa, & quæ tunc eſt currens & alba ſicut aqua. Item humiditas aerea, quę eſt in argento viuo, eſt vna res cum terra ſupradicta, & cum alijs elementis in dicta terra exiſtentibus: quæ quidem humiditas, licet ſit pauca, tamen eſt ſufficiens ad nutriendum lapidē dictum, in quo eſt, & ad perficiendum. Inſunt dictæ compoſitioni ſol & luna. Et tamen non eſt ſol neque luna communis, ſed meliores quàm in ſua natura vulgari: inſunt ibidem potentialiter, non viſibiliter. Iſte lapis ſiue compoſitum eſt; res vna duntaxat, & vnius naturæ (vt aiunt omnes Philoſophi) & eſt natura munda & clara de ſuis mineris proprijs, quæ tranſmutat regimē ignis. Item medicina noſtra elicitur de metallis, quę naturaliter metalla tranſmutant, & nullo alio modo. Oportet enim vt elixir Philoſophorum ſit de principio, radice, & natura metallorum, & medicina ſit nobilior & pretioſior, quàm metalla, &c. Inde liquet, vbi Philoſophi loquũtur de argento viuo, & alijs humiditatibus diſſoluentibus, ipſos non intelligere de rebus vulgaribus à natura ſimpliciter datis, ſed tantùm de argento viuo à corporibus per putrefactionis artificium ſeparato, quod aliter dicitur Azoc: latinè interpretatum alumen potēs illuminare, & clarificare omne corpus claritate ſua. Cùm igitur tale argentum viuum, ſiue Azoc, ſiue aqua vitæ latonem abluens, à corporibus per generationem extrahi non poſsit, niſi poſt putrefactionem: erit ergo putrefactio ſua generatio & diſpoſitio. Mixtorum & vegetabilium

varia est & differentialis natiuitas. Nam simpliciter mixta dicũtur illa, quæ præter nostrum intuitum sub terra nascuntur, aut circa superficiem eius, ex sola commixtione elementorum adinuicem compositorum: & est eiusmodi primæ, & simplicis naturalis mixtionis gradus multiplex. Primus est quatuor elemẽtorum nuda compositio, in qua nõ est facta mutatio vel alteratio vni9 elementi ad aliud. Secundus primum sequitur, quia resolutis præfatis lapidibus, elementis videlicet mineralia, de quibus sermo præsens, generantur: quæ nobiliores subterraneæ species inde procedunt, quia incipit in hoc eorum actio & transmutatio. Ad coniungendum mandarunt Philosophi, omni amoto extrinseco, solùm calorem adhibendum, qui adiuuando, excitat intrinsecum calorem naturalem auri ad dirigendum, & actiuè maturandum mercurium. Cùm igitur eiusmodi spermata, seu semina per artem generari non possunt, ideò quòd mixtionem proportionaliter ad producẽda semina ars componere nescit, nec in homine, nec in terra, vbi est proprius locus generationis naturalis eorum, ista semina naturaliter facta, artificialiter coniunguntur. Et in hac naturæ proportionali actione, & mercurij digestione, simul manẽt naturę masculea fœmineaque insimul clausæ: fœminea, vt terra & aqua: masculea, vt aer & ignis: quam terram & aquam Philosophi vt mercurium, aerem & ignem, velut sulphur esse dixerunt, in nostro lapide. Præter ista duo nihil aliud intrat, nec generat, neque multiplicat, vt patet ex præmissis. Et ista dissolutio solùm dicitur liquefactio compositi,

ſiti, & non propriè eius ſolutio, quia partes non ſoluuntur adinuicem ſeparabiles. Quando compoſitum prædicto modo diſſoluitur, partibus inſeparatis manentibus (quamuis ſeparabiles) ita quòd virtus digeſtiuorum elementorum à diſſoluendis, per diſſolutiones poteſt extrahi, ſcilicet per argentum viuum, partes craſſæ in tali diſſolutione capiunt latitudinem ſubtilitatis, eò quòd corpus in ſpiritum vertitur, & vice verſa.

QVAE EX DEMOCRITO COLLEgimus apponere viſum eſt, quò res dilucidior fiat, ex multorum opinionibus autorum.

SAPIENS mercurium infige corpori magneſiæ, vel corpori Italici ſtimmi, vel corpori ſulphuris ignē non experti, vel ſpumæ argenti, vel calci viuæ, vel alumini ex melo vel arſenico, vel vt ſcis, & conijce terram albam Veneris, & habebis Venerem claram, flauā conijce Lunam, & habebis aurum, & erit chryſocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arſenicum flauum & ſandaraca præparata, & cinabrium valdè contuſum. Æs autem ſplendidum ſolum argentum viuum facit. Natura enim naturam vincit.

Si verò vis exactè rem ſcire, duobus catalogis mentem adhibe, quia ſciendum ante omnia mercurium poſitum eſſe, & in flauo, hoc eſt, in ſole, & in albo, hoc eſt, in luna. Et in ſole quidem dixit, mercurius à cinabrio, in albo verò dixit mercurius ab arſenico, vel ſandaraca, vel quæ ſequūtur.

Ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens, vt materiam superfluã contemnatis, & confusam. Natura siquidem natura gaudet, & natura naturam vincit, & natura naturam retinet.

Mercurius itaq; omnes induit formas, quemadmodum cera omnia sigilla, sic etiam mercurius Philosophorum dealbat omnia, & omnium animas ad se trahit, coquit, & rapit. Ad instrumenta ergo aptatus, & in seipso humores habẽs, prorsus etiam corruptionem sustinens, permutat omnes colores, & permanet ipsis non permanentibus, imò verò ipso non subsistente, tunc etiam continetur corporũ & subiectorum rectionibus. Quatuor (inquam) corporũ composito, vel compositione, & his quæ affinia sunt, vt sunt materiæ ipsorum, & animæ ipsorũ materiæ sunt ipsorum. Vt faber ex ligno, vel ex ære, aut lapide statuam erigens, de se nil nisi formam exhibet in materiam: sic etiam mercurius arte elaboratus à nobis, ipse omnem formam suscipit, & infixus, vt dictum est, corpori ex quatuor generibus constanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, & ob id Pibichius magnam affinitatem dixit habere. Per mercurium ex cinabrio, ab arsenico, calcanto, cerussa, magnesia, vel stimmi Italico, & reliquã alba vel rubea cuncta sunt intelligenda corpora. Corpus etiam magnesiæ chrysocollam, vel chrysocorallum vocat. Oportet igitur priùs rerum species liquefacere, & conflationibus consimiles in vnum colorem conuertere, duosque mercurios, album & rubeum, in argentum viuũ redigere, & ad putrefactionẽ separare.

Marcasitam ergo (pyriten Grecè vocant argenteam)

genteã) rege, & fac ex more, vt ſolui poſsit: fluet autem per aureum, vel album litargyrium, vel in Italico ſtimmi: expurga cum plumbo. Plumbum nõ ſimpliciter intelligas, ne aberres, ſed quod eſt ex ſciſcili, & litargyrio nigro noſtro, vel vt ſcis. Natura enim natura gaudet.

Rege (inquam) donec fiat incombuſtibilis, abijciens nigrediné. Rege autem muria, vel vrina incorrupta, vel aqua maris, vel oximellite, vt ſcis. Mercurius autem actu quidem albus eſt, vir tute verò citrinus.

Fruſtrà laborãt igitur, qui materias explorant, & non naturas corporum magneſiæ quærunt. Corpus verò magneſiæ, ſubſtantiarum eſt mixtio quatuor generum, vt anteà dictum. Capiens igitur mercuriũ, &c. Præpoſitus eſt mercurius, ob ipſum enim extrahuntur. Adijcit etiam chryſocollam, quod eſt batrachium, inter lapides inuenitur ſulphur ignem nõ expertũ, claudianum maſculinũ, flauum arſenicum à cinabrio, androdamas, cadmia ſulphur incombuſtibile, &c. ſummi corporis vel maſculini nomina.

Tria ſunt artis præcipua: Chryſolitus, mercurius, fauus flauus, vel fauus albus, &c. natura gau dens. Corpus magneſiæ ex quatuor compoſitum elementis corporalibus. Aqua diuina, natura quæ ſuam naturam gaudentem vincit & retinet, vincitur, & retinetur ab ea cum alijs. An non vincitur natura craſsioris & terreſtris corporis, à natura chryſoliti exiſtẽte ſpirituali & aerea? An non vincitur aquâ diuinâ aſtringente, vt iuncta ſol & luna, marti vel veneri, &c. retineant. Per ſe verò iuncta his, vel alijs, nõ retinent; cùm tamen

aſtringuntur per naturam aquæ diuinæ, retinere poſſunt. Quod dicam de te magneſia, quę corpora circumplecteris? Quis non admirabitur chryſocorallum à te perfectum? Ex te enim perficitur totum magiſterium. Tu ſola nos bono animo eſſe iubes. In te explicata eſt ſimilis enitens nebula, multiformem in te fers veneris imaginem, pinſernam, & miniſtrum igniuomum. O natura ſupra naturam naturas vincens. Tu totum es vna natura, eademq; es, per quam etiam omne opus fit. Superfluo enim numero totus tuus ornatus artificioſè declaratur, per eius numeri terminum in vnitatē diuinitati ſimilem. Vnitatis enim centrum immutabile ſtabileque manet. Nam circularem & ſphericam numerorum contemplationem ſui, oſtendit in opere maiore. Sed redeamus vnde progreſsi. Magneſiæ nomina ſynonima ſunt, lac maris, coagulum, aphroſellinum Orientis, magneſia Lydiæ, Italicum ſtibium, pyrites Achaiæ, &c. Cuius fluxio eſt myſterium, quod in ipſa latitat, margarita præcioſa. Flammiger ſplendor, Veſtis auro contexta, Aureus nitor, Victor, Bellator. Intelligi etiam poſſunt de albedine operis magni.

Ager chimicus eſt triplex. Quatuor fratres ſunt pars vna. Lapis magnus pars alia, ſemen in agro ſatum repurgato, in ſua terra. Mercurius alter flauus, aut albus corpori magneſiæ iunctus pars tertia. Capiens igitur, &c.

Rurſum fuligo vera duplex, humida & ſicca. Humida eſt cœleſtis vapor p deſtillationem prolectus. Sicca per ollam & cooperculū æreum, vt à cinabari vapor albus. Si igitur vaporem ſiccum irriga-

irrigaueris humido vapore, diuinum opus efficies. Sciatur enim omnes ſubſtantias atque metalla vapores exiſtere, fieriq́; : nam irrigati vapores fiunt humidi.

Scythica comaris etiam, nouo permixta vapore, omnia perficit.

Aliud eſt vtique verboſa alchimia, quæ ſermonum multitudine continetur: aliud arcana, & abdita, ſiue myſtica. Hæc enim ſola creationis ratione progreditur, vt in Deum intuens, & à Deo creatus homo, rectam operationē per theologicos & myſticos ſermones addiſcat. Cœleſtis enim eſt potiſsmûm hæc operatio, quia conſtat ex cœleſtibus materijs & formis.

Methodus alchymię myſticę, cœli figurę ſunt, ad quarum normam iſta dirigitur. Sic etiam corpora metallica tranſmutata à contraria natura, fiunt plana & aërea.

Semen igitur ſatum in terra lunę, ſolem etiam perficit, idque ob diuinam operationem, præſtat cinis & cadmia. Diuinum item opus, & diuina aqua illibata cum ſuo cinere, ad regenerationem faciunt. Audi Mercurium dicentem: Si videris omnia cinerem facta, exiſtima rectè parata fuiſſe omnia. Cinis enim vim magnā habet, multumq́; operatur. Nam vt ligna in cinerē conuerſa, fiunt decætero incombuſtibilia, ſed in opera varia mirabilia vitrorum, ac aliorum: ſic & metalla in cinerem vel calcē potiùs conuerſa, denuò in quandam virtutem & operationem reuertūtur. Cûm eorū natura mundum vniuerſum, & ipſa etiam elementa imitetur, vnde rurſum generantur, habentque cuiuſdam ſpiritus participationem, &

velut rerum, quæ materiali ſpiritu fiũt. Sic etiam æs noſtrum, ſiue voles magneſiæ corpus (aut aliter intelligere) vt homo animam & ſpiritum habet. Hæc enim facilia corpora atq; metalla, poſtquàm in cinerem verſa ſunt, in igne exiſtẽtia reſumunt ſpiritum, igne hunc ipſis ſuppeditante, & quem ab aere, hæc omnia faciente, hauriunt. Quemadmodum quoque homines atq; omnia inde vitalem ſpiritum & animam ſumunt. Æs vſtum igitur noſtrum, in fuliginem ſiccam, omnia patiens magis aſſatum, fit lapis æthesius colore, vt quidam corruſcans æthesius. Poſtquam igitur aſſatur, extinguitur diuino more, quem diuinam aquam appellant, vt diſſolutum oleum, & vini craſsitudinem ſuſcipit, ac ibi manens per quadraginta dies lento calore, in vaſe vapores non tranſmittente, materia poſtmodùm putrefacta, myſterium aquæ diuinæ illibatũ, id quod quæritur, perficit: atque hic eſt lapis, qui hæc facit. Notato igitur: Vnum ſunt omnia, per quod omnia. Ex vnitate vel vnione quidem incipit, & in vnitatem rei quæſitæ conſummationem terminat. Cùm enim multa ſint in rerum natura, vna dicitur à diuiniſsima aqua, vna natura vincens omnia, non ſpecie, ſed arte, cum rationali ſcientia multos latẽte. O naturæ cœleſtes, naturarum creatrices. His verbis incorporea natura innuitur. Niſi enim materiam ſpoliaueris, corpora incorporea feceris, niſi per corruptionem ipſa excuſſeris, diſſolueris, quod latitat & ſpirabile eſt, in ortum produxeris, niſi hac via præparante res incorporeas feceris, nõ informabis naturas, neque corpora facies. O naturæ cœleſtes, corpo-

ris

ris expertes,in quas corpora ſeſe inſinuát,& cœleſtis ſapientiæ beneficio informãtur, in quibus illæ permanẽt,ac ipſa corpora poſtmodùm complectuntur. Oportet igitur ſpoliare materiam,& ipſius animam extrahentes, per ipſam deinceps corpora non corpora facere, continere & informare. Spolianda eſt itaq; materia, vt ad ſtabilem perfectionem perueniat.

Definitio igitur huius philoſophiæ eſt, corporis diſſolutio, & animæ à corpore ſeparatio, vt tinctura in corpus ſeſe inſinuet,vtque naturæ cognatio oblectet naturam,retinens, vincens,& in ea permanens. Hoc fit cùm intrinſecum foras extruditur cum voluptate, totaque ſubſtantia terrea,cumque per eleuationem aquæ feceris incorpoream compoſitionem : item cùm per aſſationes conſpexeris extractam fuliginem, atq; ita velut per nebulam ferri. Non enim poteſt incorporea natura niſi ſuperioribus adhærere: cùm enim in ſublime ferri ſoleat; vnà cum eo, quod ſibi ſimile eſt,& cognatum. Augmatatur itaque amata & amans natura ſimul, oblectans & oblectatá, ſplendensque, vna res ambæ naturæ rei naturalis & vnius,aliàs vnitæ naturæ, quæ vincit omnẽ rem totius mundi, quare dictum : Vnum ſunt omnia. Hoc autem vnum & vnam rem exiſtima compoſitum ex anima & corpore non corpus facto, in temperatum vnum per vnum. Candida igitur & pura luna,lunaris ſpecies eſt, fuligo quę per aquam diuinam probè abſtergitur, & abluitur. Nihil ergo deeſt,præterquã nebula, & aquæ eleuatio:opus regimine conſummatum. Primò cuius nebulæ & fuliginis videlicet in ſublime ad

cœlum per aquam diuinam & cœleſtem eleuatę. Lapis igitur omnibus notus; vilis & valdè pretioſus, eſt coniunctus ex pugnaci venere cum mercurio; id eſt, mare & fœmina. Æs ergo rubeũ ingredi facias; ac tinge rubiginem auri. Pugna veneris cum pugna mercurij. Venus cum luna pugnando per iſtã corrumpitur, & luna p venerem coniunctione figitur, id eſt, mercurius per magneſiæ fuligineum vaporem. Corpus igitur æris per lunam lunariumúe liquorem corrumpi debet, ac egregiè conteri, tantiſper vt ars ipſa poſtulat. Si quis enim corpus hoc per ſpiritum reddat flauum, potentemq; ipſius naturam, ſecundùm artem blandè præparando extrahat, tingit omne corpus. Si quis morte corpus delens, ac diſſoluens, ſpiritus beneficio per fuliginem citrinet, omne corpus tingit. Spiritus enim hoc modo fit ex corpore fuliginis; immunis à materia, vigor & ſplendor corporis, imperio ſui creatoris. Capiens ergo mercurium infige corpori magneſiæ.

Tota compoſitio fit per mercurium, & magneſiæ corpus per mare & fœminam. Eſt in corpore mixta & ſimul contrita luna; quæ per nebulam & fuliginem completur: ipſa rationabiliter gubernata potentem naturam intus latitantem euocat, omne corpus tingentem, venerem dealbantem, Ioui ſtridorem auferentem. Magnum in his myſterium latet, quod cùm videris, Deum lauda. Sulphurea à ſulphureis continentur, id eſt, elementa cœleſtia & ignea continentur, à terreſtribus, à quibus illa haberi poſſunt.

Prima clauis operis eſt, vt ignis argenti viui,

mercu-

mercurij videlicet coniungatur cum aqua terrestris magnesiæ per suam terram. Hac via fit separatio humidorum à siccis, id est, animarum æris ex corporibus.

Secunda clauis est, cùm luna & aqua coniungitur cum igne argenti viui dicti, per aerem æris in eleuatione nebulæ, quæ est reductio frigidorum cum humidis, & mixtio superiorum cum inferioribus. Terra, id est, scoria æris, coniungitur cum aere solari per ignem, id est, per argentum viuum.

Tertia clauis est, cùm per torrefactionem putrefactionis, vt coniungitur scoria cum diuina aqua per ignem: hoc est, per lunam, aer solis etiam coniungitur cum terra, id est, cum scoria per aquam, hoc est, per humidum.

Quarta verò fit coniunctione aeris cum terra, soluta scilicet per putrefactionem & assationem septem reductionum, cunctis in aquam vnam coactis, & existentibus in cinabri philosophica, quæ constat ex dicto mercurio & sulphure magnesiæ. Quibus peractis ad hunc modum, ignis fit rursum calidus & siccus, generans calorem aeris, & siccitatem terræ. Similiter & aqua, cùm sit humida & frigida, generat humorem aeris, & frigiditatem terræ. Terra cùm sit frigida & sicca, generat frigiditatem aquæ, & siccitatem ignis. Aer verò cùm sit calidus & humidus, generat calorem ignis, & humorem aquæ. Singula cùm duas qualitates habeant, fiunt ex tribus elementis constans elementum. Collecta simul omnia fiunt duodecim ex trib. in quatuor productis, iuxta signa duodecim, quatuorque statio-

nes; vt Verni temporis aerei, Æstiui ignei, Autumnalis aquei, & Hyemalis terrei. Quæ vera est elementorum compositio per artem. Item colores septem apparentes in opere, corpora dicuntur planetarum septem eiusdem compositionis, qui iam adsunt, modò pòst absunt in signis operis, vt in cœlo, nunc ingrediuntur sua signa, postmodùm egrediuntur. Itaq; per septem astra sua, quæ planetæ vocantur, & per duodecim non errantia signa sua, verum Philosophorum mysterium perficitur.

Colores elementorum in opere sunt, à pedibus vsq; ad genua terreum elementum nigrum: à genibus vsque ad vmbilicum aqueum splendens & album: ab vmbilico vsq; ad cor, aereum flauum citrinum: & à corde ad ceruicem igneum candens, ac rubeum. Deinceps vbi hæc quatuor elementa mixta fuerint inter se, fit ex ipsis calx & cinis Philosophorũ, vt perfectè atq; omninò coniungátur per extremam vnionem dealbata, nigredine prorsum abiecta. Sacra igitur atque diuina hęc Philosophorum ars & scientia, ex vna specie constat & perficitur diuinè, ac magnificè, hoc modo scilicet: Si enim feceris corpora non corpora, & incorporea corpora, mirificè operaberis, votique tui futurus es compos, per quatuor elementorum compositionem: per trinum regimen: duodenariam signorum mutationem: per septem astrorum aspectus, species & corpora: & per monadicam quandam singularem extremam vnionẽ, glorificabis in trinitate & vnitate Filium Dei verbum æternum, qui ex quatuor elementis inferiorem hunc mundum perfecit, &

ex

ex quatuor mutationibus anni circulum exornauit, & post septem sæcula introducet eos qui vocati sunt, & electi in requiem æternam: laudantes vnicum & indeficiens lumen in Patre, Filio, & Spiritu sancto.

Duo sunt igitur quę ex materia constant, cùm binarius numerus materiam significet. Horum coniunctione, medio tertij, causę fiunt omnium. Siquidem per ternarium binarius, & omnis numerus ad vnitatis simplicitatem reducitur. Vapor, qui in sublime fertur, est materia aeris, & fumus, siue fumida exhalatio siccorũ est, ignis materia. Non conueniunt ista duo cũ reliquis duobus, aqua videlicet, ac terra, nisi per tertium, id est, vinculum, & igneam naturam. Tria hæc igitur, terno regimine dicto, nouenarium constituunt, vnitati secundæ, denario videlicet, proximum. Quapropter Sybillino quodam ænigmate notatur hoc mysterium ad hunc modum: Ter tres literas habeo, quadrisyllabus sum, considera me. Quælibet trium priorum syllabarum duas habet, reliqua verò reliquas habet, mutæ quinque: Totius autem numeri centuriæ duæ, octo & tres ter decades cum septem. Intelligens autem quis sum, non rudis vel ignarus eris eius, quæ in me est sapientiæ. Aliter: Totius numeri centenaria sunt bis octo, & tres ter, & decades quatuor. Adhæc: Principia scientiæ sunt sensus & experientia: posterius est principium actiuæ cogitationis: prius verò apparentis rei cogitationẽ præbet, ex quibus intellectio sequitur animæ mundi huiusque prudentiæ. Cùm enim ista sit ab omnibus exempta, sensibilem mundum

complet. Tres igitur ternarij, ex ea considerētur immaterialium substātiarum ordines conficere.

Cùm tria sint etiam, quæ ad vniuersalem operationem spectant, ex quibus posteà compositio fit quaternaria. Molybdocalco nostro plumbo inquit: Inijce mercurium, donec incorruptibile fiat, & permanens, quòd cùm fiet, non ampliùs erit plumbum. Hæc omnia vnum sunt, & duæ tincturæ nullo calore differunt, vnam eandemque tantùm cernis. Et quomodo totum ex vna specie, alia quidem veneris, alia lunæ, alia solis. Vnica tantùm aqua videtur, Rhaponticum, à ponto marique dicta, Rha verò superficiem notat, ergo superficies aquarum intelligitur. Flauam (inquit) inijce lunam, & erit chrysocorallum, &c. Capiens ergo mercurium à mare, vel masculo, fige vt mos est, conijce veneri vel pyrithi sulphurato, & dealbabitur, id est, fuligini siccæ. Corpora non corpora facito & incorporea corpora compositum erigendo, latitantemque naturam extrahendo. Per mercurium corpora corrumpe, & p magnesiæ nebulam masculum & fœminam coniunge, & latitantem rursum naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facies, id est, colorum planetarum. Ad hunc itaque modum corpora redduntur incorporea, & ista fiunt corporea.

Si omnia igne attenuentur, & fuligo sursum feratur, fierent varia & infrangibilia corpora. Per ignem intellige mercurium & igneum pharmacum, qui mercurius comburit, corrumpit, & extenuat vno & eodem artificio. Venus itaque non tingit, sed tingitur, & cùm tingitur, tingit. Nihil enim

enim poteſt per ſe corpus tingere, vel ſeipſum ſeparare, ſi ſpiritus, qui interiùs latèt, non emergat. Quomodo enim poteſt corpus ſine ſpiritu conſiſtere, niſi per pulchrã naturam, quæ in ipſo eſt, animalem puta ſpiritum, qui colorem tincturæ ſecum educit, & infert. Venus itaque non tingit, ſed tingitur. Terrea namque materiæ pars, vt quæ craſſa exiſtit, non tingit, ſed illa qualitas ſubſtãtiæ tenuis tincturam in corpore procreat. Cùm enim venus, id eſt, corpus, per magneſiam rectè gubernatur, ſuamque ſubſtantiam tenuem in lucem profert, tum demùm tingendi vim aſſumit, ac tingit. Venus autem ſunt quatuor corpora. Tincturæ verò ſpecies ſolidæ, & humidæ, & herbæ dicuntur à ſimilitudine, ſolidæ quidem à nebula vſque ad chryſocollam, humidæ aqua diuina. Diuina enim à citrinis retinentur, &c. Veritas autem hæc eſt: Natura naturam oblectat, & natura naturam complectitur. Rurſus veneris quadricorporea natura per magneſiam oſtenditur, & verſicolorum ſpecierum herbæ in compoſitione elementorum, attritione prodeunt in lucem. Cùm rationabiliter attritiones corporum fiunt, tum efflorefcentiâ virent, cùm herbæ prorſus non ſint, niſi colore tantûm, nec iſtæ poſſunt in igne permanere. Solida enim (inquit) & humida & herbas. Solida quidem vocat corpora, albedinem, citrinationem, &c. penetrantia, & in corporibus permanentia, nec omninò cedentia, ſed ipſa firmè retinentia & ſuperantia. Humida verò dixit, vt ita recrearet illa per humida, id eſt, per aquam diuinam. Quæ nam hæc eſt aqua diuina, & cur diuinam appellant? Magnum certè

nomē hoc ob præ cæteris, atq; præſtantiùs quòd ſine hac in opere nihil producitur, neque perficitur. Diuina aqua eſt id, quod ſimplex & lucidiſſimam, & puriſsimam, & ſine vmbra corporum naturam facit, velut immutans corpora, abſtergens, & eſt quod ex corporibus latitantem naturam extrahit. Coniuncta enim naturæ forma, pulcherrimum opus per naturam effecit, ac operatur. Acuta aqua eleuata & euocata dicitur. Diuina enim ſunt, quæ intùs latitant, & extrahuntur. Diuina igitur à diuinis retinentur. Anima & ſpiritus à diuinis extrahũtur, & ab eiſdē retinentur, qualitate corpora penetrantia. Veritas enim eſt, Natura naturam oblectat, amplectitur, & vincit. Cùm enim quod intùs latet per diuinam aquam benè geritur, & expurgatur, oblectat ſeipſum ad propriam corporis naturam penetrantem, vincentem, & permanentem. Propriam itaque naturam agnoſcens, lætatur connexa & coniuncta viciſsitudine.

Sed vt ad rem reuertamur: Quatuor corpora tinguntur, & non tingunt. Magneſia enim dealbata non ſinit corpora frangi, nec vmbram veneris induci. Sed vide quidnam Philoſophus dicat, quatuor corpora tingi, & non tingere, nec dicit vt anteà, & cùm tinguntur, tingunt: ſic ſolidorum corporum ſubſtantiam intellige: Magneſia (inquit) dealbata, &c. Quæ magneſia niſi totum compoſitum? Quomodo igitur dealbatur? quando rectè gubernatur, & aſſata cum diuina re expurgata, omnium corporum ſolidorum latitãtia referat ex profundo, vt per iſta corporum natura tingatur. Compoſitum enim per diuinam

diuinam aquam irrigatum, non sinit frangi corpora, quin potiùs vmbram eis adimit argenti spuma magnesiæ immixta, corpusque dealbat, cæteraque generis eiusdem. Magnesiæ pulchra vide mirareque quomodo per vnum multitudinem infert: aliqua quidem ab vnitate: aliqua à dualitate: aliqua à ternario necnon pluribus intendit, donec ipsius vniuersum conseruetur. Aliqua quidem à monade, igneum scilicet pharmacum: aliqua à dualitate, vt cum corpore ipso magnesiæ: aliqua à ternario, scilicet expurgatio cũ aqua diuina, & si quid intendit, & per alios assationem referat, donec totum opus quæsitum seruetur abstersum, & absolutũ perficiatur, & compleatur. Materia enim ad aurum conficiendum accommoda, est ipse mercurius. Mercurius à cinabari (inquit) aliquando à venere, aliquando verò à B. mercurius à cinabari est magnesia: mercurius à B. est aqua diuina, quæ à contracto instrumẽto extrahitur, & hæc sunt, quæ materiam immutant. Venus vt homo animam & corpus habet. Oportet igitur materiam corpora spoliare, vt permanente spiritu tingente, ad cuiuscumque quæsiti perfectionem accõmodetur. Quid est Venus? quod homo materiale corpus. Anima quidem est pars tenuis in ipsa, quæ per regimen in lucem prodit: hoc est, spiritu, tingendi potentiam habens. Corpus verò est graue & materiale, terrestreque suum quod vmbram habet, quam oportet spoliare igneo pharmaco. Dispoliare est humiliare, corrumpere, soluere, & mortificare. Nihil posteà desit, nihil est reliquũ, prætérquàm nebulæ & aquæ extractio. Philosophus

vſus vera figura, aquam calcanthi vocauit: etenim ibi eſt æris generatio: & calcanthum aurum generat: flos æris (ait Philoſophus) ipſe eſt, qui rem conſummat, & perficit: eſt etiam ſpiritus maſculi. Sic exponitur: Conijce ex ſubſtantia hauſta ab Altiſsimo, vt diuina virtus effecta, & in ſpiritum conuerſa diuinum opus faciat. Diuinum quærendum eſt, vt ſpolietur materia, & fiat ſola anima, & ſpiritus ſublime petens colorem ſumat, & vt cum igne ſit pugnacior, ac tenacior, veluti planum corpus demonum, & penetrantium: radix enim ſolidi eſt planum.

In ſpiritum ergo conuerſum, & ſurſum latum, vt ignis (doctrinæ ratione) igni quodammodo aſsimilatur, & penetrantior, ac tenacior fit: quæ verò rationes à mundi natura inuētæ ſunt. Nam quemadmodū quatuor elementa in ſeipſa tranſmutantur, & fiunt quod non erant, cùm eorum ſubſtantia ſubſtantiæ non ſit contraria, ignis fit terra, & terra fit aqua, & aqua aer, & rurſus aqua terra, & à terra vſq; ad ſuperiora, & in ſeipſa mutata & ſoluta omnia operantur, vt eſt apud Hermetem: Qualitates enim ſibi ipſis cōtrariæ ſunt, & non ſubſtantiæ. Sic etiam compoſitum cùm terra ſit, aqua fit, & ex aqua aer, & ex aere ignis. Quemadmodum igitur ex cœlo, quod tamquam camera terræ incumbit, hæc omnia ſunt ab exhalationibus: ſic etiam ex olla velut ex terra, & ſuperpoſito alembico velut ex cœlo, vehementes fiunt mutationes. Et quemadmodum terræ putrefactiones exhalantes tranſmutantur, ſic etiam flos æris ſimul tranſmutatur exhalans. Hoc idem quoq; conſiderabis in humano capite, cu-

curbitulæ,

curbitulæ, vel galeæ instar impositi corpori. Vt non frustrà dictum, igitur contere: sic modò non temerè dicitur, coquuntur sensim, & eleuantur inter se: Læui namq; elixatione spiritus tingens, qui latet, elicitur: quod sursum fertur, spiritus est corporis expers, & anima totius compositi, id est, corporis. Quemadmodum igitur anima corporibus ostendit seipsam, fermentans omnia, in seipsa tres substantias effectrices habentem, motum, sensum & ignitionem: sic etiam hic spiritus igneus factus, & anima corporis expers, cùm rei cuncta tingentis corpus penetrarit, si in isto condita sit, vt planum in solido, per suæ medicinæ iniectionem in argentum igne rarefactum. Lætus hic spiritus igneus (inquit) insilit, qui in corporibus etiam latitat, & sublime petens, etiam corpus ipsum, vt animam propriam, retinet. Cæterùm quòd ad differentem aquæ extractæ causam spectat, ne hoc terreat: flos est enim, qui extrahitur, non solùm semel, sed bis ternè per maripetas. Postquàm igitur ostensum est secundùm accidens, flos aqua sulphuris est illibata, & fixionis vsum habet. Dixit enim Philosophus, & gummi paululum, omne corpus tinget. Maria inquit: Retinaculum omnium, quæ ab igne fugiunt, est alabastrum omnium candidissimum, lapis encephalus, mente reconditus habẽs velut calorem: hunc capiens contere, & misce cũ aceto, & coniiciens in vasculum, postmodùm tandẽ conde sub fimo: hoc enim est quod quæritur, aquã scilicet sulphuris illibatam, & rubiginem vnum & idem esse: atque hic verè totius artis cardo vertitur. In ipsis deinceps cõsideratur in vna compositione

omnia fieri, quod tingit, & quód tingitur: quod fugit,& quod sequitur: quod familiare est, & contrarium: masculum & fœminam: sponsum & sponsam: agens & patiens. Vnus enim est serpens, qui duas habet compositiones & rubiginem. Vnum est totum, ob quod sunt omnia,& si totum non haberet totum, nihil totum esset, ait maximus Chimes. Nam res fixas facere non solùm sulphuris est, sed etiam rerum, quæ dealbatæ, emollitę,& rarefactæ sunt. Cùm enim substátiæ à sulphure albo in perfectione & assatione patiuntur, tunc & ipsæ sunt sulphur incombustibile factæ, & permanẽt facientes quod passæ sunt, dando & accipiendo: & tum vtraque sulphur facta substantias fixas reddunt: hoc est, quod inter se non frangantur, efficiunt. Deinceps cur (inquit) multiplicium rerũ species requiritis, cùm vna natura omnia vincat. Hanc naturam ab initio vsque ad finem expendens, manifestum videbis mysterium: hoc est, cymbalia. O naturæ cœlestium naturarum creatrices, hæ dissolutæ omnia operantur. Quid ergo hoc est dissoluere? Huc age ad liquores, & disce, Sume crocum Ciliciæ simul cum flore cinici coniunctũ succo vitis,& vna liquorũ serie dissolutionem inuenies. Huc age rursus ad album: & item in ipsum est dissolutio, ipse te docet, inquiens: Relinque inferiùs,& fiet. Verùm dixit: Alij corpora appellarunt, alij sulphur,& nõ decepti sunt. Et ob id diffusus est error per orbẽ terrarum, propter appellationum multitudinẽ. Quæ de quatuor & quinque elementis dicuntur, ad illa referenda sunt. Saturnum collocarunt, & ex aduerso plumbum in al-
tißimo

tiſsimo vertice, & poſt ipſum Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & infimo loco Lunam. Singula inter ſe diſtincta, vni tamen orbi coniunguntur, & vnus ipſis miniſtrat, eademq; gubernat, & ob vnum ſpiritum amãtur, mutuóque ſeſe intuentur oculis, & mutuò verſantur, & mutuò ſoluunt, & in ſuis tectis ſpatiãtur, quemadmodum ſtatuit ipſe Creator altiſsimus. In terra ſimiliter enim reperiuntur, & in aere ſunt, & in aqua, & in igne, omninò pacem inter ſe habẽt, & vnus opifex miniſtrat illis, eademque regit, vnoque iugo omnia coniugata ſunt, atq; vnam potionem bibũt: ex terra enim aluntur, & quodlibet ipſorum proprium munus obit, & in propria ſeſe conſiſtit, & Creatoris arbitrio paret, quodlibet ipſorum occulitur in terra, & in propria gloria. Et vos ô amici, cùm ad hanc pulcherrimam artem vultis accedere, ſpectate herbarum naturam, vndénam prodeunt: aliquæ ex montibus, ex conuallibus aliæ, ex campis item aliæ. Conſiderate aerẽ ipſis miniſtrantem: conſiderate diuinam aquam irrorantem, & nebulam ferentem, ac ætera gubernantem ipſas: quæ cùm permiſcentur, vnum ſunt, & nemo poteſt ipſas ſeparare, cùm in vnam coierunt naturam. O Cleopatra (inquit Oſtanes) in te totum arcanum latet, expone clarè nobis de elementis, & quomodo ſuperius deſcendit, ad inferius, & quomodo medium ſupremo & extimo propinquum eſt, & non concurrunt partes, cum præcedãt, & vniantur, quódnam ſit ipſis medium, quod vnum faciat, & quomodo deſcendunt aquæ benedictæ ad videndum mortuos iacentes, ligatos, & poſi-

tos in tenebris, & in caligine intus in inferno, & quomodo ingreditur medicina vitæ; & suscitat eos, vt tanquam è somno expergiscantur, & quomodo ingrediuntur nouæ aquæ, quę in principio lecti, & in lecto generantur; & quomodo nubes ipsas fert; & quomodo ex mari ascendit nubes aquosa. Ea quæ ostensa sunt contemplantes Philosophi gaudent. At Cleopatra ait eis: Aquæ ingredientes corpora spiritus ipsis inclusos & debiles, velut è somno excitant. Rursus (inquit) angustias perpessi sunt, & rursum occluduntur in inferno, & paulatim nascuntur, & surgunt, atq; diuersos & gloriosos colores induunt, quemadmodũ flores vere, quod letatur, & exultat ob pulchritudinem, qua vestitur. Vobis (inquam) prudentibus herbas, elementa, & lapides, cùm eruitis ex suis locis, pulchra admodum videntur, & non pulchra: quoniam omnia probat ignis. Cùm verò gloriam induent per ignem & colorem viridem, ibi sunt maiora spectacula, ibi gloria occulta, & accuratè quæsita pulchritudo, & terræ mutata in diuinitatem: quoniam in igne nutrit illa. Quemadmodum infans sub ventre nutritus paulatim augescit, & cùm status mensis adest, non prohibetur in lucem prodire, eiusmodi res est hæc præclara. Verberant ipsam procellæ, & vndæ in inferno, & sepulchro, in quo iacent, cùm verò sepulchrum panditur, exurgit ipsa ex inferno, velut infans ex vtero. Contemplantes Philosophi pulchritudinem, quẽadmodum studiosa mater infantem, quẽ peperit. Tum demùm quærunt quomodo, velut infantem lacte aquis hác artem nutriant: quandoquidem vt

infans

infans formatur, & cùm perfecta fuerit in his omnibus, ecce arcanum ſignatum. Nunc autem primùm apertè, vbi vobis iacent elementa & herbæ, in ænigmatibus exordiar dicere: Aſcende in ſupremum tectum, in montem arboribus conſitum, & videbis lapidem in vertice: ex lapide hoc ſume arſenicum, & dealba diuinè. Et vide in medio monte infra arſenicũ, ibi eſt coniux ſua cùm qua coniungitur, cum qua gaudio perfunditur, & lætatur, natura in natura, & extra ipſam non coniungitur.

Deſcende in Ægyptium mare, & educ tecum ex arena ex fonte, quod nitrum dicitur, & coniunge illud ſimul, & ipſe extrahet foras pulchritudinem omnia tingentem, & extra ipſum non copulatur: menſura enim eſt coniunx. Ecce natura naturæ contrà retribuit: & cùm omnia æquabiliter coeunt, tunc naturæ naturas vincunt, & inuicem lætantur.

Conſiderate ſapiẽtes, & intelligite: ecce enim artis perfectio, coniugatorum ſponſi & ſponſæ factorum vnum: ecce herbæ, & ipſarum differentiæ: ecce dixi vobis omnem veritatem, & iterum vobis dicam, videte & intelligite. Quoniam ex mari oriuntur nebulæ, quæ ferunt aquas benedictas, & ipſæ irrigant terras, & educunt herbas & flores. Item noſtra nebula egrediens ex noſtro elemento, cùm ferat diuinas aquas, & irriget herbas & elementa, nulla alia terra indiget. Ecce fratres arcanum admirabile, ignotum prorſus: ecce veritas vobis patefacta eſt. Videte quomodo irrigetis terras veſtras, & quomodo nutriatis ſemina veſtra, vt maturum fructum colligatis. Audi

igitur; & intelligens esto, ac dijudica exactè in quibus loquor: Sume ex quatuor elementis arsenicum supremum & infimum, albumq; & rubeum, & maris & fœminæ pondus æquale, vt coniungantur inuicem. Nam quemadmodum gallina calore fouet, ac excludit oua sua, sic etiam vos fouete & perficite, & extrahentes & irrigantes diuinis aquis in sole, & in locis calidis assato igne leui, cum lacte virgineo, & cauete à fumo. In inferno autem occulite ipsa, & cautè mouete, donec ipsorũ præparatio fiat solidior, nec fugiat ab igne, tùm extrahatur ab eo. Cùm coniungentur anima & spiritus, & fient vnum, tunc conijcite in corpus lunæ, & habebitis solem, quẽ non habuerunt regum repositoria. Ecce arcanũ Philosophorum, pro quo adiurarunt nos patres nostri, ne patefaciamus illud, cùm diuinam habeat formam & operationẽ. Diuinum enim est, quoniam coniunctum cum diuinitate, diuinas substantias facit, in quibus spiritus fit corpus, & mortua animantur, suscipientia spiritum ex ipsis prodeuntẽ, ac inuicem tenentur, & tenẽt. Quemadmodum spiritus contrà tenebricosus, plenus vanitate & tristitia prohibet corpora ne dealbentur, neue suscipiant pulchritudinem & colorem, quem habuerunt à Creatore. Ægrotant enim, & corpus, & spiritus, & anima, ob tenebras extensas: sed cùm ipse spiritus tenebricosus & perniciosus remouetur, vt non appareat odor, neque color tenebrarum, tunc illuminatur corpus & anima, & spiritus gaudet cũ abest nigredo à corpore, & vocat anima corpus illustratum ad hunc modum inquiens: Egredere ex inferno, & resur-

ge

ge ex sepulchro, expergiscere ex tenebris: indutum enim es spiritualitate, ac diuinitate: quoniã audita est vox resurrectionis, & medicina vitæ ingressa est ad te. Spiritus rursus gaudet in corpore, & anima in eo, in quo est, ac citato cursu fertur in amplexum ipsius, & complectitur ipsum: nec ipsi tenebrę dominantur ampliùs postquàm subijt lucem, nec patitur vt ab illo in æternum separetur. Abijt nigredo, & coniuncti sunt in amore corpus, anima, & spiritus, & facta sunt vnũ, in quo latet æternum, & signata est domus plena luminis & diuinitatis. Ignis enim ipsa coniunxit & transformauit, & ex sinu ventris eius exierunt, similiter etiam ex vtero aquarum, & ex aere ipsis ministrante, & ipse eduxit eos ex tenebris in lucem. Venter enim ignis ipsa portauit, & propter ipsum induerunt gloriam, & ipse ad vnionem vnam perduxit, & absoluta est imago corpore, anima, & spiritu, & facta sunt vnum. Subiectus est enim ignis aquę, & terra aeri, simul & aer cum igne, & terra cum aqua, & ignis & aqua cum terra, & aqua cum aere, & facta sunt vnum. Vnum enim herbarũ & fuliginum factum est vnum, & ex natura, & ex diuino facta sunt. Vnum quod omnem naturam consiliat, & retinet. Ecce naturæ naturas retinent, retinuerunt & vicerunt: propterea naturas alterant, & corpora, postquàm ingressus est fugitiuus in non fugitiuum, & retinens in non retinentem, atque inuicem in vnum coiêre. Corpora sunt cœlestia diuinaque, suprà memorata. Aquæ arcanum est, quia vt polus ex quatuor percurritur, & nunquã quies dabitur. Hæc creata sunt in hac terra no-

ſtra Æthiopiæ, ex qua ſumuntur herbæ, lapides, & corpora diuina, quæ Deus & cœlum fecit: in quolibet enim Creator inſeuit potẽtiam. Vnum viride fecit, alterum non: vnum ſiccum, vnum humidum, vnum coniungens, alterum diſgregans: vnum retinens, & alterum recedens, & in occurſu mutuò ſeipſa retinent: & vnum in alio reducit in corpus, in alio exornat, & fiunt vna natura, quæ omnes naturas amplectitur, & retinet. Et ipſum vnum omnem naturam ignis & terræ vincit, & omnem potentiam ipſorum alterat: ecce finem.

Cùm perficitur, fit medicina lethalis in corpore currens: quodammodo enim proprio colore ingreditur, & ſeſe inſinuat in corpora. In putrefactione enim & calore fit medicina currens, in omne corpus ſine impedimento, vel nocumento. Hîc enim philoſophiæ ars extremam manum accepit.

Multa ſunt igitur quę faciunt aurum, quod verò fit, vnum eſt. Primum: arena quædam eſt littoralis, quæ ab auri colore chryſites appellatur: aliqui auream arenam vocant. Pila conteratur, ſale inſpiſſetur, & igne calefiat per diem & noctem. Trita rurſum abluatur aqua ſalis, & puluis imbibatur aceto guttatim, vt coeat, ſiccetur & imbibatur, idq; quartò. Argentum ac plumbum liquans vtraque, puluerem inijce, confundantur ſimul, & permiſceantur. Poſteà auferens & frigefaciens horis quibuſdam, cernes totum durum: deinde arenam purgans inuenies aurum.

Sin velis ita facito.

Sandaracam, calcanthum, & arſenicum, & ſul-

phur

phur viuum, & cinabarim simul terens, ac tenacem faciens mixturam in purum vitrum conijce oris angusti, obstructum argilla, per diem igne afflato, posteà auferés lutum inuenies materiam siccam crassitudine pici similem. Hoc iterum terens in fictili vase reconde, totumq; capiens loca in ignē, & ablato cooperculo inuenies flauū, &c. Et magnesiam quidem si ceperis albam, & par pondus arenæ optimè præparatæ. Posteà verò vtraque contereens oleo raphani concoxeris, erit tibi id quod in fornacibus aurum. Si verò non sit colore nitens, sale vncta quæ superiùs dicta sunt, & mysi & ferri croco conterantur, & rebus potentias communicátibus, aurum fulgentius aureis pactoli arenis efficies. Si verò aurum habés, duplum pondus facere volueris, nihil auferens ex qualitate, hoc ponderans duplo maiora pharmaca ponderato, mysi & berilli scobé vt sit quadruplum auri, quod ex ambobus cōstat: hæc miscens, seu temperans, affige auro, atque ea, vbi in crucibulum conieceris, & ignitum feceris, extrahe, & teipso duplo ditior fies. Sed nostrum institutum erat, non vt de auro collustrando, neq; augendo, sed de conficiendo augeretur. Hoc itaq; præstabo, quamuis aliquantulum digressa oratio alias artes obiter respexit.

Cinabaris igitur, & aureus flos æris, velut naturales quædam formæ lunari materiæ iniectæ, aureum corpus faciunt. Si igitur argentum lique faciens medicinas miscendo temperaueris, sol tibi luna fiet, & si tale quid secueris, inuenies colorem, & ad omnem auri vsum argētum in aurum versum. Et luna aurum quidem facit, sol verò lu-

nam non facit: ſola enim ipſa inde lumen habet: nec lunæ tantùm, ſed magno etiam lumini miniſtrat. Æris igitur corpus protrahens quantũ par eſt, ceu quandam linguam oblongam facito. Poſtea ſuper carbones reponens, in ipſum vulcanum concita, irradians nunc ſale foſsili, nunc ocra attica continuè, vel alternatim humerum & pectus Paphiæ exornans, pulchrior planè fiet, ac glaucum colorẽ abijciens, apparebit tota aurea. Cùm talem fortaſſe Paris Venerem vidiſſet, Iunoni & Palladi antepoſuit. Quoniam verò regiminis ſuprà meminimus, interpretabimur quidnam ſibi nomen velit. Et quia chryſitidis tinctura indigemus ad opera, prius medicinam habere neceſſe eſt, vt ea in tempore vtamur.

Chryſocolla terræ flos eſt, in Macedonia naſcens, hanc aqua dulci purgans, & poſteà ſolaribus radijs exiccans, æris Scythici flore & chryſoleto ſimul ſolue, & commiſce. Poſteà humido excremento inſpiſſans in vitro reconde, totámque flammis calefacito: ex hac enim igneum pharmacum facies. Habes ſimul & regiminis ſignificationem, quódue tincturam facit. Aurum verò ſic facere poteris: Vbi plumbum igne liqua ueris, ſulphur viuum huic inſperges, & igne vratur, donec vapor euanuerit, Poſtmodùm aluminis ſciſsilis & cinabaris par pondus capiens, miſcensque in oximellite, liquato plumbo inſpergito, itemque ſulphur viuum (quod ſuprà) vt tum ſolidum fiat, tum etiam colorem per cunctos poros capiens, propter hæc omnia aurum efficiatur.

Quidnam tibi igitur totam Democriti Abde-

ritæ

ritæ ſapientiam breuiter reuelabimus, nihil intus in adytis relinquemus? Sed nec qui alios ſacris initiant hoc dicunt, neq; myſtica diuinatio. Stata autem tempora ſacrorum principem concitarunt, ac rurſus ille à debacchatione conquieuit, ſacriſque initiatus compoſitum feſtinauit. Sed ne moleſtè feras, ſi tibi primo ac ſacrorum principi, alius ipſe ſacrorum princeps ſedeo. Tibi enim præſtátiora concredita ſunt, ac tu de cœlo Deum deducis, & euehis animam & mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei exemptæ à materia. Ego verò humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, necdum retuli me ad rerũ non aſpectabilium ſpeculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt. Hæc Pſellus ad Xiphilinum Patriarcham, & vltrà. Noſti igitur quid faciemus, inquit? Mihi quidem terræ adyta concredita ſunt: tu verò illa cœleſtia es conſecutus. Impertiamus ergo inuicem res quas habemus: tu mihi egregia ſpectacula: ego verò tibi naturales effectus. Sed vidẽ quid ego tibi fecerim, cùm enim auri fontes aperuerim, nec Atho concuſsi, nec Pangeum commoui, nec venas quaſdá ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenuè tibi ac vtiliter aurũ valdè pretioſum elaboraui. Huiuſmodi aliquid tu mihi etiam comminiſcere, nõ in aerem concitans, non ſublimem tollens, ſed aliqua ratione in terris mihi oſtende ſupercœleſte bonum: nullibi enim eſt, ſed vbique, & in qualibet vniuerſi parte. Inuentum multos latet, quodque intus in nobis eſt, in cœlo, errantes quærimus. Sed doce quomodo propè eſt, & quomodo lon-

giùs abeſt;non loco diſtans,ſed diſpoſitione propiùs accedẽs,quod longiùs abeſt. Dic quæ nam ratio eſt deſcenſionis intelligẽtiæ? deinceps vſq; adeo deſcendens,quomodo rurſus aſcendit? In ſumma me manu ducas ad Deum. Si enim per ſatis anguſtum iter, contẽtus ero, ſi verò per iter noſtri capax. His me ſacris initiandum, ſi deduxeris, polliceor tibi me nullum reliquum ſcientiæ & naturæ opus,nullumque ſtudij genus, vel antiquioris ſapientiæ, vel arcanæ prætermiſſurum : ſed tibi,ſi placuerit, quę ſub terra ſunt,explicabo. At verò ſi tibi ſtudioſiſsimè munus con fero tu autem mihi ſcientiam non oſtenderis, ærea pro aureis minùs permutás: nec ob id tamen ſuccenſebo,nec tibi turpem ingrati animi notam inuram : ſed ſciam in vitro magis ſolare lumen Atticum ſuccendi. Vis igitur me dicere, quod pro omnibus dico.Impenſiùs ama,& vale.

SVMMARIA DECLARATIO EOrum, quæ dicta ſunt hactenus ex Democrito, per ænigmata.

VID eſt ſpoliare, humiliare, corrumpere,ſoluere,& mortificare, omnemq; materiam extrahere, vt ſpiritu incumbente ac patefaciente, ſciatur id quod tingendi corpus vim habet? Ad quæſiti perfectionem accommodetur reſponſio. Hoc enim promptũ & idoneum eſt ad perfectum complementum,ex ſpeculationibus, quę ſub ſenſum cadunt,ad eas quæ intelligentia ſola percipiuntur, aſcen-

aſcendendo, & magnum cœleſte ornamentum intuendo. Horum ornatum vbi contemplatus fueris, ſuper omnia mentem eleuans, magnamq; & ſat nitentem angelorum gloriam, tantumque gaudium conſiderans, ne conuertaris deinceps ad materialem huius humilis & abiectæ iam patefactæ ſcientiæ auri conficiendi notionem: ſed totum te ad ſuperiora erigas, & ad ſplendorem ſupernarum ſubſtãtiarum alas mentis attollens, innumerabiles & arduas harum pulchritudines, ac aliud lumen, quod omne lumen ſuperat intentit, & internis oculis intuens, admirans, operaq; omnia in mundo deponens, ac electam antè tempus mortem animo cogitans, tecumque tuum corpus mortificãs: præterea verò tuam animam abnegans, claris hymnis cunctorum Regem ac dominum gloria glorificans, & laudans: tremore verò timoreq; perculſus omnipotentem potentiam mente contemplator, & ipſius bonitatem, quæ omnem bonitatem ſuperat, & quemadmodum omnia producta ſunt per eius inenarrabilem ſapiẽtiam. Lingua torpet, mens quoq; ferre non poteſt, vel prorſus inueſtigare, vel recenſere, quæ magnalia Dei omnipotentis menti contemplanti verè ſunt repoſita. Hæc verò omnia in nobis ipſis conſiderantes, ſtudeamus etiam vt cum omnibus, tanquam fratres per fidem, atque delectationem, vniamur, & aſsimilemur, quantum fieri poteſt, verbo Deo quod nos dilexit: ipſumque Deum dominum noſtrum adorantes, amemus ex tota anima, ex tota mente, & ex toto corde: tantumque theſaurum admirati glorificemus, vt tandem contubernio Dei dignati, per

ipſum gratia repleamur, & luce eius ſapientiæ, quæ omnem naturam illuſtrat, ac mentem omnem illuminat. Cui laus in æternum.

Hęc Xiphilinus Patriarcha ad Michaelem Pſellum, qui contrà retribuens ait: Accipe chryſolithi partem vnam, magneſiæ cinabrij partes tres: contere verò donec ſimul coniungantur, & commiſceantur ſubſtantiæ, & nihil ampliùs ſulphuris viui appareat: fit enim admodum nigrum, vt attramentū ſcriptorium, poſt tres dies conijciēs in lauacrū, impone ex liquore, qui ſolet abluere partes æquales, & ablue omnem tincturam exci piens, &c.

Chryſolitus eſt arſenicum, vt ſcis, vel lapis æthefius. Magneſia cinabrij eſt calcopyrites, vocatur & plumbum. Humor lauacri eſt radicis raphani noſtri acetum radicatum cum ſuo ſale, & ab eo per cohobationem tractum in ſolutiùam. Ablue, inquit, donec rubigo eius egrediatur, & ſic abit nihil ex ære remanente in plumbo. Hæc eſt magna ſolutio per euocationem, ærugina tio, denigratio, ablutio, &c. Procede vt ſcis. Euacuationem dictam accipiens in vaſis relinque reſidere, & exprimens liquorem exicca, quod ſubſidet, hoc inuenies vt attramentum ſcriptorium, quod contere donec fiat perfectè citrinū, vel album priùs: ad hunc modum exiccando conteratur igne continuo, donec albeſcat, & candidiſsimum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore deſes ſis: negligentia enim accidit, eò quòd non videtur illa pulchritudo: quoniam per hanc dealbationem ſine vmbra æs fit, omnē ſuam terreſtrem ſuperfluitatem & craſsitiem abijciens. Si

igitur

igitur æs dealbatur, spirituale fit, & deniq; nihil relinquitur, nihil deest, præterquàm nebulæ & aquæ eleuatio. Zozimus ait: Vnum ordinem ego noui duo opera habentem: prius, vt fluat per resinam (intellige per purgatorium suum) posterius, vt exiccetur humor Saturni per eleuationem in puluerem leuem. Ponas igitur lapidis leuis partem æqualem, cum repurgato, & contere abluendo & euacuando cum aceto extracto per alembicũ, donec albescat, donec candidum fiat. Vide igitur dealbationis tempore, vt suprà, &c. Dulcificans igitur medicinam & exiccans, repone, & medicinam exæqua: Calcanthi partes tres, magnesiæ partem vnam, & medicinæ partem alteram, contere simul, irrigans ad solem cum aceto albo dies sex, & posteà exiccans pone in fimo bouino, & sine vt vrantur per dies duos, vel tres, & tollens ab igne inuenies aurum tinctũ vt sanguinem: hoc est, cinabaris Philosophorum, & æs clarum citrinum. Quid vobis (ait Senior) & multarum rerum syluæ? cùm vna sit materia naturalis, & vna natura, quæ omnia superat. Tunc igitur per diuinam aquam solutum & fermẽtatum, vt fermentum panis, ac deinceps etiam chrysolito æquis partibus contrito & aqua soluto, secundùm naturam suam per fluxionem, tingit omne corpus. Zozimus ait: Sol naturalis per chrysolithum spiritualis factus, secundùm naturam tingit. Argentum etiam si dissoluamus per aquam, & spirituale faciamus per chrysolitum, æs tingit album. Hoc enim etiá alijs verbis dixit. Duæ enim tincturæ nulla alia re inter se differunt, nisi colore tantùm: hoc est, vnam & eandem præpa-

rationem habent: quia & per diuinam aquam priùs conteruntur, & posteà verò per chrysolitum spiritualis medicina fiunt, vnumquodq; secundùm propriam naturam tingit, sol solem, & luna lunam. Per aquam diuinam intellige visitationem occultorum. Ætesius lapis igitur cum ære colligatus, & cum oleo raphani reductus, hîc beatos Ægypti studiosos reddidit. Arte compositum igitur erigens, ac latitantem naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facis, & sic corpora incorporea redduntur, & incorporea corporea fiunt. Si omnia igne attenuentur, & fuligo feratur, erunt varia, & infrangibilia corpora.

Laudetur Altissimus.

FINIS.

